

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

Vaida Dovidauskienė

**EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ LĖŠŲ PANAUDOJIMAS
LIETUVOS ŠVIETIMO SEKTORIUJE 2007-2013 METŲ LAIKOTARPIU**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė prof. dr. Daiva Dumčiuvienė

KAUNAS 2016

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

**EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ LĖŠŲ PANAUDOJIMAS
LIETUVOS ŠVIETIMO SEKTORIUJE 2007-2013 METŲ LAIKOTARPIU**

(Tarptautinė ekonomika ir prekyba (621L16001))

MAGISTRO DARBAS

Darbą atliko.....

VMTEP-4, Vaida Dovidauskienė

2016 m. gegužės 09 d.

Vadovas.....

Doc. dr. Daiva Dumčiuvienė

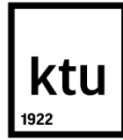
2016 m. gegužės 10 d.

Recenzentas.....

Prof. dr. Jadvyga Čiburienė

Data.....

KAUNAS 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Vaida Dovidauskienė

Tarptautinė ekonomika ir prekyba, 621L16001

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimas Lietuvos švietimo sektoriuje 2007-2013 metų
laikotarpiu

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2016 m. gegužės mėn. 09 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Vaidos Dovidauskienės** baigiamasis magistro darbas tema „Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimas Lietuvos švietimo sektoriuje 2007-2013 metų laikotarpiu“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Vaida Dovidauskienė. European Union Structural Funds Absorbtion in Lithuanian Education Sector in Period 2007-2013 . Master's Final Thesis in International Economics and Trade /supervisor prof. dr. Daiva Dumčiuvienė. Department of Economics, the School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Social Sciences: economics.

Key words: education, European Union struktural funds, projects, EU policy.

Kaunas, 2016. 71 p.

SUMMARY

The relevance of the research topic. Lithuania has been contributing to the implementation of the major goal of the European Union – integration and development of its member states – since 2004 when Lithuania became a full member of the European Union. To achieve those goals the European Union has developed the support of the Structural Funds the aim of which is consistent reduction of social and economic development differences among the member states of the EU, different regions and social groups. Since it joined the European Union, Lithuania has been applying for the EU structural support. During the first stage which started in 2004 and ended in 2006 Lithuania got structural support for almost 1.7 million euros but this programming period is over. During the second stage which took place in 2007-2013 Lithuania tried to reduce the gap between Lithuania and older member states of the EU and to catch up with them in terms of economic and social welfare by 2015.

The use of the structural support of the European Union in Lithuania has been analysed in detail, however a few know the real tendencies of using the EU structural support in the education sector of Lithuania. Therefore, it is of relevance to find out in which fields of education, action programmes and counties the greatest number of projects were implemented to get the structural support of the EU.

The problem of the research. Scientific literature gives a lot of statistical data, research findings and assessments on the distribution of the EU funds to the education sector of Lithuania, however only a few researchers have looked into the real assessment of the EU structural support based on the education institutions. As a result, it is important to analyse both the statistical data published by the Ministry of Finance of the Republic of Lithuania and the data on the assessment made by the education institutions themselves.

The subject of the research. The structural support of the European Union for the education sector of Lithuania.

The objective of the research. To identify the tendencies of using the EU structural funds by the education institutions during the period of 2007-2013.

The tasks of the research:

1. To analyse the objectives and essence of the policies carried out by the European Union;
2. To analyse the EU structural support for the education sector in 2007-2013;

3. To analyse the intensity of the EU structural support in the education sector during the period of 2007-2013.

The methods of the research:

1. Analysis of scientific sources using a descriptive statistical method;
2. Empirical (survey) method;
3. Statistical analysis of the survey results.

TURINYS

SUMMARY	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	7
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	8
ĮVADAS.....	9
1. ŠVIETIMO SISTEMOS IR ES PARAMOS ŠVIETIMO SEKTORIUI PROBLEMOS ANALIZĖ	10
1.1. Lietuvos ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Tyrimų apžvalga.....	10
1.2. Lietuvos bendrojo lavinimo sistema. Tyrimų apžvalga	12
1.3. Lietuvos profesinio mokymo struktūra. Tyrimų apžvalga	14
1.4. Lietuvos aukštojo mokslo sistema. Tyrimų apžvalga	15
1.5. Europos Sąjungos paramos Lietuvos švietimo sektoriui trūkumai	17
2. TEORINIAI SPRENDIMAI. EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIAI FONDAI IR JŲ FINANSINĖS PARAMOS ĮSISAVINIMO LIETUVOS ŠVIETIMO SEKTORIUI ANALIZĖ	19
2.1. Europos Sąjungos struktūrinės politikos įgyvendinimas Lietuvoje	19
2007–2013 m. laikotarpiu	19
2.1.1. Europos Sąjungos ir Lietuvos regioninė politika. 2007–2013 m. programavimo laikotarpis..	22
2.1.2. Europos Sąjungos ir Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (technologinės) plėtros politika.....	26
2.1.3. Europos Sąjungos ir Lietuvos socialinė politika	28
2.1.4. Europos Sąjungos ir Lietuvos švietimo politika	31
2.2. ES paramos Lietuvos švietimo sektoriui 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu analizė.....	34
2.2.1. Europos Sąjungos struktūrinė parama ikimokykliniam, priešmokykliniam ir bendrajam ugdymui 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu.....	35
2.2.2. Europos Sąjungos struktūrinė parama profesiniam ir aukštajam mokslui 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu	38
3. TYRIMO METODOLOGIJA	43
3.1. Tyrimo tikslas ir uždaviniai.....	43
3.1.1. Tyrimo metodai, jų instrumentarijus ir eiga.....	43
4. TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA	47
4.1. Aprašomasis statistinis metodas.....	47
4.2. Empyrinis apklausos metodas	54
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	67
Literatūros sąrašas	69

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2010 - 2014 m.....	58
2 pav. Valdžios aukštojo mokslo finansavimas 2010 – 2014 m. laikotarpiu (mln. Eur.).....	58
3 pav. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas 2007-2013 m.....	20
4 pav. Socialinei apsaugai skiriamos lėšos pagal ES šalis nares, 2014 m. (proc.).....	31
5 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimo sektoriui 2007–2014 m. (mln. Eur.).....	33
6 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimo sektoriui lyginant su BVP 2014 m.	58
7 pav. Priemonės prioritetas, finansuotas iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 m.(kartų skaičius)...	47
8 pav. Švietimo sistemos sritys finansuotos iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 m.....	49
9 pav. Apskritis, gavusios finansavimą iš ES paramos 2007-2013 m. (kartų skaičius).....	50
10 pav. Apskritis, gavusios finansavimą iš ES paramos 2007-2013 m. (kartų skaičius).....	55
11 pav. Europos Sąjungos struktūrinės paramos švietimo įstaigoms panaudojimo sritis pagal finansuojamų projektų skaičių 2007-2013 m. (proc.)	58
12 pav. Verslo konsultantų paslaugų poreikis pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių 2007-2013 m. (proc.).....	58
13 pav. Projekto neįgyvendinimas gavus finansavimą pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.).....	59
14 pav. ES struktūrinės paramos užtikrinimas geresnei švietimo įstaigų veiklai pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.).....	61

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Europos Sąjungos regioninės politikos raida.....	23
2 lentelė. Socialinės apsaugos išmokų struktūra 2008-2014 m. laikotarpiu (proc.).....	30
3 lentelė. Nacionalinių lėšų ES vykdomiems projektams skyrimo planas.....	36
4 lentelė. Gautos lėšos iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 metais pagal priemonės prioritetą (vidurkis) Eur.....	48
5 lentelė. Lėšos skirtos iš ES paramos švietimo sistemos sritims 2007-2013 metais.....	49
6 lentelė. ES struktūrinių fondų lėšų pasiskirstymas pagal apskritis 2007-2013 m. (vidurkis, Eur.)....	51
7 lentelė. ES struktūrinių fondų lėšų pasiskirstymas pagal apskritis ir švietimo sritis 2007-2013 m. (vidurkis, Eur.).....	52
8 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (1).....	56
9 lentelė. ES finansuojamų projektų vykdymo tikslai pagal finansuojamų įmonėse projektų skaičių (proc.).....	57
10 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (2).....	58
11 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (3)	59
12 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (4).....	60
13 lentelė. Problemos įgyvendinant projektą pagal finansuojamų įmonėse projektų skaičių (proc.).....	60
14 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (5).....	61
15 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (6).....	62
16 lentelė. ES finansuojamų projektų tikslai pagal ES paramos panaudojimo sritį. (proc.).....	64

IVADAS

Temos aktualumas. Nuo 2004 metų, kuomet Lietuva tapo pilnaverte Europos Sąjungos nare, šalis prisidėjo prie pagrindinių Europos Sąjungos tikslų įgyvendinimo: šalių integracijos ir plėtros. Siekdama įgyvendinti šiuos tikslus, Europos Sąjunga suformavo Struktūrinių fondų paramą, kuri buvo skirta nuosekliai mažinti socialinius ir ekonominius išsivystymo skirtumus tarp ES šalių narių, atskirų regionų ir socialinių grupių. Nuo pat įstojimo į Europos Sąjungą, Lietuva teikė paraiškas ES struktūrinei paramai gauti. Pirmasis paramos etapas, kuris buvo vykdomas 2004-2006 m. Lietuvai suteikė beveik 1,7 mln. Eur. struktūrinės paramos, tačiau šis programavimo laikotarpis yra seniai pasibaigęs. Antrajame paramos etape, kuris buvo vykdomas 2007-2013 m., buvo siekiama sumažinti Lietuvos atotrūkį nuo senųjų ES narių ir, iki 2015 metų, jas pasivyti tiek ekonominės, tiek socialinės gerovės prasme.

Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimas Lietuvoje yra plačiai analizuotas, tačiau mažai kam žinoma reali ES struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvos švietimo sektoriuje tendencija. Taigi, tampa aktualu išsiaiškinti, kuriose švietimo srityse, veiksmų programose bei apskrityse buvo vykdoma daugiausia projektų, skirtų ES struktūrinei paramai gauti.

Tyrimo problema. Mokslinėje literatūroje pateikiama nemažai statistinių duomenų, suformuotų tyrimų išvadų bei vertinimų apie ES lėšų paskirstymą Lietuvos švietimo sektoriui, tačiau labai maža dalis mokslininkų yra ištyrę tikrąjį ES struktūrinės paramos vertinimą, remiantis pačiomis ugdymo įstaigomis. Dėl šios priežasties tampa svarbu ištirti tiek statistinius duomenis, kuriuos skelbia Lietuvos Respublikos Finansų Ministerija, tiek ir pačių ugdymo įstaigų vertinimo duomenis.

Tyrimo objektas. Europos Sąjungos struktūrinė parama Lietuvos švietimo sektoriui.

Tyrimo tikslas. Nustatyti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo švietimo įstaigose tendencijas 2007-2013 m. laikotarpiu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti Europos Sąjungos vykdomų politikų tikslus bei esmę;
2. Atlikti ES struktūrinės paramos švietimo sektoriui 2007-2013 m. analizę;
3. Ištirti ES struktūrinės paramos švietimo sektoriuje intensyvumą 2007-2013 m. laikotarpiu.

Tyrimo metodai:

4. Mokslinių šaltinių analizė aprašomuoju statistiniu metodu;
5. Empyrinis (apklausos) metodas;
6. Statistinė apklausos analizė.

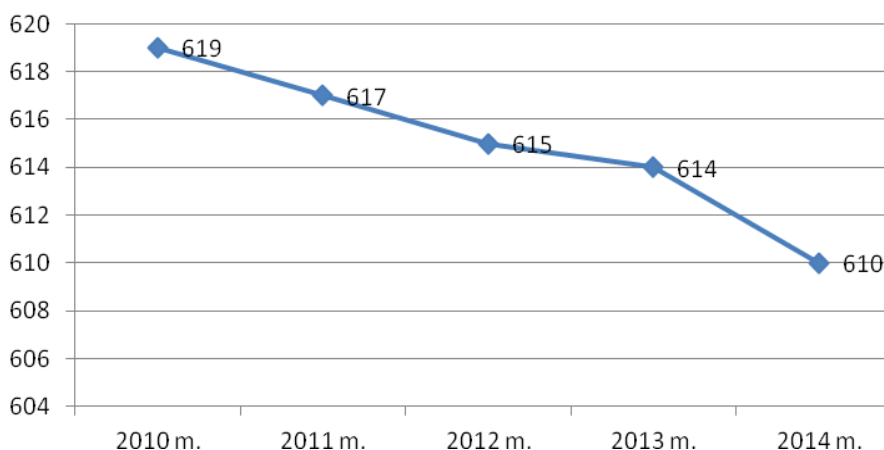
1. ŠVIETIMO SISTEMOS IR ES PARAMOS ŠVIETIMO SEKTORIUI PROBLEMOS ANALIZĖ

1.1 Lietuvos ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Tyrimų apžvalga

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymas yra sudedamoji ir pirminė švietimo sistemos grandis, kuri apjuosia pagrindinę misiją – vaiko asmenybės ugdymas, kūrybinių galių stiprinimas, poreikių tenkinimas, savarankiškumo ugdymas, kultūrinių ir socialinių kompetencijų įdiegimas bei tinkamos aplinkos vaiko ugdymui(si) kūrimas, sudarant prielaidas vaikų intelektualinių, fizinių ir dvasinių galių sklaidai. Tačiau reikia pabrėžti, kad ši švietimo sistemos grandis yra priklausoma nuo valstybės biudžeto apribojimų, nuo demografinių ir globalizacijos veiksnių.

Mažėjantis šalies biudžetas ir vaikų gimstamumas, didėjanti emigracija stipriai paveikė ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sistemą. Tačiau reikia pastebėti, kad nors ir demografiniai šalies rodikliai jau daugiau nei šešerius metus yra nuosekliai mažėjantys, o Lietuvos švietimo vienas pagrindinių tikslų yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumas, kasmet apie 30 proc. norinčių nepatenka į šias švietimo institucijas. Taip yra todėl, kad Lietuvoje egzistuoja per mažai valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų, ko pasekoje vaikams nėra suformuojami būtini gebėjimai bei įgūdžiai. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, šalyje 2010 m. valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų buvo 619, nors vaikų, kuries reikalingas šis ugdymas buvo virš 91,8 tūkst. Nuo 2011 m. pastebimas šių ugdymo įstaigų skaičiaus mažėjimas. Tais metais valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų Lietuvoje registruota 617, nors vaikų skaičius, kuriems šis ugdymas buvo reikalingas – 93,2 tūkst. 2012 m. ugdymo įstaigų tebuvo 615, o tais metais vaikų skaičius augo iki 98 tūkst. 2013 m. šių ugdymo įstaigų skaičius dar sumažėjo iki 614, o 2014 m. – iki 610, nors vaikų skaičiaus augimas 2013 m. buvo virš 100 tūkst., o 2014 m. - apie 102 tūkst. (*Ugdymo įstaigų skaičiaus mažėjimo tendencija pavaizduota 1 paveiksle*).

Valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2010 - 2014 m.

1 pav. Valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2010 - 2014 m. (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos Respublikos Seimas suteikė didesnes galimybes privatiems asmenims steigti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigas, tačiau tikslas, suteikti prieinamumą visiems ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikams, taip ir nebuvo visiškai pasiektas dėl per mažo ekonominio skatinimo.

Vis daugėjant socialiai rizikingų šeimų atsiranda ir probleminių vaikų socializacijos problema, kuomet jie turi mažiau galimybių dalyvauti priešmokykliniame ir ikimokykliniame ugdyme, o tai lemia ir tolimesnes socialinės integracijos problemas ateityje. Todėl didesnis išitraukimas ir prieinamumas socialiai rizikingų šeimų vaikams galėtų bent dalinai kompensuoti šių vaikų ugdymo poreikius.

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu, 2004 m. Klaipėdos universiteto mokslininkai atliko tyrimą „Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje“. Šis tyrimas atskleidė, kas yra svarbu tėvams, pedagogams ir šių įstaigų vadovams. Tyrimo duomenimis, 76,2 proc. apklaustųjų teigė, jog tėvų apsisprendimą leisti vaiką į priešmokyklinę įstaigą lemia socialinių ir edukacinių paslaugų poreikis, siekis, jog vaikai įgautų didesnę bendravimo poreikį su bendraamžiais. 63 proc. apklaustųjų teigė, jog pasirinkimą nulemia siekis užtikrinti geresnes vaiko ugdymo sąlygas bei 40 proc. apklaustųjų teigė, jog apsisprendimą lemia kokybiška vaiko globa ugdymo įstaigoje. Pasirinkimą įtakoja ir šeimos poreikių tenkinimas, nes kai kuriems tėvams (37,4 proc.) ikimokyklinio ugdymo įstaigos suteikia galimybę tęsti savo profesinę veiklą.

Tyrimas atskleidė ir informacijos apie ikimokyklinio ugdymo teikiamas paslaugas stoką. Dauguma tėvų (75,3 proc.) teigė, kad jaučia specializuotų paslaugų trūkumą ikimokyklinėse įstaigose. Anot tėvų, labiausiai trūksta kvalifikuotų logopedų, psichologų, o kaimo darželiuose – medikų

paslaugų. Labiausiai tėvai ikimokyklinėse įstaigose vertina pedagogų darbą ir ugdomąją veiklą (82 proc. apklaustųjų). Taigi, šis tyrimas tik atskleidė, jog vyrauja ikimokyklinio ugdymo pasirinkimą ribojantys faktoriai.

2004–2005 m. Vilniaus pedagoginis universitetas atliko tyrimą „Šiuolaikinės globalios informacinės visuomenės vaiko kompetencijų ypatumai“, kuris atskleidė vaiko kompetencijų plėtotės faktorius, o 2006–2007 m. atliktame tyrime „Programų rengimo decentralizacija: kokybė, įgyvendinimas, vadyba“, atsispindėjo ikimokyklinio ugdymo aktualijos bei išryškėjo ugdymo organizavimo problemos.

Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu, 2012 m. Lietuvos edukologijos universitetas atliko tyrimą „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermė“, kuriame atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo tikslai mokymo programose turi tik dalį vaiko individualių galių, vaiko santykių su kitais bei vaiko įgalinimo mokytis komponentų, t.y. vaiko poreikių tenkinimą ir pozityvios emocinės savijautos palaikymą, o tai reiškia, kad ikimokyklinio ugdymo programų tikslai neatspindi gebėjimų bei nuostatų plėtotės siekio. Priešmokyklinio ugdymo programos tikslas iš esmės atspindi orientaciją į individualių vaiko galių plėtotę ir vaiko įgalinimą mokytis, tačiau visai neformuluojamas siekis – plėtoti vaiko santykį su kitais, socialine ir kultūrine aplinka. Be to, tikslo formuluotė nėra orientuota į vaiko poreikių tenkinimo siekį.

Taigi, norint pagerinti Lietuvos švietimo sistemą, reikia suteikti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, taip sumažinant socialinę atskirtį bei skirtumus tarp miestų ir kaimelių. Taip pat suteikti gerą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę, taip sumažinant pasitraukimo iš ugdymosi proceso riziką.

1.2. Lietuvos bendrojo lavinimo sistema. Tyrimų apžvalga

Demografinės tendencijos rodo ne tik spartų mokinių mažėjimą kaimuose ir didžiuosiuose miestuose, bet ir pedagogų poreikio mažėjimą, o ekonominis nuosmūkis dar paskatino apkarpyti ir taip mažus pedagogų darbo užmokesčius. Pokytis socialinėje aplinkoje taip pat turėjo įtakos ir bendrajam lavinimui. Didėjantis skurdo lygis, augantis socialiai rizikingų šeimų skaičius, didėjantis vienišų tėvų skaičius bei giminaičių auginamų vaikų skaičius lėmė atsiradusi didesnę poreikį juos įtraukti į švietimo sistemą bei tobulinti jų bendruosius įgūdžius.

Šalies bendrojo lavinimo įstaigose išlieka ir psichologinio klimato problema. Nors Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo 2003-06-17 Nr. IX-1630 6 straipsnis (Švietimo sistema) skelbia, jog Lietuvos švietimo sistema apima pagalbą mokiniui (informacinę, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą bei sveikatos priežiūrą mokykloje) ir pagalbą mokytojui ir mokyklai (informacinę, konsultacinę, kvalifikacijos tobulinimo bei kitą pagalbą), šalyje vis auga patyčių bendrojo lavinimo įstaigose skaičius. Europos šalyse, be šių pagalbos sričių, skiriama

ir mokymosi pagalba, tuo tarpu, net ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2011) mokymosi pagalbos terminas iš viso nėra vartojamas.

Remiantis 2010–2014 m. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo duomenimis, geriausiai įvertinta rūpinimosi mokiniais sistema, vidutiniškai - mokymosi pagalba, o prasčiausiai - specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas ir tėvų pedagoginis švietimas. Tyrimo metu įvertinta, jog ugdymo individualizavimas konsultuojant ir teikiant pagalbą mokiniams ir jų grupėms pagal poreikius yra palyginti prasta, o geriausiai įvertinti tarpusavio santykiai. Pagalba pamokose geriausiai atsispindėjo pradinėse klasėse, tuo tarpu prasčiausiai – pagrindinio ugdymo, ypač 9–10 klasėse.

Spartėjantys technologijų pokyčiai bei mokinių užimtumo stoka, keičia bendravimą ir požiūrį tarp mokinio ir mokytojo, tad tampa dar sunkiau apsieisti skirtingomis patirtimis ir požiūriais, o personalo darbo organizavimas ir tobulinimas neretai yra nutolęs nuo praktikos – nesprenžiamos kasdienės ugdymo problemos. Kokybės vadybos žinių, specifinių žinių, kurios reikalingos tiriamajai veiklai, auditų atlikimui, švietimo politikos vykdymui bei darbui su švietimo informacija stoka, neleidžia mokytojams tobulinti ugdymo proceso. Pasak Švietimo ir mokslo ministerijos, yra nepakankamai suvokiama švietimo valdymo informacinės sistemos bei švietimo politikos analizės reikšmė. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas ugdymo procese daugiau naudojamas apskaitai kontrolei, negu mokinių poreikiams ir polinkiams pažinti ar ugdymo turiniui pritaikyti.

Kitas svarbus aspektas – bendrojo ugdymo finansavimas, kuris nėra racionalus. Dažnai mokykloms trūksta lėšų kokybiškam ugdymo proceso organizavimui, be to ir pati valstybė nuolatos akcentuoja neturinti lėšų, kurios būtų skirtos gerinant švietimo sistemos funkcionavimą. To pasekoje švietimo įstaigos nėra deramai aprūpinamos specifine technologine, programine įranga, taip pat mokymosi inventoriumi, todėl yra stabdoma šiuolaikiškų bendrojo ugdymo valdymo principų plėtra.

Vilniaus pedagoginis universitetas ir Lietuvos socialinių tyrimų institutas atlikęs mokymosi sąlygų bendrojo lavinimo įstaigose tyrimą, atskleidė, jog daugiau nei 66 proc. vienuoliktokų ir 46 proc. septintokų susiduria su mokymosi priemonių stoka. Taip pat tyrimo metu buvo atskleista, jog savo bendrojo lavinimo įstaigas kaip netinkamas ugdymui laiko apie 61 proc. septintokų ir 64 proc. vienuoliktokų.

Taigi, šalies bendrojo ugdymo valdymo instrumentų plėtrą stabdo nepakankamas jų svabos suvokimas, švietimo sistemos darbuotojų kvalifikacijos stoka, specifinės kompiuterinės ir programinės įrangos trūkumas ir dabartinio ugdymo inventoriaus senėjimo tendencija. Tobulinant minėtas sritis, pagrindinės investicijos turėtų būti skiriamos reikalingiems tyrimams atlikti, švietimo sistemos darbuotojų mokymams ir kvalifikacijos kėlimui, aprūpinimui specifine įranga bei teisės aktų tobulinimui.

1.3 Lietuvos profesinio mokymo struktūra. Tyrimų apžvalga

Pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymą, Lietuvos profesinio mokymo sistema apima pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir profesinį orientavimą. Profesinio mokymo programos skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenims. Pirminis profesinis mokymas skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti ir baigti pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą. Tęstinio profesinio mokymo tikslas – tobulinti asmens kvalifikaciją, įgyti kitą kvalifikaciją arba kompetencijas, būtinas atliekant įstatymų reglamentuojamą darbą ar funkcijas.

Pagrindinė atsakomybė už profesinio mokymo politikos formavimą Lietuvoje deleguota Švietimo ir mokslo ministerijai, tačiau iki 2008 m. profesinio mokymo politikos įgyvendinimas buvo padalintas tarp dviejų ministerijų: Švietimo ir mokslo ministerija buvo atsakinga už pirminį profesinį mokymą, o Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – už tęstinį profesinį mokymą. Tokios atsakomybės pasidalinimo rezultatas - du profesinio mokymo teikėjų tinklai. Profesinės mokyklos, būdamos Švietimo ir mokslo ministerijos pavaldume, pagrindinį dėmesį skyrė pirminiam profesiniam mokymui, o darbo rinkos mokymo centrai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdė suaugusiųjų mokymą. To pasekoje Lietuvoje nebuvo įgyvendinta efektyvi mokymosi visą gyvenimą sistema.

Profesinio mokymo prestižas visuomenėje yra ganėtinai žemas, o tai pagrįsde sąlygojo sovietinė praktika, kuomet buvo formuojamas priėmimo į profesines mokyklas planas ir po pagrindinio lavinimo įstaigų buvo priverstinai siunčiami ten mokytis patys nepažangiausi moksleiviai. Nors atkūrus Lietuvos nepriklausomybę priverstinio mokymo buvo atsisakyta, tačiau vis tiek visuomenėje išliko nuomonė, kad profesinis mokymas skirtas tik nepažangiems moksleiviams. Suaugusiųjų profesinis mokymas taip pat yra gana problemiškas, o viena iš rimčiausių problemų – žema suaugusiųjų motyvacija mokytis.

Specialistai vis dažniau akcentuoja, jog profesinis mokymas ir jo kokybė neatitinka nei darbdavių, nei pačių besimokančiųjų poreikių. Profesinį mokymą pabaigę absolventai neįgauna tinkamos kompetencijos ir taip nepatenkina darbo rinkos poreikių. Taip pat akcentuojamas silpnas mokymosi kokybės užtikrinimas. Mokymasis dažnai neatitinka verslo poreikių dėl technologinių žinių stokos bei praktikos žinių dirbant su naujomis technologijomis.

Lietuvos Respublikos 2010 m. atliktas „Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo“ tyrimas atskleidė, jog profesinio mokymo kokybė nėra tinkamai užtikrinama ir nėra sistemingai atliekamas visų profesinio mokymo teikėjų veiklos vidinis ir išorinis vertinimas bei stebėseną. Atkreiptas dėmesys, jog iki 2010 m. taip pat nebuvo taikytas bendras kokybės užtikrinimo modelis, o teikėjai galėjo organizuoti kokybės užtikrinimo mechanizmus savo nuožiūra. Šio tyrimo metu buvo nustatyta, jog profesinio mokymo įstaigų tinkas yra netolygus - kai kuriose savivaldybėse nėra nė vienos įstaigos,

o kai kuriose jų yra labai daug: Kauno, Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės miestuose mokosi apie 60 proc. visų šalies profesinių mokyklų mokinių. Daugiausiai šių mokinių – per 8 tūkst. – Kauno miesto profesinėse įstaigose. Apie 15 proc. sudaro profesinio mokymo įstaigos, kuriose mokosi 150-250 mokinių, o tik 7 proc. įstaigų, kuriose mokosi virš 2000 mokinių.

„Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo“ tyrimo metu nustatyta, jog švietimo ir mokslo ministerija 2007-2008 m. nevykdė profesinio mokymo įstaigų tinklo ir valdymo tobulinimo priemonių – tuo laikotarpiu nė viena profesinio mokymo įstaiga nebuvo pertvarkyta iš valstybinės biudžetinės įstaigos į viešąją, o profesinio mokymo sistema buvo nepakankamai lanksti (dar nebuvo įdiegta modulinio profesinio mokymo programų sistema), profesinės mokymo įstaigos mokinys privalėjo baigti visą mokymo programą, kad gautų įgytą kompetenciją patvirtinantį dokumentą.

Profesijos mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo klausimai vis dar nėra išspręsti. Anot Lietuvos švietimo tarybos narių, aukštosios mokyklos nevykdo profesijos mokytojų rengimo programų, profesinės mokyklos susiduria su kvalifikuotų profesijos pedagogų trūkumu. Kita vertus, jau esamų profesijos mokytojų kvalifikacija ir technologinės kompetencijos nėra sistemingai tobulinamos dėl investicijų ir finansavimo trūkumo, todėl kyla rizika, jog tose profesinio mokymo įstaigose, kuriose bus sukurti sektoriai praktinio mokymo centrai (su naujausiomis technologijomis), gali trūkti aukštos kvalifikacijos profesinio mokymo mokytojų, išmanančių naujas technologijas ir gamybas. Taip pat kyla rizika, kad tos pačios srities programos gali būti skirtingos kokybės, nes profesinio mokymo programas rengia atskirai kiekviena profesinio mokymo įstaiga.

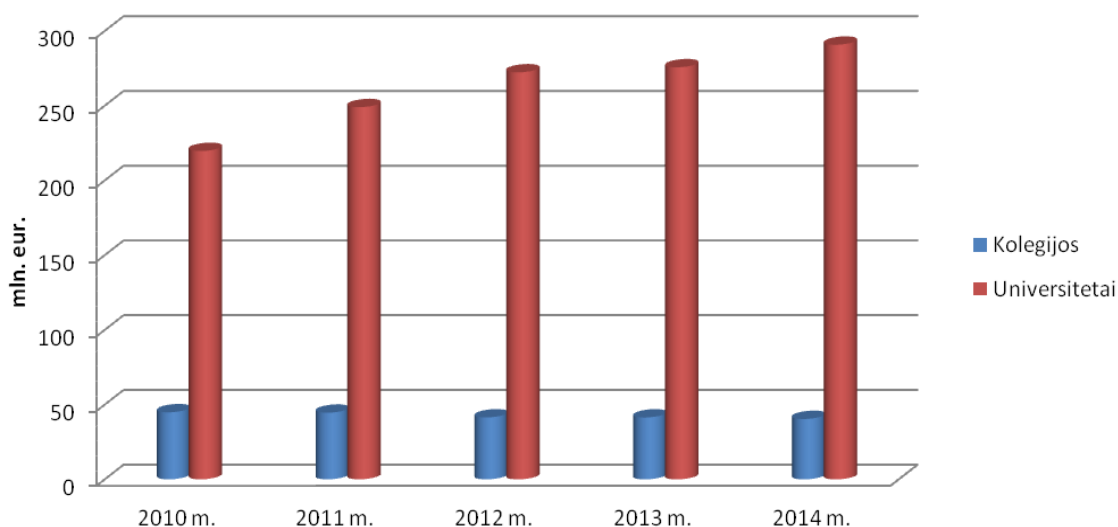
Taigi, pagrindinė profesinių mokyklų problema yra ta, jog mokymas jose vyksta nepakankamai efektyviai, parengtų specialistų profesinė kvalifikacija ne visada atitinka darbdavių poreikius, o atskiri praktiniai įgūdžiai nėra pakankami sėkmingam įsitvirtinimui darbo rinkoje.

1.4. Lietuvos aukštojo mokslo sistema. Tyrimų apžvalga

Švietimas – prioritetinga valstybės remiama Lietuvos Respublikos raidos sritis. Lietuvos aukštojo mokslo sistemos veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Seimo 2009 m. balandžio 30 d. patvirtintas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. Jame teigiama, kad mokslo ir studijų misija – padėti asmeniui įgyti šiuolaikinį pažinimo ir technologijų lygį ir ūkio poreikius atitinkančią aukštojo mokslo kvalifikaciją, pasirengti aktyviai profesinei, visuomeninei ir kultūrinei veiklai.

Aukštoji mokykla organizuoja ir vykdo studijas, teikia mokslo ir studijų įstatyme nustatytas aukštojo mokslo kvalifikacijas, vykdo mokslinius tyrimus, eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą ir (arba) meno veiklą, taiko mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros rezultatus, kaupia mokslo žinias, plėtoja kūrybinę veiklą ir kultūrą, puoseleja akademinės bendruomenės vertybes ir tradicijas. Tačiau, nors ir aukštosios mokyklos vykdo labai plačią ugdomąją veiklą, pastebimi vis didėjantys trūkumai. Pagrindinė aukštojo mokslo problema siejama su aukštojo

mokslo klausimais: dėstytojų kvalifikacijos, infrastruktūros ir įrangos bei finansavimo trūkumu, tačiau, nors ir Lietuvos ekonomika gerėja, finansavimas švietimo sistemai reikšmingai nedidėja. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2010 m. valdžios sektorius aukštajam mokslui skyrė 264,56 mln. Eur., iš jų 219,70 mln. Eur. universitetams, o 44,86 mln. Eur. – kolegijoms, o 2011 m. aukštajam mokslui finansuoti buvo skirta 293,64 mln. Eur., iš jų 249,04 mln. Eur. universitetams ir 44,60 mln. Eur. kolegijoms. 2012 m. aukštajam mokslui skirta 313,74 mln. Eur., iš jų 41,42 mln. Eur. kolegijoms ir 272,32 mln. Eur. universitetams finansuoti, o 2013 m. – 317 mln. Eur., iš jų 275,7 mln. Eur. skirta universitetams, o 41,4 mln. Eur. kolegijoms. Paskutiniaus, 2014 m. statistiniais duomenimis, aukštajam mokslui Vyriausybė skyrė 331,2 mln. Eur., iš jų 290,8 mln. Eur. universitetams ir 40,4 mln. Eur. kolegijoms (*Lietuvos aukštųjų mokyklų (universitetų ir kolegijų) finansavimo statistika pateikta 2 paveikle*).

2 pav. Valdžios aukštojo mokslo finansavimas 2010 – 2014 m. laikotarpiu (mln. Eur.) (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

Lietuvos studentų sąjungos atliktame „Aukštojo mokslo finansavimas: studentų ir moksleivių nuomonė“ tyrime tik dar labiau išryškėjo, jog nuolatiniai sistemos pertvarkymai verčia aukštąsias mokyklas savo išteklius skirti vidinėms pertvarkoms, o ne koncentruotis į studijų kokybės gerinimą, o moksleiviai jaučiasi neužtikrintai, nes nežino, kokia sistema bus stojant, o visa tai sukelia bendrą nepasitikėjimą Lietuvos aukštojo mokslo sistema.

Lietuvos universitetinės aukštosios mokyklos yra autonimiškos, tačiau neturi realios atskaitomybės visuomenei ir ryšio su socialiniais partneriais, o nesant šiai atskaitomybei yra stipriai apribojamos galimybės sujungti svarbiausius inovacijų partnerius – ūkio subjektus, aukštąsias mokyklas ir mokslinių tyrimų įstaigas. Taip pat yra vykdoma mažai tiriamosios veiklos, studijos pernelyg mažai grindžiamos naujausiais fundamentaliųjų ir taikomųjų tyrimų rezultatais. Profesinių

studijų dėstytojai neretai yra atitrūkę nuo praktinės veiklos pramonės ir paslaugų sferoje, todėl nežino technologinių, gamybos ir paslaugų teikimo procesų naujovių, o dėl santykinai mažų dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimų ar nepalankios akademinės aplinkos dalis daktaro mokslo laipsnį įgijusių asmenų, aukštųjų mokyklų dėstytojų ar mokslo darbuotojų pereina į kitas veiklos sritis ar išvyksta į užsienį.

Taigi, aukštosiose mokyklose yra daug siauros specializacijos, dubliuojamų studijų programų, dalies jų turinys dėl nepakankamų išteklių neatitinka ūkio poreikių, nepakankamai sparčiai atnaujinamas. Tai trukdo absolventų profesinei karjerai ir apsunkina prisitaikymą prie besikeičiančios darbo rinkos. Taip pat švietimo sistemoje visuose lygmenyse per mažai dėmesio skiriama verslumo, lyderystės kompetencijos ugdymui, o per daug dėmesio – į informacijos perteikimą, ko pasekoje, studentai per mažai skatinami savarankiškam kritiniam ir analitiniam mąstymui. Valstybės paramos studijoms sistema neskatina studijų kokybės, motyvuoja aukštąsias mokyklas ne efektyviam paslaugų teikimui, o kuo ilgesniam studentų išlaikymui šiose įstaigose.

1.5 Europos Sąjungos paramos Lietuvos švietimo sektoriui trūkumai

ES struktūrinių fondų investicijos gali sukelti ir neigiamų ekonominių pasėkmių, nes teikiamos projekto paraiškos dažniausiai yra atrenkamos pagal specialus kriterijus, o ne pagal rinkos poreikius. To pasekoje rinkos prioritetai gali kisti greičiau negu projekto parengimas ir realizavimas (Dumčiuvienė D., 2015). Anot Barynienės J. ir Paužaitės Ž. (2015), ES parama švietimo sektoriui gali atnešti ir labai rimtų pasėkmių kai valstybės institucijos gali nevykdyti tarptautinių interesų, o tik nacionalinius. Taip pat susiduriama su tokiomis problemomis, kai egzistuoja aukštos investicijų į mokslo įstaigų infrastruktūrą bei personalo mokymus išlaidos, aukštojo mokslo kokybė krenta dėl studentų užsienio kalbos žinių barjero ir nėra vykdomos ekonomiškios tarptautinės studijų programos.

2012 m. spalio 5 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos užsakyta struktūrinės paramos strateginė analizė, atskleidė, kad Lietuvoje tebėra aktuali ikimokyklinio ugdymo prieinamumo problema, o bendrojo ugdymo kokybė kenčia nuo nepakankamai atsinaujinančio pedagoginio personalo, prastos psichologinės aplinkos. Taip pat konstatuota, jog ugdymo procese trūksta naujausių technologijų taikymo, prastai tenkinami individualūs mokinių poreikiai, netolygus ugdymo įstaigų tinklas stokoja efektyvumo (vieno mokinio ugdymo kainos skirtumai tarp mokyklų siekia iki 5 kartų) ir reikalauja daug išteklių, kuriuos būtų galima skirti ugdymo kokybei gerinti. Remiantis statistiniais duomenimis, Lietuva stipriai atsilieka nuo kitų ES šalių pagal dalyvavimą ankstyvojo ugdymo programose, taip pat pastebimas gana didelis ikimokyklinio ugdymo įstaigų lankymo atotrūkis tarp miesto ir kaimo (mieste ikimokyklinio ugdymo įstaigas lanko tris kartus didesnę vaikų dalis). Reikia pastebėti, jog 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu, bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo sričiai buvo skirta mažiausiai investicijų palyginti su kitomis švietimo ir mokslo sritimis.

Profesinio mokymo srityje 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos intervencijomis siekta spręsti pagrindines profesinio mokymo sektoriaus problemas: buvo gerinama profesinio mokymo infrastruktūra ir mokymosi aplinka, kuriama kvalifikacijų sistema, rengiamos modulinės profesinio mokymo programos, pertvarkomas profesinio mokymo turinys, plėtojami kokybės užtikrinimo mechanizmai, tobulinama profesijos mokytojų kvalifikacija, vystoma profesinio orientavimo sistema, plėtojama suaugusiesiems ypač aktuali savarankiško ir neformaliojo mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo sistema. Daug investuota į aukšto technologinio lygio sektorinius praktinio mokymo centrus, kuriuose visų Lietuvos profesinių mokyklų mokiniai turėjo galimybes atlikti praktinį mokymą, pabaigę bazinio mokymo modulius arčiau namų esančioje įstaigoje. Nors profesinis mokymas buvo viena iš labiausiai finansuojamų švietimo sričių, tačiau to nepakako, jog užtikrintume aukštą profesinio mokymo sistemą.

Taigi, remiantis šio tyrimo duomenimis, nors 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu buvo suteikta nemaža finansinė parama aukštajam mokslui, tačiau studijų kokybė (turinys, struktūra, dėstomieji dalykai ir studijų perteikimas) vis tiek išliko neatitinkančia darbo rinkos ir visuomenės poreikių, fragmentiška socialinių partnerių įtraukime į studijų turinio formavime bei stokojančia praktinių įgūdžių sistema. Taip pat viena iš pagrindinių netinkamai panaudotos paramos pavyzdžių buvo ta, kad į procesą, bet ne į rezultatus buvo nukreiptos studijos ir menkai išplėtos karjeros paslaugos, kurios lemė santykinai prastą studijas baigusiųjų studentų įsidarbinimo lygį bei studijų Lietuvoje patrauklumo mažėjimą.

2. TEORINIAI SPRENDIMAI. EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIAI FONDAI IR JŲ FINANSINĖS PARAMOS ĮSISAVINIMO LIETUVOS ŠVIETIMO SEKTORIUI ANALIZĖ

2.1 Europos Sąjungos struktūrinės politikos įgyvendinimas Lietuvoje

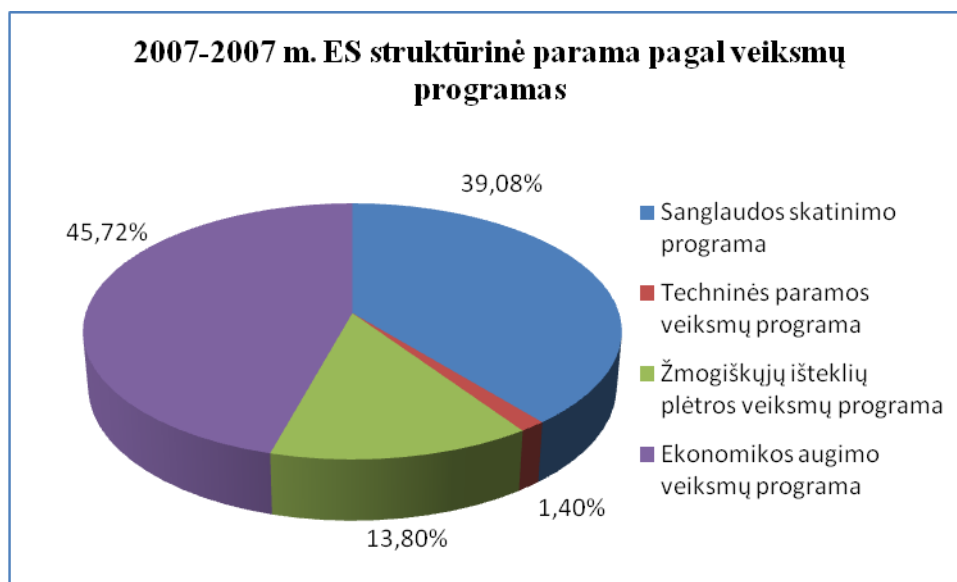
2007–2013 m. laikotarpiu

Ir Europos Sąjungos, ir valstybių narių strateginis prioritetasis yra skatinti didesnę ekonominę augimą ir naujų darbo vietų kūrimą. Remdama šį strateginį prioritetą, Europos Sąjunga įgyvendina bendrą politiką visuose ES ekonomikos sektoriuose, o valstybės narės įgyvendina nacionalines struktūrines reformas.

Struktūrinė politika – Europos Sąjungos vykdoma politika, kurios tikslas yra finansinėmis priemonėmis ir koordinuojant nacionalines regionines politikas mažinti ES valstybių ekonominio ir socialinio išsivystymo skirtumus (Dumčiuvienė D., 2010). Anot Nevedomsko M. ir Žygelytės J. (2000), struktūrinės politikos fondai visų pirma siekia padėti sunkumus išgyvenantiems regionams prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų. Struktūriniai fondai finansuoja projektus, padedančius sunkiai besiverčiančioms įmonėms ir darbuotojams imtis kitos, perspektyvesnės veiklos. Kita galimybė – didinti krizę išgyvenančių ūkio šakų ekonominės veiklos efektyvumą ir padėti joms atlaikyti konkurencinį spaudimą (pvz.: bedarbiai galėtų mokytis, kad įgytų perspektyvesnių specialybių), bet struktūriniai fondai nefinansuoja pasyvios socialinės politikos sprendimų. Tačiau, anot Midelfart H.K ir Overman H. (2002), Europos Sąjungos parama daro tiesioginį poveikį kiekvienos šalies ekonominiams procesams, nes ES paramos išlaidos dažnai sulėtina natūralius ekonomikos procesus bei kliudo efektyviam išteklių panaudijimui. Pavyzdžiui, paramos orientavimas į mokslą ir inovacijas gali nesukurti laukiamo mokslinės ir inovacinės veiklos pagyvėjimo efekto. Intervencija ES lėšomis iškraipo išteklių pasiskirstymą lyginant su situacija, kuri būtų, jei ekonomika veiktų natūraliai, be Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. Dar vieną ES struktūrinių fondų pasekmę įvardija Mohl P. ir Hagen T. (2011), kurioje minima privačių ir viešųjų investicijų išstūmimas. Jų teigimu, Europos Sąjungos paramos panaudojime veikiant politiniams motyvams bei neskaidriems mokėjimams dažnai finansuojami projektai, kurie nėra ekonomiškai efektyviausi, o galimybė panaudoti ES paramos lėšas viešajame sektoriuje, išstumia labiau atsiperkančius valstybės investicijų projektus, kurių būtų imamasi be ES lėšų.

Europos Sąjungos paramos lėšų paskirstymas Lietuvoje yra vykdomas per atitinkamai tarpusavyje sąveikaujantį valstybės institucijų mechanizmą. 2007-2013 m. laikotarpiu Lietuvai skirtą ES struktūrinę paramą administruojančios institucijos buvo atsakingos už paramos skirstymą, priežiūrą bei veiksmų programose numatytų tikslų įgyvendinimą. Šiuo laikotarpiu ES struktūrinių fondų

administravimą Lietuvoje reglamentavo 2007 m. spalio 17 d. priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1139 “Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ (ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas pavaizduota 3 paveiksle).

3 pav. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas 2007-2013 m. (sudaryta pačios autorės remiantis *esparama.lt* duomenimis)

Šiame nutarime buvo pateiktos ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos, kuriose pagrindinis ES paramos panaudojimo tikslas buvo sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti bei gyventi Lietuvoje, kad ūkio augimo teikiama nauda pasiektų visus Lietuvos gyventojus. Siekiant įgyvendinti nustatytą pagrindinį Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos tikslą, visų pirma buvo svarbu išlaikyti spartų ūkio augimą ilguoju laikotarpiu – būtent nenutrūkstamas spartus šalies ūkio augimas yra viena esminių gyvenimo sąlygų Lietuvoje gerėjimo prielaidų. Antrasis plėtros tikslas buvo siekis šalyje kurti daugiau darbo vietų, nes Lietuvos esminis plėtros išteklius yra žmogus, kuris gali užtikrinti ilgalaikę šalies ūkio plėtrą ir prisidėti prie gyvenimo kokybės gerėjimo. Todėl tapo svarbu mobilizuoti visus Lietuvos darbingo amžiaus gyventojus ir skatinti juos aktyviai dalyvauti ekonominėje veikloje ir visuomeniniame gyvenime. Trečiasis plėtros tikslas apibrėžiamas kaip socialinės sanglaudos plėtotė. Spartaus ūkio augimo palaikymas ir didesnio skaičiaus bei kokybiškesnių darbo vietų kūrimas buvo svarbūs Lietuvos socialinės ir ekonominės plėtros tikslai. Tačiau šios strategijos vizijoje buvo kartu pripažįstami ir Lietuvos, kaip pastaruosius 15 metų didelę politinę, ekonominę ir socialinę kaitą pergyvenusios valstybės, visuomenės ypatumai ir jų lemiamas poreikis užtikrinant didesnę socialinę sanglaudą. Sanglauda reiškia poreikį užtikrinti, kad Lietuvos

gyventojai jaustūsi vienos bendruomenės dalimi ir atskiros socialinės grupės dalintūsi ekonominės plėtros nauda. Siekiant sanglaudos, o kartu ir geresnės gyvenimo kokybės plačiąja prasme, labai svarbus tapo ne tik jau minėtas siekis įtraukti visus į darbo rinką, bet ir poreikis užtikrinti bendrą ekonominio intereso viešųjų paslaugų (visų pirma švietimo bei mokymo ir sveikatos priežiūros) prieinamumą bei kokybę, aktyvų vietinio plėtros potencialo išnaudojimą ir darnų turimų gamtinių išteklių vartojimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 1139 *“Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“* taip pat buvo aiškiai apibrėžtas žmogiškųjų išteklių plėtros, ekonomikos augimo, sanglaudos skatinimo ir techninės paramos veiksmų programos įgyvendinimas. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programoje buvo siekiama pritraukti ir išlaikyti žmones darbo rinkoje, skatinti aktyvesnį mokymąsi visą gyvenimą, plėtoti aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgą ir tobulinti viešąjį administravimą, o šiai programai buvo skirta 13,8 proc. ES struktūrinės paramos lėšų, gaunamų pagal konvergencijos tikslą¹.

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje mokymasis visą gyvenimą ir tyrėjų gebėjimo stiprinimas buvo įgyvendinama per Europos socialinio fondo agentūrą bei Švietimo ir mokslo ministeriją, kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis – per Europos socialinio fondo agentūrą bei Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, o administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas – per Europos socialinio fondo agentūrą bei Vidaus reikalų ministeriją.

Ekonomikos augimo veiksmų programa atitinka antrąjį Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti prioritetą „Konkurencinga ekonomika“. Įgyvendinant ekonomikos augimo veiksmų programą, buvo siekiama didinti aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamąją dalį Lietuvos ūkyje, sudaryti palankią aplinką smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei inovacijoms ir efektyvinti ekonominę infrastruktūrą. Šiai programai buvo skirta 45,72 proc. ES struktūrinės paramos lėšų, gaunamų pagal konvergencijos tikslą. Šioje programoje ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra buvo įgyvendinami per Lietuvos verslo paramos agentūrą, Centrinę projektų valdymo agentūrą, Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijas. Tuo tarpu verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas buvo įgyvendinami per Lietuvos verslo paramos agentūrą ir Ūkio ministeriją. Informacinė visuomenė visiems buvo įgyvendinama per Centrinę projektų valdymo agentūrą ir Informacinės visuomenės plėtros komitetą prie Susisiekimo ministerijos, o esminė ekonominė infrastruktūra – per Lietuvos verslo paramos agentūrą, Susisiekimo bei Ūkio ministerijas.

---

¹stiprinti augimą skatinančias sąlygas ir veiksnius, padedančius siekti realios mažiausiai išsivysčiusių valstybių narių ir regionų konvergencijos.

Sanglaudos skatinimo veiksmų programa atitinka trečiąjį Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti prioritetą „Gyvenimo kokybė ir sanglauda“. Įgyvendinant Sanglaudos skatinimo veiksmų programą, buvo siekiama geriau išnaudoti vietos potencialą, teikti kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas, išsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę. Šiai programai įgyvendinti buvo skirta 39,08 proc. ES struktūrinės paramos lėšų, gaunamų pagal konvergencijos tikslą. Veiksmų programa buvo bendrai finansuojama Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (aplinkos apsaugai) lėšomis. Na, o iš Techninės paramos veiksmų programos lėšų buvo finansuojami horizontalūs veiksmai, susiję su visomis teminėmis veiksmų programomis, tokie kaip struktūrinės paramos koordinavimas ir priežiūra, koordinatoriaus, vadovaujančiosios, tvirtinančiosios ir audito institucijų atliekamos funkcijos, taip pat valdymo ir kontrolės sistemos institucijų gebėjimų ir kompetencijos stiprinimas, stebėsenos komiteto veikla, kompiuterinės informacijos sistemos vystymas ir palaikymas ir kiti veiksmai, susiję su visa administravimo sistema. Taip pat iš Techninės paramos veiksmų programos lėšų buvo finansuojami viešinimo ir vertinimo veiksmai, susiję su strateginėmis ir horizontaliomis temomis.

Taigi, Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti remiasi ir nuosekliai pratęsia dar Lietuvos 2004–2006 m. bendrajame programavimo dokumente suformuluotą strateginę viziją, jog 2015 m. Lietuva pasieks kai kurių ES šalių narių socialinį ir ekonominį išsivystymo lygį.

2.1.1 Europos Sąjungos ir Lietuvos regioninė politika. 2007–2013 m. programavimo laikotarpis

Paskutiniaisiais praėjusio tūkstantmečio metais Lietuvoje imta vis plačiau domėtis regioninės politikos ir regioninio vystymo klausimais. Šis domėjimasis daugiausia susijęs su dviem problemomis – tai staiga išaugę ekonominio išsivystymo skirtumai Lietuvos viduje bei integracija į Europos Sąjungą. Būtent pastaroji priežastis daugiausia ir nulėmė regioninės politikos termino išpopuliarėjimą Lietuvos politikoje, masinės informacijos priemonėse bei mokslinėje literatūroje.

Nors Regioninės politikos sąvoką yra plačiai aptarinėjama daugelyje mokslinių šaltinių, tačiau jos esmė iš dalies niekur nesikeičia. Regioninė politika yra Europos Sąjungos politika, kurios tikslas – sumažinti įvairių ES valstybių regionų ekonominio ir socialinio išsivystymo skirtumus (Dumčiuvienė D., 2010). Anot Funck B. ir Pizzati L. (2003), Regioninė politika grindžiama finansinio solidarumo principu, kuomet valstybės narės teikia įnašus į Bendrijos biudžetą tam, kad būtų galimybė teikti finansinę paramą mažiau pasiturintiems valstybėms ir socialinėms grupėms. Remiantis Muravska T. ir Aprans J. (2014), Regioninės politikos formavimą ir įgyvendinimą sudaro keli etapai: regioninės

problemos identifikavimas, siekiamų tikslų įvardijimas, personalo strategijos suformulavimas, sprendimo priemonių parinkimas ir pačios politikos vertinimas (įvertinimas).

Regioninės politikos pradžia yra laikomas 8-asis dešimtmetis, nes baigiantis 7-ajam dešimtmečiui Europos Bendrijos (toliau EB) ekonominis augimas sulėtėjo ir išryškėjo reikšminga regioninė bedarbystės koncentracija. Po 1973 m. naftos krizės, o taip pat po pirmojo EB išplėtimo atsirado poreikis institucionalizuoti teikiamą regioninio pobūdžio paramą (*Pagrindinės ES regioninės politikos raidos datos pavaizduotos 1 lentelėje*).

1 lentelė. Europos Sąjungos regioninės politikos raida

1957 m.	Pasirašydamos Romos sutartį šalys narės preambulėje pažymėjo poreikį stiprinti šalių ūkių vienybę ir užtikrinti harmoningą vystymąsi mažinant skirtumus, egzistuojančius tarp įvairių regionų ir mažiau išvystytų regionų atsilikimą.
1958 m.	Įkuriami du sektorinio pobūdžio fondai: Europos socialinis fondas (ESF) ir Europos Žemės ūkio plėtros ir garantijų fondas (EŽŪPGF).
1975 m.	Įkuriamas Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), kurio užduotis dalį šalių narių įnašų į biudžetą perskirstyti vargingiesiems regionams.
1986 m.	Europos suvestinis aktas (apjungė ankstesnes 3 bendrijas į vieną ir nuo tada vieningos rinkos erdvė imama vadinti tiesiog Bendrija) padeda pagrindus tikrai Sanglaudos politikai, kuri skirta palengvinti pietinių valstybių ir atsilikusių regionų našta, kurią sukelia vieninga rinka.
1989–1993 m.	Europos Taryba Briuselyje 1988 m. peržiūri Solidarumo fondų (vėliau vadinamų Struktūriniais fondais) veiklą ir skiria jiems 68 milijardus ECU (Europinis piniginis vienetas, vėliau pakeistas Euro).
1992 m.	Europos Sąjungos sutartis, įsigaliojusi 1993 m., išskiria Sanglaudos politiką kaip vieną iš pagrindinių Sąjungos tikslų (kartu su ekonomine ir pinigų sąjunga bei vieninga rinka). Įkuriamas Sanglaudos fondas, skirtas finansuoti projektams aplinkosaugos ir transporto plėtros projektams mažiausiai išsivysčiusiose šalyse narėse. Europos Sąjungos sutartis nepanaikino Bendrijos sutarties, bet papildė ją kitomis politikos sritimis.
1994–1999 m.	Europos Taryba Edinburge (1993 m.) nusprendžia skirti 177 milijardus ECU (ekiu) arba trečdalį Bendrijos biudžeto sanglaudos (regioninei) politikai. Greta struktūrinių fondų įkuriamas naujas Finansinis instrumentas žuvininkystei remti (FIŽ).
2000–2006 m.	Europos Taryba Berlyne (1999 m.) reformuoja struktūrinius fondus. Jie gauna virš 30 milijardų eurų kasmet, t. y. iš viso €213 milijardų per 7 metus. Sukuriami finansinės paramos instrumentai skirti į ES stojančioms Rytų ir Centrinės Europos valstybėms remti (ISPA, SAPARD, PHARE).
2005 m.	Europos Taryba pasiekus kompromisą formuojant 2007–2013 m. ES biudžetą, sanglaudos politikai skiria 347,41 milijardus eurų.

1 lentelės tęsinys

2006 m.	Europos Taryba patvirtina „Bendrijos strategines gaires sanglaudai“, kurios apsprendžia naujos sanglaudos politikos principus ir prioritetus 2007–2013 metams. ESF, ERPF ir Sanglaudos fondai tampa pagrindiniais sanglaudos politikos instrumentais, kurių pagalba bus siekiama įgyvendinti tris pagrindinius šios politikos tikslus.
2012–2013 m.	Gairės EUROPA 2020 tampa kertiniu dokumentu, formuojant ES regioninės politikos tikslus ir uždavinius naujam 2014–2020 m. laikotarpiui.

Regioninė politika iš esmės yra vykdoma pagal visai struktūrinei politikai taikomus principus ir taisykles. Tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu ši politika paprastai grindžiama vadinamuoju rinkos klaidos argumentu. Jo esmė ta, kad rinkos jėgos negali išlyginti regioninių netolygumų, nes gamybos veiksmų mobilumas yra labai nevienodas. Tačiau per pastaruosius dvidešimt metų sumažėjo lėšų, skiriamų regionų plėtrai, to pasekoje daugelis Vakarų Europos valstybių atsisakė didelių subsidijavimo programų ir ėmėsi finansuoti mažesnius pavienius projektus, orientuotus į naujų darbo vietų kūrimą, naujų technologijų perėmimą ir į regionų konkurencingumo skatinimą.

ES regioninė politika yra neatskiriama nuo Europos Sąjungos pagrindinių tikslų: demokratijos, plėtimo ūkio stiprinimo, gyventojų socialinės gerovės ir taikaus gyvenimo būdo – santarvės žemyne užtikrinimo. ES regioninė politika formavosi nuo pat organizacijos kūrimosi, bet iš pradžių nebuvo tokia reikšminga. Reikėjo tam tikro laiko ir lėšų regioninės politikos institucijoms ir jos fondams įsteigti, vėliau juos nuolat papildant ir plečiant iki didžiausios bei svarbiausios biudžeto dalies (Čaplikas V., 2006.).

Demokratijos stiprinimas ir jos plėtra yra labai svarbus ES regioninės politikos bruožas. Jos pagrindinė forma – regioninė savivalda suteikia galimybę įtraukti daugiau piliečių į bendrą politiką, valstybės ir visuomenės reikalų tvarkymą. ES regioninės politikos demokratizmas siejamas su subsidiarumo principu. Tai sprendimų priėmimo principas, nurodantis, kad sprendimai turi būti priimami tame valdymo lygmenyje, kuriame jie veiks efektyviausiai. Anot Čapliko. V (2006), subsidiarumo principas buvo įtrauktas į 1992 m. Maastrichto sutartį ir tai sąlygojo tam tikrą saugumą, kad Briuselio valdininkai necentralizuotų, nedarytų nepalankių akcijų ir sprendimų regioninėje politikoje.

Vienas iš regioninės politikos vykdymo etapų buvo 2007–2013 m. programavimo laikotarpis, kuomet ES regioninė politika apėmė paramą atsilikusiems regionams, pažengusiems regionams bei atsilikusioms šalims, todėl buvo vadinama Sanglaudos politikos dalimi. Sanglaudos politika apėmė ir kaimo plėtros politiką, kurios nefinansuoja regioninės politikos finansiniai instrumentai ir kuri yra administruojama atskirai (Burneika D., 2013). 2007–2013 m. regioninės išlaidos siekė 36 proc. ES biudžeto arba beveik 350 mlrd. eurų per septynerius metus. Daugiausia dėmesio buvo skiriama trims

tikslams: konvergencijai, konkurencingumui ir bendradarbiavimui, kurie pakeitė prieš tai buvusius tris tikslus ir Bendrijų iniciatyvas.

Konvergencijos tikslo idėja buvo remti augimą skatinančias sąlygas ir veiksnius, kurie skatintų labiausiai atsilikusių valstybių narių ir regionų konvergenciją (augimą) (OECD, 2010).

Bendra šiam tikslui skiriama parama siekė 282,8 mlrd. eurų arba 81,5 proc. visų sanglaudos politikos išlaidų. Regionuose, nepatekusiųose į Konvergencijos tikslą, regioninio konkurencingumo ir užimtumo tikslas siekė sustiprinti konkurencingumą ir patrauklumą, taip pat užimtumą per dvipusę prieigą. Pirmiausia vystymo programos padėjo regionams numatyti ir skatinti ekonominius pokyčius per inovacijas, buvo remiamas žinių visuomenės kūrimas, entrepreneriškumas, aplinkos apsauga, gerinamas jų pasiekiamumas. Antra – daugiau ir geresnių darbų buvo sukurta adaptuojant darbo jėgą ir investuojant į žmogiškuosius resursus, o šiam tikslui pasiekti buvo skirta 55 mlrd. eurų.

Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslas sustiprino bendradarbiavimą abipus sienos per jungtines vietas ir regionines iniciatyvas, transnacionalinį bendradarbiavimą skirtą bendram integruotam teritorijų vystymui ir tarpregioninį bendradarbiavimą bei patirties sklaidą. Taigi, didžioji lėšų dalis buvo skiriama valstybėms narėms Vidurio ir Rytų Europoje, taip pat kitiems ypatingų reikšmių turintiems ES valstybių regionams.

Nuo 2007 m. ES Sanglaudos politika (tuo pačiu iš esmės ir regioninė politika) buvo įgyvendinama per tris koordinuotai naudojamus fondus: Europos regioninį plėtros fondą (toliau ERPF), Europos socialinį fondą (toliau ESF) ir Sanglaudos fondą (toliau SF). Lietuvoje (kaip ir kitose valstybėse) šių fondų parama buvo reguliuojama per Lietuvos ir Europos Komisijos suderintą dokumentą – ES paramos panaudojimo strategiją. Šiuo Europos Sąjungos paramos planavimo laikotarpiu – užsimezgė glaudesnės sąsajos tarp nacionalinės regioninės politikos ir Europos Sąjungos sanglaudos politikos. Regioninės politikos tikslai ir siekiai buvo paremti realiais finansiniais instrumentais. Tuo metu naudojant Europos Sąjungos paramą buvo siekiama ne tik Lietuvos ir Europos Sąjungos ekonominių skirtumų mažėjimo, bet ir mažėjančių socialinių ir ekonominių skirtumų tarp teritorijų šalies viduje. Tai leido užtikrinti Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programos finansavimą, ir imtis realių veiksmų tiek vystant tikslines teritorijas (regioninius centrus ir problemines teritorijas) tiek užtikrinant tolygesnį ES paramos paskirstymą, finansuojant savivaldybių ir regionų plėtros tarybų inicijuojamus projektus. Atsižvelgiant, kad turėjome ribotus resursus, Regioninė politika Lietuvoje buvo įgyvendinama laikantis dviejų esminių principų:

➤ Subsidiarumo: sprendimai buvo priimami tuo lygmeniu, kuriame jie veiksmingiausi. Planuojant investicijas regionų plėtrai, turėjo dalyvauti regioninės institucijos. Tuo būdu vietos ir regioniniai partneriai aktyviai įsitraukė į investicijų planavimo ir įgyvendinimo procesą ir padėjo jas nukreipti taip, kad jos geriausiai atitiktų vietos poreikius ir galimybes;

➤ Koncentravimo: sutelkiant resursus mažesniame kiekyje tikslinių teritorijų, jų efektas buvo didesnis.

Taigi, 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu taikant regionų projektų atranką, Lietuvoje buvo siekiama pašalinti konkurenciją tarp viešojo sektoriaus projektų, kai projektų konkursas buvo pakeistas ilgalaikiu planavimu – buvo taikomas reikalavimas, kad teikiamas projektas atitiktų savivaldybės plėtros strateginį planą ir regiono plėtros planą ir jam būtų pritarta regiono plėtros taryboje, o taikant ES regioninės politikos principus ir procedūras, turėjo teigiamą įtaką Lietuvos regionų plėtrai, nes atsirado galimybė efektyviai panaudoti valstybės ir savivaldybių lėšas.

2.1.2 Europos Sąjungos ir Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (technologinės) plėtros politika.

Nuo Europos anglių ir plieno bendrijos (EAPB) įsteigimo 1952 m. ir Europos atominės energijos bendrijos (Euratomas) įsteigimo 1957 m. Europos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (toliau MTTP) politikai Europos teisės aktuose tenka svarbi vieta. 1974 m. buvo įkurtas Europos mokslo fondas, kuris buvo vienas iš didžiausių ir įtakingiausių finansavimo ir akademinų patariamųjų institucijų Europos Sąjungoje, o nuo 2004 m. Europos mokslo fondo nariu tapo ir Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas (Dumčiuvienė D., 2010).

2005 m. kovo mėn. Europos komisija parengė dokumentą dėl Europos mokslininkų chartijos, kuris sudarė sąlygas efektyviau panaudoti tyrėjų kompetenciją, kuriant konkurencingą tiek ES, tiek šalių narių ekonomiką. Europos mokslininkų chartija sudarė palankias sąlygas kompetentingiausiems tyrėjams užimti aukštesnę padėtį mokslo ir studijų institucijose bei padejo sukurti konkurencingą aplinką, kuri didina tyrėjo profesijos patrauklumą.

Pagrindinės priemonės, kurios skatino mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros tinkamą egzistavimą, buvo Europos technologijų platformos, kurios suteikė galimybę susitelkti konkrečios krypties moksliniam potencialiui ES mastu ir kurti naujus produktus, galinčius padidinti tiek tarptautinių, tiek nacionalinių pramonės įmonių konkurencingumą. Taip pat buvo siekiama sustiprinti Europos vaidmenį pasaulio technologijų rinkoje ir inicijuoti tyrimus globalioms problemoms spręsti.

Lietuvos plėtros (raidos) galimybes ir perspektyvas lemia daugelis veiksnių, iš jų svarbiausieji – globalizacijos iššūkiai, integracijos į Europos Sąjungą ir NATO procesai. Globalizacijos pagrindinis variklis yra aukštųjų technologijų pažanga. Globalizacija ne tik atverė plačias rinkas, leido lengviau prieiti prie naujų technologijų ir kapitalo, ji kėlė ir įvairių iššūkių, tokių kaip globali konkurencija bei menkavertės masinės kultūros plitimas. Lietuva, norėdama išvengti neigiamų globalizacijos padarinių, pasinaudoti jos teikiamomis plėtros galimybėmis ir lygiateisiškai bendradarbiauti su kitomis valstybėmis, turėjo išspręsti daug nacionalinių uždavinių, o integracija į Europos Sąjungą, atverė

naujas galimybes ir suteikė naujų išteklių, o tai buvo viena iš svarbiausių priemonių, padedančių realizuoti nacionalinius interesus.

Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė (technologinė) plėtra ir inovacijos yra glaudžiai susijusios su visomis šalies raidos sritimis. MTTP yra svarbiausias veiksnys, veikiantis suderintą šalies plėtrą, svarbiausia priemonė, padedanti pasiekti materialinę ir dvasinę gerovę. Žinios, gebėjimas pasinaudoti naujausiais atradimais, kurti naujas žinias ir technologijas yra pagrindinė įvairių gyvenimo sričių varomoji jėga, ypač šiuolaikinės ekonomikos varomoji jėga. Atsižvelgdama į tai Lietuva apsibrėžė pagrindines MTTP programos vykdymo kryptis, tokias kaip: prioritetas investavimas į žmogiškųjų išteklių ir intelektualio šalies potencialo išsaugojimą ir plėtrą, privačių ir visuomeninių iniciatyvų, padedančių kurti žinių visuomenę, rėmimą, glaudaus akademinės ir verslo bendruomenių bendradarbiavimo skatinimą, geresnį mokslo ir technologijų plėtros politikos koordinavimą, sutelkus jos formavimą ir vykdymą vienoje institucijoje, skatinant MTTP ir ja grindžiamų inovacijų diegimą visose šalies plėtros srityse, bei ypač daug dėmesio skirti prioritetinių mokslo sričių, padedančių plėtoti aukštųjų technologijų gamybą bei plėtrą ir nedelsiant pradėti seriją sėkmingiausių MTTP sričių (lazerių, biotechnologijos, programinės įrangos, medžiagotyros, mechatronikos ir kitų) bandomųjų projektų. Ši programos vykdymo kryptis buvo finansuojama iš Lietuvos Respublikos biudžeto ir Valstybės investicijų programoje atitinkamiems programos vykdytojams patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarptautinių organizacijų Lietuvos Respublikai skirtomis lėšomis, taip pat Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, o tikslinamos rengiant Lietuvos Respublikos kiekvienų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą ir Valstybės investicijų programą.

Vadovaujantis akademiko E. Vilko (2001) ir Kauno technologijos universiteto mokslininkų, buvo sukurta Lietuvos mokslo ir technologijų Baltoji knyga – dokumentai, kuriuose pateikiami pasiūlymai dėl ES veiksmų konkrečioje srityje. Šios knygos pagrindinis tikslas - apžvelgti mokslo ir technologijų padėtį ir potencialą, tyrimų ir technologinės pažangos vaidmenį siekiant bendrą ilgalaikių šalies tikslų, ypač pabrėžiant ūkio technologinę pažangą, taip pat tyrimų plėtotės ir technologinės ūkio pažangos ypatumus mažoje, technologiškai atsilikusioje ir ekonomiškai silpnoje Lietuvoje. Ši mokslo ir technologijų Baltoji knyga vienais atvejais nustato bendruosius plėtros principus ir jais remiantis vėliau kuriama plėtros politika ar dar konkretesnė plėtros programa, o kitais atvejais pati knyga yra nuolat tikslinama programa.

Snitka V. (2002) savo knygoje „Mokslinių tyrimų, technologijų, inovacijų politika ir žinių ekonomikos plėtra“ analizuoja šiuolaikinės ekonomikos konkurencingumą lemiančias priežastis, ekonomikos plėtros mechanizmus ir jų ryšį su mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų sistema. Anot autoriaus, žinių gamyba, inovacijos ir mokslinė – technologinė pažanga yra ekonominio augimo ir konkurencinio įmonės ar visos valstybės pranašumo kritiniai veiksniai. Jis pabrėžia, jog

mokslinių ir technologinių žinių vadyba, ypač Lietuvoje, yra mažai žinoma sritis. Valdžios pareigūnai, politikai, mažai susipažinę su šiuo procesu, dažnai vadovaujasi klaidingomis nuostatomis ir koncepcijomis apie tai, kaip kuriamos mokslinės žinios ir inovacijos, ir koks jų vaidmuo šiuolaikiniame ekonominiame kontekste. Tai veda į konceptualias įmonių, universitetų valdymo klaidas arba pavojingus valstybės ateičiai politinius sprendimus. Lietuvos mokslo institucijose vykdomi tyrimai savo orientacija yra taikomieji tyrimai ir yra beveik 100 proc. finansuojami iš valstybės biudžeto. Kadangi priemonė savo lėšų į tokius tyrimus Lietuvoje beveik neinvestuoja, tai rodo, kad tokių tyrimų poreikis Lietuvos įmonėse yra labai menkas. Tokiu būdu Lietuvos biudžeto lėšos yra naudojamos mokslinių tyrimų veiklai, tačiau negaunant ekonominės naudos valstybei.

Apibendrinant galima teigti, kad šiuolaikinėje ekonomikoje, konkurencingumą ir investicijų priraukimą lemia ne baziniai, bet gamybos pažangos ar specializuoti veiksniai, tokie kaip moderni ryšių infrastruktūra, aukštos kvalifikacijos ir modernių specialybių darbo jėga, universitetų mokslinių tyrimų bazė, tyrimų institucijų infrastruktūra šiuolaikinių tyrimų kryptyse ir mokslininkų skaičius bei kuriamų žinių kiekis.

2.1.3 Europos Sąjungos ir Lietuvos socialinė politika

Socialinė politika yra viena iš veiklos sričių, kurią kiekviena ES šalis vykdo savarankiškai, kadangi nėra konkrečių ES nustatytų normatyvų, kurios šalys privalėtų besalygiškai vykdyti. Vienas pirmųjų Europos socialinio modelio apibrėžimą pateikė Danielis C. Vauhanas-Vaitheda, kuris teigė, jog Europos socialinis modelis – tai ES ir valstybių narių teisės aktų rinkinys kartu su visa sistema priemonių, įgyvendintų skatinant nuoseklią ir visapusišką socialinę politiką Europos Sąjungoje. Pasak Davulio G., (2012), socialinė politika – tai teisinių, organizacinių ir ekonominių priemonių visuma, skirta socialiai apginti šalies žmones, sudarant jiems sąlygas dirbti, kartu solidariai suteikiant paramą tiems asmenims, kurie dėl ne nuo jų priklausančių aplinkybių nepajėgia užtikrinti būtinų gyvenimo sąlygų, atitinkančių priimtus standartus. O štai Dromantienė L. ir Česnuitytė V. (2011), socialinę politiką apibūdina kaip esminę valstybės gerovės kūrimo priemonę, stiprinančią piliečių lojalumą valstybei bei kuriančią piliečių tarpusavio solidarumą.

Socialinė politika taip pat gali būti apibrėžta kaip švietimo, sveikatos apsaugos, užimtumo bei socialinės apsaugos plėtra. Anot Cechin-Crista P. ir Mihut A. (2013), Europos Sąjunga skatina socialinę politiką, kuri yra paremta trimis skirtingais socialiniais lygiais:

- Socialinė gerovė. Visos valstybės narės turi prisiimti atsakomybę už jų piliečių socialinius poreikius, atsižvelgiant į Europos socialinio modelio idėją;
- Ekonominė gerovė. Visos valstybės narės turi gerinti savo vidaus ekonomiką, didinant konkurencingumą, piliečių bendrąjį ir profesinį išsilavinimą bei darbuotojų mobilumą;

➤ Politinė gerovė. ES piliečiai nebūtų priimti į politinę ir ekonominę integraciją be aktyvios socialinės politikos skatinimo, nes socialinė politika iš esmės yra kiekvienos šalies politinis reikalas.

Remiantis Dumčiuviene D. (2010), socialinei politikai Europos Sąjungoje buvo skirtas atskiras Europos ekonominės bendrijos steigimo (Romos, 1957) sutarties skyrius, kuriame buvo nustatytos šios sritys: gyvenimo lygio kėlimas, įdarbinimo reikalai, darbo teisė bei darbo sąlygos, profesinis rengimas, socialinė apsauga, apsauga nuo profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų, teisė į darbdavių ir darbuotojų asociacijos ir kolektyvines derybas, bendrieji profesinio rengimo principai, vyrų ir moterų lygybė bei Europos socialinis fondas. Europos socialinis fondas (toliau ESF) buvo įkurtas Romos sutartimi 1960 m., kad skatintų užimtumą ir geografinį bei profesinį darbuotojų mobilumą ir veikia kaip finansinė profesinio rengimo ir užimtumo didinimo programa, bei įgyvendina socialinę integraciją ir lygias darbo galimybes. ESP taip pat dalyvauja kuriant mokymo ir profesinio rengimo sistemą, skatinant mokymąsi visą gyvenimą, tobulinant darbuotojų darbo įgūdžius ir skatinant moterų užimtumą.

Lietuvai įstojus į ES, buvo ratifikuoti tarptautiniai dokumentai, kurie daro įtaką Lietuvos socialinės politikos bei socialinės apsaugos raidai. Svarbiausi iš jų - Europos socialinė chartija ratifikuota 2001 metais, Europos socialinės apsaugos kodeksas, pasirašytas 2005 m. lapkričio 21d., kuris skatina priartinti Lietuvos socialinės apsaugos standartus prie europinių standartų bei Europos Tarybos reglamentai. 2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė nutarimą „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“, kurios pagrindinis tikslas – sukurti aplinką plėtoti šalies materialinei ir dvasinei gerovei. Tai leido sudaryti sąlygas plėtoti žmogaus pasirinkimo galimybes visais aspektais – ekonominiu, socialiniu, kultūriniu ir politiniu, investuojant į švietimą, lavinimą ir sveikatos apsaugą. Strategijoje buvo išskiriami ilgalaikiai valstybės raidos prioritetai: žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika. Socialinės apsaugos srityje buvo akcentuojami prioritetai - užimtumo didinimas, nedarbo mažinimas, darbo vietų kokybės gerinimas, socialinio draudimo sistemos plėtra socialinės paramos plėtra ir skurdo bei socialinės atskirties įveikimas, gyvenimo kokybės gerinimas ir socialinės partnerystės stiprinimas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. lapkričio 22 d. priėmė nutarimą „*Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos*“. Joje buvo akcentuojama užimtumo didinimo ir investicijų į žmoniškąjį kapitalą didinimo svarba, numatomos ir struktūrinės reformos sveikatos apsaugos bei pensijų sistemos srityje, o taip pat buvo numatoma didinti investicijas į mokslą. 2003 m. Lietuvos Respublikos vyriausybė parengė, o 2009 m. - patobulino Nacionalinę darnios plėtros strategiją, kuri apima laikotarpį nuo 2003 m. iki 2020 m. Joje buvo įtraukti Lietuvai svarbūs Europos Sąjungos darnios plėtros strategijos prioritetai – pavojaus žmonių sveikatai mažinimas, pasaulinės klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas, biologinės įvairovės apsauga, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas. Svarbiausi darnios plėtros strateginiai tikslai buvo suderinti aplinkosaugos,

ekonominės ir socialinės plėtros interesus, užtikrinti švarią ir sveiką aplinką, efektyvų gamtos išteklių naudojimą, visuotinę ekonominę visuomenės gerovę, stiprias socialines garantijas ir per darnios plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpį (iki 2020 metų) pagal ekonominius, socialinius ir gamtos išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius pasiekti esamą ES valstybių vidurkį, o pagal aplinkos taršos rodiklius neviršyti ES leistinių normatyvų, įgyvendinti tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą ir poveikį į pasaulio klimatui, reikalavimus (Davulis G., 2012).

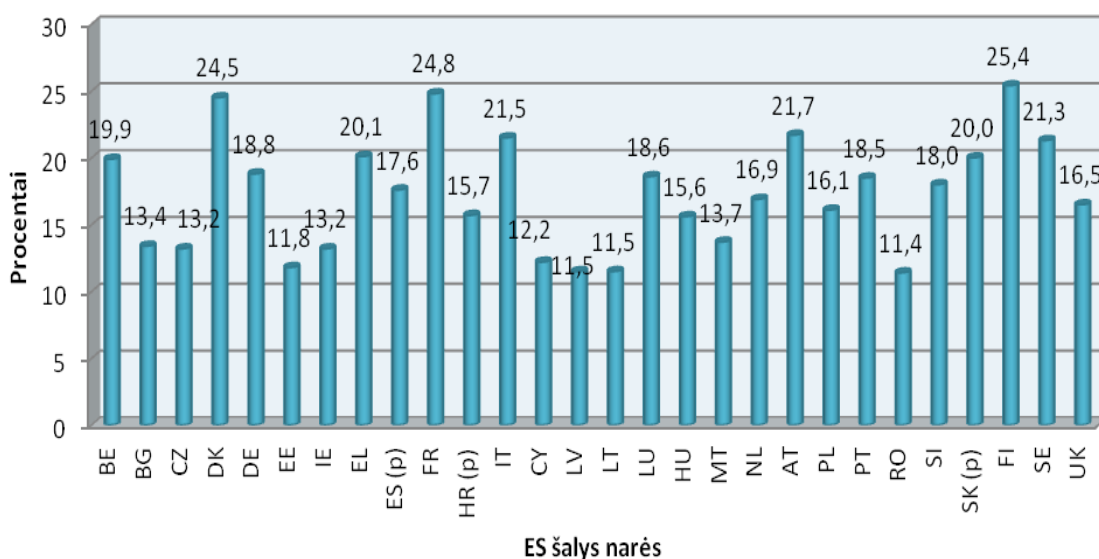
Remiantis statistikos departamento duomenimis, socialinės išmokos Lietuvoje tiek našlystės atveju, tiek ir nedarbo atveju yra labai menkos ir sudaro apie 3 proc. visų išmokų, o didžiąją dalį išmokų sudaro pensijų ir sveikatos priežiūros išlaidos (žr. 2 lentelę). Socialinės apsaugos išmokos būstui 2008–2014 m. išvis nebuvo teikiamos, o išlaidos išmokoms negalios atveju bei šeimoms ir vaikams nuo 2008 m. tik tendencingai mažėjo.

2 lentelė. Socialinės apsaugos išmokų struktūra 2008-2014 m. laikotarpiu (proc.)

Socialinės apsaugos išmokų struktūra, proc.							
Išlaidos/metai	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Išmokoms būstui	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Išmokoms sveikatos priežiūros atveju	29,8	26,5	26,0	27,8	27,3	28,2	29,3
Išmokoms našlystės atveju	3,4	3,2	3,1	3,1	3,1	3,0	3,1
Išmokoms nedarbo atveju	2,5	4,3	4,4	3,4	2,7	2,7	2,4
Išmokoms negalios atveju	10,3	10,0	10,1	9,6	9,7	9,6	9,7
Išmokoms senatvėje	41,0	40,5	40,5	41,1	43,7	44,5	44,5
Išmokos socialinės atskirties ir kitais atvejais	1,2	1,8	3,9	4,7	4,7	4,2	3,4
Išmokos šeimai/vaikams	11,8	13,5	12,1	10,4	8,8	7,7	7,7

Norint suvokti Lietuvos vykdomos socialinės politikos padėtį lyginant su kitomis Europos Sąjungos narėmis, reikia analizuoti kiekvienos šalies socialinės paramos tendencijas. Remiantis paskutiniais statistiniais duomenimis, galima pastebėti, jog 2014 m. Lietuva yra viena iš ES šalių narių, kuri socialiniai paramai teikia mažiausiai savo lėšų – 11,5 proc., tuo tarpu Suomija socialiniai politikai vykdyti skiria 25,4 proc. lėšų (žr. 4 pav.).

Socialinei apsaugai skiriamos lėšos pagal ES šalis nares, 2014 m. (proc.)

4 pav. Socialinei apsaugai skiriamos lėšos pagal ES šalis nares 2014 m. (proc.)

Socialiniai apsaugai dauguma ES narių skiria daugiau nei 15 proc. lėšų. Štai Prancūzija socialinėms išmokoms teikia 24,8 proc. lėšų, Danija – 24,5 proc. lėšų, Austrija – 21,7 proc., Italija – 21,5 proc., Švedija – 21,3 proc., o Graikija – 20,1 proc. savo biudžeto lėšų. Mažiausiai lėšų socialiniai apsaugai, neskaitant Lietuvos, skiria Latvija – 11,5 proc., Estija – 11,8 proc., Rumunija- 11,4 proc, Kipras – 12,2 proc., Čekija ir Airija po 13,2 proc, Bulgarija – 13,4 proc., o Malta – 13,7 proc. lėšų. Likusios ES šalys narės socialiniai politikai vykdyti skiria nuo 14 proc. iki 20 proc. savo biudžeto lėšų. Taigi, galime teigti, jog visos Baltijos šalys socialinę politiką vykdo, tačiau tam skiria nepakankamai dėmesio ir savo lėšų, lyginant su kitomis ES valstybėmis. Lietuva yra daugiausia susikoncentravusi ties pensijų išmokomis, ko pasekoje, nukenčia išmokos nedarbo atveju bei socialinės atskirties mažinimui.

Taigi ES vykdo tik nedidelę dalį tos veiklos, kuri paprastai laikoma socialine politika. ES nėra parėmusi socialinių valstybės funkcijų, būdingų daugeliui Vakarų Europos valstybių, t.y. lėšų perskirtimo, kuris pateisinamas socialiniu teisingumu ir solidarumu. ES socialinė politika yra nukreipta į ES valstybėms bendrą socialinio reguliavimo taisyklių, kurias vėliau įgyvendina rinkos veikėjai ir nacionalinės vyriausybės, parengimą ir priėmimą.

2.1.4 Europos Sąjungos ir Lietuvos švietimo politika

Europos Sąjungos valstybių narių pasididžiavimas - daugybė aukštojo mokslo įstaigų, kuriose įgyta kvalifikacija pripažįstama visoje ES. Europos Sąjungos švietimo politika siekiama remti nacionalinius veiksmus ir padėti spręsti bendrus uždavinius, susijusius su visuomenės senėjimu,

darbuotojų įgūdžių trūkumu, technologiniais pokyčiais ir visuotine konkurencija. ES taip pat finansuoja švietimo, profesinio mokymo ir pilietiškumo skatinimo programas, kurios skatina ES piliečius pasinaudoti galimybėmis gyventi, mokytis ir dirbti kitose šalyse.

Švietimo politika – Europos Sąjungos vykdomų priemonių, skatinančių ES valstybes bendradarbiauti švietimo srityje, visuma. Nors švietimo svarba keliant ekonominę ir socialinę gyventojų gerovę yra didelė, ES švietimo politikos formavimas ir vykdymas priklauso valstybių narių kompetencijai (Dumčiuvienė D., 2010). Monkevičiaus A. (2009), švietimo politiką apibūdina kaip visuomenės švietimo būklę lemiančius valdžios institucijų sprendimus ir su jais susijusius veiksmus. Anot profesoriaus švietimo politika yra daugiau negu dokumentų rinkinys, ji yra įvairiasluoksnė ir siejasi su kitų sričių politika. Tačiau analizuojant užsienio literatūrą, galima pastebėti, kad daugumoje straipsnių švietimo politika turi tą pačią reikšmę. Štai Hassan A., Sheikh T. ir Hassan S. (2011), švietimo politiką apibūdina kaip tvaraus pragyvenimo šaltinio gerinimo priemonė, kuri padeda skuržiai gyvenančioms moterims, vyrams ir vaikams atsiskleisti ugdymo procese. Anot autorių, švietimo politika atsilikusiuose regionuose turi bent minimaliai užtikrinti žmonių raštingumo, mokėjimo skaičiuoti ir gyvenimo įgūdžių lygį, kad žmonės turėtų galimybę pagerinti ekonominį - socialinį statusą. Šių autorių nuomonei pritaria ir Shepherd A. ir Scott L. (2012), kurių manymu, švietimo politika gali pagerinti socialinį gyventojų lygį bei mažinti lyčių nelygybę. O Terzi C. (2012) teigia, jog švietimo sistema yra vertinama kaip svarbiausias veiksnys, kuris inicijuoja visų socialinių sistemų pokyčius. Tikslingai plėtojama švietimo politika įgyja reikšmingus socialinius, kultūrinius, ekonominius ir technologinius pasiekimus.

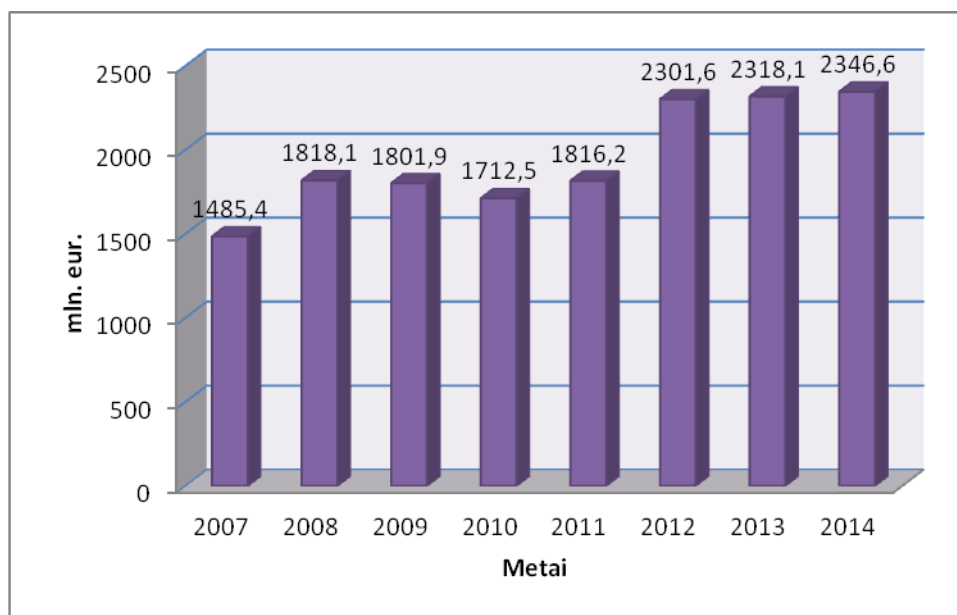
Švietimo sistemos vystymas ir tobulinimas yra būtina sudedamoji valstybės politikos dalis, siekiant darnaus šalies ūkio ir kultūros vystymosi. 2000 m. buvo priimta Lisabonos strategija, kurios pagrindinis siekis - Europos Sąjungai tapti pačia dinamiškiausia ir konkurencingiausia žiniomis pagrįsta ekonomika pasaulyje, pasižyminčia darniu augimu, didesne socialine sanglauda ir darnia aplinka. Įgyvendinant Lisabonos strategiją ir laikantis Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityse 2002 m. buvo patvirtinta programa „Švietimas ir mokymas 2010“, kurioje buvo pabrėžiama švietimo ir mokymo kokybė, prieinamumas ir atvirumas.

Gumuliauskienės A. (2013) teigia, jog plėtojant Europos kultūrą ir kuriant vientisą švietimo erdvę, kokybiškas švietimas yra ne tik visuomenės prioritetas, bet ir sudėtingas iššūkis Lietuvai, kurioje globalioms tendencijoms susidūrus su posovietine realybe, visuomenės ir švietimo transformacijos įgavo specifines apraiškas. Giluminės visuomenės transformacijos reikalauja esminių sisteminių pokyčių žmogaus ugdyme ir švietime, nes asmens sąveika su aplinka tampa daugiaplanė, naujų ugdymo, švietimo idėjų tenka ieškoti pačioje visuomenės sanklodoje, jos saviorganizacijos būsenose. Visuomenėje stiprėjant socialinės stratifikacijos reiškiniams, vertybių, socialinių-kultūrinių

normų transformacijoms, labai svarbu pagrįsti švietimo socialinį, vertybinį kryptingumą ir prasmingumą, koncentruojantis į visuomenės poreikius.

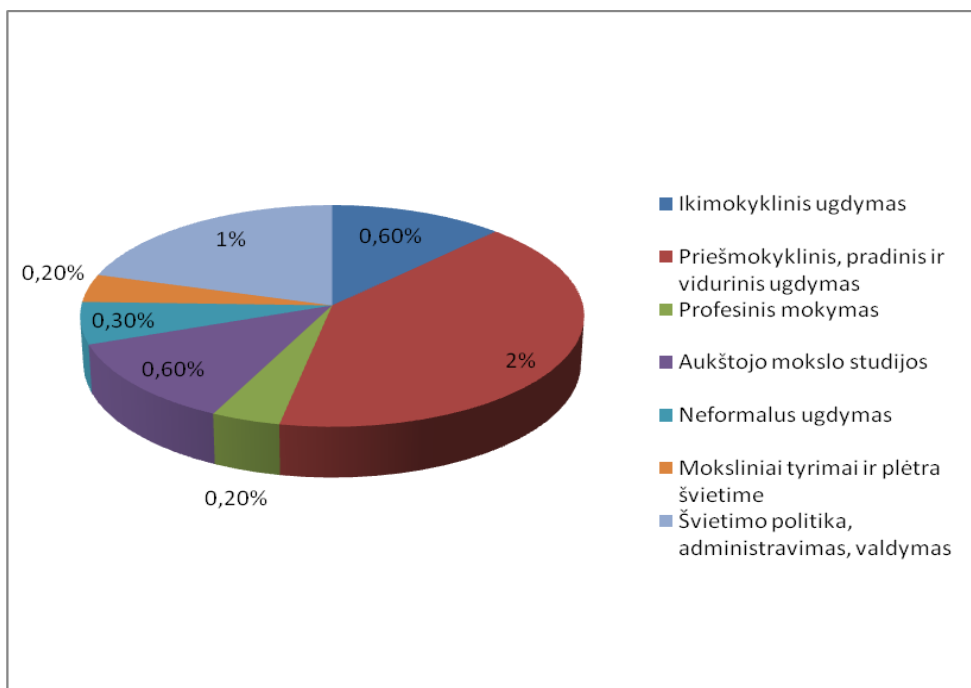
Lietuva, viena iš Europos Sąjungos valstybių, kuri švietimo sistemai skiria pakankamai daug dėmesio ir nemažą finansavimą (žr. 5 pav.), tačiau reikia pastebėti, kad švietimo sistema mūsų valstybėje yra su didelėmis problemomis ir nepilnai įgyvendinta. Todėl beveik kasmet yra vykdomos švietimo sistemos reformos ir bandoma panaikinti jos trūkumus, ko pasekoje, yra reikalingas vis didesnis švietimo finansavimas.

**5 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimo sektoriui 2007–2014 m. (mln. Eur.)
(sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)**

Kaip matyti iš diagramos, 2007 m. Lietuvos valstybė ir savivaldybės švietimui skyrė 1.485,4 mln. Eur., 2008 m. - 1.818,1 mln. Eur., o nuo 2009 m. vis didėjantis ekonomikos nuosmūkis lėmė lėšų, skirtų švietimo sistemai, mažėjimą. Tačiau nuo 2012 m. Lietuvos valstybei ir savivaldybėms perskirsčius šalies biudžetą, švietimo sektoriui buvo skirta daugiau nei 2.301,6 mln. Eur., o 2013 m. ir 2014 m. - atitinkamai 2.318,1 mln. Eur. ir 2.346,6 mln. Eur. paramos.

Reikia pastebėti, kad 2014 m. daugiausia lėšų Valstybė ir savivaldybės, lyginant su bendrojo vidaus produktu (toliau BVP), skyrė priešmokykliniam, pradiniam, pagrindiniam ir viduriniam ugdymui – 2 proc., o mažiausiai – profesiniam mokymui bei moksliniams tyrimams ir plėtrai švietimo srityje – po 0,2 proc. (žr. 6 pav.).

6 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimo sektoriui lyginant su BVP 2014 m. (proc.) (sudaryta autorės remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis)

Remiantis statistiniais duomenimis, papildomoms paslaugoms (maitinimui, apgyvendinimui, medicinos paslaugoms) ir kitiems su švietimu susijusiems reikalams (švietimo politikai, administravimui, valdymui), Valstybė ir savivaldybės 2014 m. skyrė 1 proc. palyginti su šalies BVP, o aukštajam mokslui ir neformaliajam ugdymui – po 0,60 proc. lyginant su BVP.

Nors švietimo finansavimas Lietuvoje kasmet vis didėja, tačiau to nepakanka, jog užtikrintume aukštą švietimo lygį. Todėl Lietuva, pasinaudodama ES struktūrinių fondų parama ir skirdama lėšų iš savo biudžeto, gerina švietimo sistemą ir taip žengia į tobulesnę ir modernesnę švietimo erą.

2.2 ES paramos Lietuvos švietimo sektoriui 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu analizė

Europos Sąjungos parama yra labai svarbi Lietuvos švietimo sektoriui. Visų pirma dėlto, kad ši parama yra didelė savo apimtimi ir turi didelę įtaką valstybės sektoriaus finansams bei privačiame sektoriuje daromiems sprendimams. Antra – ES paramos lėšų paskirstymas yra vykdomas per valstybės institucijas.

Kuriant Valstybinę švietimo strategiją 2003–2012 metams sutarta, kad švietimas yra prioritetinė valstybės veiklos sritis, lemianti šalies pažangą, todėl jam skiriamos lėšos turėtų sudaryti ne mažiau kaip 6 procentus bendrojo šalies vidaus produkto (toliau BVP). Tačiau užbrėžtus 6 BVP procentus švietimui skiriamos lėšos pasiekė tik 2009 m., kai dėl ūkio krizės ėmė sparčiai mažėti bendras BVP dydis, o švietimo biudžeto mažėjimas buvo lėtesnis.

Pagrindinė institucija, kuri administruoja švietimo sistemai skiriamas lėšas, yra Švietimo ir mokslo ministerija. Ji įgyvendina ne tik švietimo politiką, mokslinių tyrimų, ir studijų politiką, bet ir koordinuoja Lietuvos mokslo ir studijų institucijų veiklą, padeda formuoti ir įgyvendinti Lietuvos ir Europos Sąjungos politiką. Ministerija taip pat administruoja švietimui ir mokslui skiriamas 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų lėšas (984,37 mln. Eur). Strateginės kryptys, kam ir kiek skiriama struktūrinės paramos, buvo numatytos švietimo ir mokslo ministro patvirtintose septyniuose programose, skirtose bendrajam ugdymui, profesiniam mokymui ir profesiniam orientavimui, studijoms ir mokslui stiprinti. Ministerija dalyvavo formuojant ES struktūrinės paramos programų įgyvendinimo Lietuvoje politiką bei prižiūrėjo 2007-2013 m. veiksmų programų įgyvendinimą pagal šiuos prioritetus:

- Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioritetą „Mokymasis visą gyvenimą“ ir 3 prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“;
- Ekonomikos augimo veiksmų programos 1 prioritetą „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ (kartu su Ūkio ministerija);
- Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ dalį „Švietimo institucijos“.

Lietuvai 2007-2013 m. programavimo laikotarpyje finansavimas žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoms (toliau ŽIPVP) siekė 336,45 mln. Eur. (iš jų ŽIPVP 2 prioritetui 218,43 mln. Eur., o ŽIPVP 3 prioritetui – 118,02 mln. Eur.). Ekonomikos augimo veiksmų programos 1 prioritetui (toliau EAVP) švietimo ir mokslo ministerija skyrė 284,75 mln. Eur. ES struktūrinės paramos, o Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioritetui (toliau SSVP) - 274,24 mln. Eur.

Taigi, Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo parama buvo teikiama 2007-2013 m. laikotarpiu. Paminėtina, kad 2007-2013 metais ES struktūriniam fondams priklausė tik du fondai: Europos regioninės plėtros fondas bei Europos socialinis fondas (ESF). ESF rėmė projektus, sprendžiančius socialines (pirmiausia užimtumo) problemas ir finansavo švietimą ir profesinį mokymą, įsidarbinimo galimybes, mokslinius tyrimus bei technologijų plėtrą, socialinius ekonomikos projektus ir švietimo bei profesinio mokymo sistemos tobulinimus.

2.2.1 Europos Sąjungos struktūrinė parama ikimokykliniam, priešmokykliniam ir bendrajam ugdymui 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo (toliau IPU) plėtros projekto esmė - didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir įvairovę, ypač kaimo gyvenamosiose vietovėse, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksčias ir kokybiškas IPU paslaugas ir reikiamą švietimo pagalbą, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius.

2008 m. liepos mėn. 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedą, kurio XVIII skirsnyje buvo aprašyta „*Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas*“ priemonė, kurios uždavinys buvo užtikrinti geresnę švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybę ir prieinamumą didinant visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje – įgyvendinimo. Šios priemonės pagrindinis tikslas buvo atnaujinti mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas ir / arba priešmokyklinio ugdymo patalpas, įrangą, baldus ir ugdymo priemones. Už šią priemonę buvo atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija, o priemonės įgyvendinančioji institucija tapo viešoji įstaiga „Centrinė projektų valdymo agentūra“.

Remiantis šiuo sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedu, 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų ir nacionalinių finansavimo šaltinių parama ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui turėjo siekti daugiau kaip 25,4 mln. Eur. (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Nacionalinių lėšų ES vykdomiems projektams skyrimo planas

Finansavimo planas

Projektams skiriamas finansavimas, Eur.		Kiti projektų finansavimo šaltiniai			Iš viso, Eur.
ES fondų lėšos – iki	nacionalinės projektų lėšos, Eur.				
	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	savivaldybių biudžetų lėšos – ne mažiau kaip	kiti piniginiai ištekliai, kuriais disponuoja valstybė, – ne mažiau kaip	kitų juridinių ir (arba) fizinių asmenų lėšos – ne mažiau kaip	
21.673.424,46	0	3.824.721,96	0	0	25.498.146,43

Kaip matyti iš lentelės, ES struktūrinė parama turėtų siekti iki 21,7 mln. Eur., o savivaldybių lėšos – ne mažiau kaip 3,8 mln. Eur. Tačiau realus finansavimas, skirtas ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui, matomas tik pasibaigus 2007-2013 m. programavimo laikotarpiui.

Remiantis esparama.lt duomenimis, sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonėje „*Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas*“ VP3-2.2-ŠMM-06-R buvo pateiktos 144 paraiškos struktūrinei paramai gauti ir prašoma finansuoti 24.476.599,21 Eur., tačiau pasirašytų sutarčių buvo 138 ir joms buvo išmokėta 21.576.405,60 Eur. struktūrinės paramos iš ES struktūrinių fondų.

2007-2013 m. programavimo laikotarpyje buvo pasirašyta „*Visuotinio priešmokyklinio ugdymo diegimo ir kitų mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas ypač kaimo vietovėse*“ žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos prioriteto priemonė Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V, kuria buvo siekiama gerinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir nuotolinio mokymosi tinklų teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvumą, siekiant kaimo vietovių gyventojams padėti įgyti reikiamą

kvalifikaciją ir įgūdžius. Šioje veikmų programoje buvo pasirašytos tik keturios sutartys, kurioms buvo išmokėta 9.250.958,25 Eur., iš kurių 7.863.314,51 Eur. skyrė ES. Likusi suma - 1.387.643,74 Eur. buvo išmokėta iš Lietuvos Respublikos biudžeto.

ES parama skiriama ne tik priešmokyliniam, bet ir bendrajam ugdymui. 2007-2013 m. programavimo laikotarpyje buvo įgyvendintas ne vienas projektas, skirtas gerinti bendrojo ugdymo kokybę. Vienas iš jų buvo žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos projektas „*Bendrojo lavinimo, profesinio mokymo institucijų ir aukštųjų mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas*“ VP1-2.2-ŠMM-02-V, kurio tikslas - tobulinti bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijas ir kompetencijas. Vykdamas šį projektą buvo įgyvendinti dešimt projektų, o jų vykdytojams išmokėta 24.963.859,13 Eur., iš kurių 21.586.285,48 Eur. - iš ES struktūrinių fondų, o 3.377.573,65 Eur. – iš nacionalinių lėšų. Sekantis priemonė, kuri buvo skirta taip pat gerinti bendrojo ugdymo kokybę, buvo „*Kokybiškos mokymosi psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems teikimas, didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą*“ VP1-2.3-ŠMM-04-V, kurios tikslas - užtikrinti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo organizavimo veiksmingumą, tenkinti mokinių specialiuosius ugdymo (-si) poreikius, didinti jų galimybes išlikti švietimo sistemoje ir tobulinti bei koordinuoti prevencinę veiklą. Šio projekto metu buvo pasirašyta dvylika sutarčių ir jų vykdytojams išmokėta 12.908.348,14 Eur. paramos, iš kurios 11.144.096,68 Eur. skyrė ES, o 1.764.251,46 Eur. buvo išmokėta iš nacionalinių lėšų. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programoje taip pat buvo įgyvendinta dar viena projekto priemonė „*Švietimo paslaugų sistemos prieinamumo didinimas specialiųjų poreikių asmenims (mokiniam ir kt.)*“ VP1-2.3-ŠMM-05-K, kurios metu buvo pasirašytos 36 sutartys ir jos vykdytojam išmokėta 3.737.630,56 Eur. iš ES struktūrinių fondų bei 671.078,19 Eur. – iš nacionalinio biudžeto.

Sanglaudos skatinimi veiksmų programoje 2007-2013 m. programavimo laikotarpyje buvo įgyvendinta projekto priemonė „*Technologijų, gamtos mokslų ir menų mokymo infrastruktūros bendrojo lavinimo mokyklose pritaikymas ir atnaujinimas*“ VP3-2.2-ŠMM-01-V, kurios tikslas buvo modernizuoti bendrojo lavinimo mokyklas ir profesinio mokymo įstaigas, kurios turi IX–XII klasių mokinių ir gimnazijų technologinių skyrių. Šiam projektui įgyvendinti ES išmokėjo 21.275.205,08 Eur. struktūrinės paramos, o dar 3.755.647,59 Eur. buvo skirta iš nacionalinių lėšų. Taip pat šioje veiksmų programoje buvo įgyvendinta dar viena projekto priemonė „*Viešųjų bibliotekų, kurios yra bendrojo lavinimo įstaigose, tinklo infrastruktūros plėtra*“ VP3-2.2-ŠMM-08-V, kurios vykdytojams buvo išmokėta 6.495.118,06 Eur. struktūrinės paramos, iš kurios 5.520.850,35 Eur. skyrė ES. O vykdamas projekto priemonę „*Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas*“ VP3-2.2-ŠMM-10-V, kurios tikslas buvo didinti pagalbos mokiniui veiksmingumą, buvo pasirašytos dvi sutartys, o jų vykdytojams ES skyrė 8.699.501,84 Eur. struktūrinės paramos.

Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje taip pat buvo įgyvendintos dar trys projekto priemonės. Viena iš jų buvo „*Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas*“ VP3-2.2-ŠMM-12-V, kurios metu projekto vykdytojams buvo išmokėta 8.419.093,73 Eur. struktūrinės paramos iš ES struktūrinių fondų bei 1.485.722,40 Eur. – iš nacionalinio biudžeto. Sekanti priemonė buvo „*Pagrindinio ir vidurinio ugdymo ekspertinių institucijų bazės stiprinimas*“ VP3-2.2-ŠMM-19-V, kurios tikslas - nuolat ir kryptingai tobulinti pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų sistemą, siekiant gerinti vertinimo kokybę ir didinti egzaminų sistemos skaidrumą. Šio projekto metu, jo vykdytojams buvo išmokėta 1.167.757,61 Eur. paramos, iš kurios 992.593,97 Eur. skyrė ES, o likusią dalį - 175.163,64 Eur. skyrė Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Na, o paskutinei priemonei „*Nevalstybinių bendrojo lavinimo mokyklų ir valstybinių bendrojo lavinimo mokyklų, vykdančių meninio ugdymo programas, infrastruktūros plėtra*“ VP3-2.2-ŠMM-21-K, kurios tikslas buvo atnaujinti ir modernizuoti nevalstybinių bendrojo lavinimo mokyklų ir valstybinių bendrojo lavinimo mokyklų, vykdančių meninio ugdymo programas, infrastruktūrą, buvo išmokėta 6.767.580,60 Eur. iš ES struktūrinių fondų ir dar 573.780,80 Eur. – iš nacionalinio biudžeto.

Taigi, ES struktūrinė parama ikimokykliniam, priešmokykliniam ir bendrajam ugdymui buvo skiriama vykdant Europos Sąjungos sanglaudos skatinimo bei žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programas. Tačiau ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtrai Europos Sąjunga išmokėjo daugiau kaip 29.439.720 Eur., o bendrojo ugdymo plėtrai - daugiau kaip 88.142.838 Eur.

2.2.2 Europos Sąjungos struktūrinė parama profesiniam ir aukštajam mokslui 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu

Pagal subsidiarumo principą dėl aukštojo mokslo politikos Europoje iš esmės sprendžiama atskirų ES valstybių narių lygmeniu. Todėl ES vaidmuo (kaip ir švietimo bei profesinio mokymo srityje) yra daugiausia remti ir iš dalies koordinuoti veiklą. Nors aiškiai nustatyta, kad ES negali derinti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, ji gali imtis veiksmų pagal įprastą teisėkūros procedūrą ir taikydama skatinamąsias priemones. Todėl viena iš skatinamųjų priemonių tapo ES parama profesiniam bei aukštajam mokslui.

2007-2013 m. laikotarpiu, vykdant žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą, buvo įgyvendinta projekto priemonė „*Profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra*“ VP1-2.3-ŠMM-01-V, skirta sudaryti sąlygas plėtoti profesinio orientavimo sistemą: užtikrinti jos vientisumą ir nuoseklumą, profesinio orientavimo paslaugų įvairovę, aukštą kokybę ir prieinamumą visiems švietimo sistemos dalyviams, profesinio orientavimo priemonių kūrimą ir specialistų rengimą, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotų grupių dalyvavimą plėtojant profesinio orientavimo paslaugas.

Šiai projekto priemonei įgyvendinti ES projekto vykdytojams išmokėjo 13.869.978,87 Eur. struktūrinės paramos ir dar 2.446.435,86 Eur. buvo išmokėta iš nacionalinio biudžeto.

Vykdamas sanglaudos skatinimo veiksmų programą, buvo patvirtinta projekto priemonė „*Profesinio orientavimo sistemos infrastruktūros plėtra*“ VP3-2.2-ŠMM-07-V, kurią įgyvendino trys institucijos. Šio projekto vykdytojams ES išmokėjo 5.518.995,57 Eur., o 973.940,32 Eur. buvo išmokėta iš nacionalinio biudžeto. Dar viena projekto priemonė, kuri įgyvendinta vykdamas sanglaudos skatinimo veiksmų programą buvo „*Profesinio mokymo infrastruktūros plėtra*“ VP3-2.2-ŠMM-13-V, kurios tikslas - gerinti besimokančių asmenų pasirengimą praktinei veiklai ir sudaryti sąlygas mokytojams ir dėstytojams nuolat tobulinti kvalifikaciją – plėtoti sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūrą bei profesiniam ir technologiniam mokymui skirtą infrastruktūrą. Vykdamas šį projektą ES skyrė 96.552.258,71 Eur. struktūrinės paramos, o likusią sumą - 17.868.146,06 Eur. skyrė Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Reikia atkreipti dėmesį, jog šio projekto metu buvo pasirašytos net 62 sutartys.

Apžvelgiant ES paramą, skirtą kolegijų plėtrai, 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu buvo įgyvendinta projekto priemonė „*Kolegijų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra*“ VP3-2.2-ŠMM-14-V, kurios tikslas buvo gerinti kolegijų infrastruktūros kokybę ir atitikti kolegijų veiklos uždaviniams – formuoti kolegijų infrastruktūros gerinimo prioritetines kryptis. Šiam tikslui Europos Sąjunga skyrė 14 653 280,03 Eur., o nacionalinis šalies biudžetas - 2.585.872,84 Eur. paramos. Kita priemonė, kuri taip pat buvo įgyvendinta vykdamas sanglaudos skatinimo veiksmų programą, buvo „*Kolegijų infrastruktūra, skirta studijoms*“ VP3-2.2-ŠMM-15-K, kurios tikslas - gerinti kolegijų infrastruktūros kokybę ir jos atitikti kolegijų misijai ir veiklos uždaviniams. Šio projekto metu buvo pasirašytos septynios sutartys ir projekto vykdytojams išmokėta 6 203 755,23 Eur. iš ES struktūrinių fondų ir 1.171.839 Eur. – iš nacionalinio biudžeto.

Remiantis žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, buvo įgyvendinta projekto priemonė „*Studijų sistemos efektyvumo didinimas*“ VP1-2.1-ŠMM-04-K, kurios metu buvo pasirašytos net keturiasdešimt aštuonios sutartys, o skirtas finansavimas siekė 15 443 039,96 Eur., iš kurių 13 507 674,34 Eur. skyrė Europos Sąjunga. Kita priemonė, kuri taip pat buvo įgyvendinama 2007-2013 m. laikotarpiu, buvo „*Studijas reglamentuojančių aprašų rengimas ar atnaujinimas, atsižvelgiant į naujus kokybinius reikalavimus*“ VP1-2.2-ŠMM-01-V, kurios tikslas - skirtingų pakopų studijas reglamentuojančių aprašų rengimas ir atnaujinimas, siekiant suderinti Lietuvos teisės aktus su Bolonijos proceso dokumentais, atsižvelgti į ūkio poreikius, aukštosios mokykloms keliamus tikslus, aukštųjų mokyklų misiją. Šiam tikslui pasiekti ES skyrė 911.109,63 Eur., o dar 160.784 Eur. buvo išmokėti iš nacionalinio biudžeto lėšų.

Žmogiškųjų išteklių veiksmų programoje buvo įgyvendinta dar viena priemonė „*Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas*“ VP1-2.2-ŠMM-07-K, kurios metu buvo pasirašytos net 164 sutartys. Šio projekto metu buvo remiamos tokios veiklos:

- studijų programų atnaujinimas, naujų rengimas ir įgyvendinimas (mokymo organizavimas) I ir II studijų pakopose tradiciniuose, stabiliai augančiuose; viešojo administravimo ir viešąsias paslaugas teikiančiuose; dideliuose, žinioms neimliuose, lėtai augančiuose ūkio sektoriuose (išskyrus teisės aktais patvirtintas Lietuvos Respublikos strategines specialistų rengimo programas);
- dėstytojų kompetencijų ugdymas tradiciniuose, stabiliai augančiuose; viešojo administravimo ir viešąsias paslaugas teikiančiuose; dideliuose, žinioms neimliuose, lėtai augančiuose ūkio sektoriuose;
- aukštųjų mokyklų ir studijų programų tarptautiškumo didinimas;
- studentų praktinių įgūdžių, verslumo stiprinimas: I ir II studijų pakopos studentų praktika ir stažuotė įmonėse, įstaigose ir organizacijose, praktikos vietų informacinės sistemos, vadovavimas praktikai.

Šio projekto vykdytojai iš ES gavo 38.993.117,31 Eur., o iš nacionalinio biudžeto – 4.129.742,43 Eur. paramos.

2007-2013 m. programavimo laikotarpyje buvo įgyvendinta projekto priemonė „*Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra*“ VP1-2.2-ŠMM-08-V, kurios tikslas - plėtoti tarptautinę dimensiją Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje aukštojo mokslo kokybei gerinti ir jo konkurencingumui užtikrinti, prisidedant prie žinių visuomenės kūrimo ir atsižvelgiant į Europos švietimo plėtros strateginių dokumentų nuostatas. Šiam projektui įgyvendinti buvo pasirašytos 164 sutartys ir skirtas finansavimas siekė 13.586.358,98 Eur., iš kurių 11.673.343,6 Eur. skyrė Europos Sąjunga. Kita projekto priemonė, kurią įgyvendino Lietuvos aukštosios mokyklos, buvo „*Studijų programų plėtra nacionalinėse kompleksinėse programose*“ VP1-2.2-ŠMM-09-V, kurios tikslas - atnaujinti esamas, sukurti ir įgyvendinti naujas studijų programas, kurių reikia nacionalinėms kompleksinėms programoms. Šio projekto metu buvo pasirašyta keturiolika sutarčių, kurioms ES skyrė 10.147.881,38 Eur., o nacionalinis biudžetas – 1.781.565,33 Eur. paramos. Šiuo programavimo laikotarpiu taip pat buvo įgyvendinta „*Studijų prieinamumo užtikrinimas specialiuųjų poreikių turintiems studentams*“ VP1-2.3-ŠMM-07-V projekto priemonė, kurios tikslas buvo didinti studijų prieinamumą specialiuųjų poreikių turintiems studentams Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje, sukurti palankias studijų sąlygas – užtikrinti aukštosios mokyklos paslaugų kokybę, būtiną specialiuųjų poreikių turinčių studentų studijoms. Šiam projektui įgyvendinti ES Lietuvos aukštosioms mokykloms išmokėjo 4.739.319,2 Eur. struktūrinės paramos, o nacionalinis biudžetas dar skyrė 836.350,47 Eur.

Remiantis sanglaudos skatinimo veiksmų programa, buvo įgyvendinta ne viena projekto priemonė, kuri buvo skirta gerinti aukštojo universitetinio mokslo kokybę. Pirmoji priemonė buvo

„Universitetų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra“ VP3-2.2-ŠMM-02-V, kurios tikslas - gerinti universitetų infrastruktūrą, skirtą studijoms, ir jos atitiktį universitetų misijai ir veiklos uždaviniams. Šio projekto vykdytojams Europos Sąjunga išmokėjo 5.059.572,04 Eur. paramos, o 892.865,64 Eur. buvo skirta iš nacionalinio biudžeto lėšų. Sekanti priemonė, kuri taip pat buvo įgyvendinta sanglaudos skatinimo veiksmų programoje – „Aukštųjų mokyklų infrastruktūra, skirta studijoms“ VP3-2.2-ŠMM-16-V, kurios tikslas buvo tobulinti studijų aukštosiose mokyklose infrastruktūrą, atnaujinti pagrindinę įrangą, kurios reikia mokslui ir studijoms, numatytą valstybinėse specialistų rengimo programose. Šiam tikslui pasiekti ES skyrė 4.362.537,90 Eur. struktūrinės paramos ir dar 769.859,58 eur. buvo išmokėti iš nacionalinių lėšų. Didelę dalį ES struktūrinės paramos gavo projekto priemonė „Universitetų infrastruktūros plėtra“ VP3-2.2-ŠMM-18-V, kuri rėmė tokias pagrindines veiklas:

- valstybinių universitetų infrastruktūros plėtojimą reorganizavus aukštąsias mokyklas arba reorganizavus ar sujungus aukštųjų mokyklų padalinius;
- pagrindinės įrangos (mokomosios, laboratorinės), kurios reikia konkrečiai studijų programai įgyvendinti, atnaujinimą ir naujos įsigijimą;
- modernių informacijos technologijų diegimą.

Vykdamas šį projektą buvo pasirašyta dvylika sutarčių ir jų vykdytojams išmokėta 45.032.517,87 Eur., iš kurių 45.032.517,87 Eur. skyrė ES.

2007-2013 m. laikotarpiu Lietuva vykdė nemažai projektų, skirtų bendram švietimo sistemos stiprinimui. Viena tokių priemonių - „Švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemų stiprinimas“ VP1-2.1-ŠMM-01-V, kuri buvo vykdoma žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje. Jos tikslas buvo bendrojo lavinimo ir aukštųjų mokyklų veiklos kokybės į(si)vertinimo ir išorinio vertinimo sistemų kūrimas ir tobulinimas, siekiant pagerinti vertinimo procesų kokybę ir užtikrinti švietimo įstaigų veiklos ir teikiamų paslaugų efektyvumą. Šiam tikslui pasiekti ES projekto vykdytojams išmokėjo 16.743.994,67 Eur. paramos ir dar 3.063.354,52 Eur. buvo skirta iš nacionalinio biudžeto. Kita priemonė, kuri taip pat buvo įgyvendinta šiuo programavimo laikotarpiu, tai „Lyderystė paremtas ir lyderiavimą skatinantis švietimo įstaigų valdymo tobulinimas“ VP1-2.1-ŠMM-02-V, kurios remiamos priemonės buvo švietimo bendruomenių bei jų lyderių savarankiškumo skatinimas ir mokymo organizavimas tobulinant švietimo institucijų valdymą. Šioms priemonėms remti Europos Sąjunga projekto vykdytojams išmokėjo 4.364.067,34 Eur. struktūrinės paramos, o dar 770.129,59 Eur. buvo skirta iš nacionalinių lėšų. Na, o projekto priemonei „Švietimo personalo (administravimo personalo, švietimo vadybininkų) kvalifikacijos tobulinimo sistemų plėtra“ VP1-2.1-ŠMM-03-V, kurios tikslas buvo stiprinti apskrities ir savivaldybių švietimo padalinių specialistų edukacines ir vadybines kompetencijas, skatinti kurti švietimo valdymo informacines sistemas regionuose ir jas naudoti kokybiškai švietimo politikos analizei atlikti, ES išmokėjo 1.334.182,49 Eur. struktūrinės paramos.

Mažiausiai ES struktūrinės paramos švietimo sektoriui buvo skirta ekonomikos augimo veiksmų programoje. Tačiau reikia pastebėti, kad vykdant projektus, ES skyrė nemažas lėšas iš savo struktūrinių fondų moksliniams tyrimams bei technologijų plėtrai. Štai projekto priemonei - „*Bendrosios mokslo ir studijų infrastruktūros stiprinimas*“ VP2-1.1-ŠMM-04-V, Europos Sąjunga išmokėjo 269.981.140,58 Eur. struktūrinės paramos, o dar 37.482.006,26 Eur. buvo skirti iš nacionalinio biudžeto lėšų. Šios projekto priemonės tikslas buvo sustiprinti viešąją mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (toliau MTTP) bazę, reikalingą MTTP projektams integruotuose mokslo, studijų ir verslo centruose (slėniuose) vykdyti ir nacionalinėms kompleksinėms programoms įgyvendinti. Taigi, vykdant šią projekto priemonę, 2007-2013 m. laikotarpiu buvo pasirašytos net 33 sutartys.

Dar viena priemonė, kuri buvo skirta stiprinti MTTP bazę, buvo „*Nacionalinių mokslo programų ir kitų aukšto lygio mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektų vykdymas*“ VP2-1.1-ŠMM-06-V, kurios tikslas - gerinti mokslinę aplinką šalies ūkio ar kultūros plėtotei svarbioms problemoms spręsti, sukurti nacionalinėms mokslo programoms ir kitiems aukšto arba tarptautinio lygio MTTP projektams vykdyti reikalingą technologinę ir informacinę infrastruktūrą. Šiam tikslui pasiekti ES projekto vykdytojams išmokėjo 6.060.586,30 Eur. struktūrinės paramos ir dar 1.069.515,31 Eur. buvo skirti iš nacionalinių lėšų.

Taigi, Europos Sąjunga ne tik prisideda prie ugdymo įstaigų tobulinimo proceso, tačiau ir skatina šalis narsiai skirti didesnę dėmesį naujoms technologijoms bei jų diegimo įgyvendinimui. To pasekoje 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu ES skyrė milžinišką paramą mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrai. Taip pat šiuo laikotarpiu Europos Sąjungos parama buvo tikslingai panaudota didinant aukštojo mokslo efektyvumą, taip skatinant mokymosi visą gyvenimą principą. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad norint užtikrinti aukštą mokslo kokybę, nepakanka vien Europos Sąjungos struktūrinės paramos, skirtos švietimo sektoriui, bet ir reikalingos didelės nacionalinės lėšos. O norint deramai įsisavinti teikiamas paramas, reikia ne tik išsianalizuoti jų teikiamą naudą, bet ir deramai pasiruošti struktūrinės paramos gavimo ir skirstymo politikai. Juk taip, kaip paskirstysime lėšas, atsilies augančiam švietimo lygiui.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

3.1 Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Ankstesniuose šio darbo skyriuose buvo apžvelgti švietimo sektoriaus trūkumai, išanalizuota Europos Sąjungos struktūrinės politikos vykdymo Lietuvos Respublikoje tendencija bei finansinės paramos ugdymo įstaigoms struktūra 2007-2013 m. Išanalizavus mokslinę literatūrą, ES struktūrinė parama buvo apibrėžiama kaip labai svarbi šalies ūkio augimą skatinanti priemonė, kuri prisidėjo prie ekonominės ir socialinės sanglaudos skatinimo.

Siekiant išanalizuoti ES struktūrinės paramos ugdymo įstaigoms intensyvumą bei vykdomų projektų skaičių, buvo atlikti du tyrimai, naudojant tiek kiekybinį (anketinė apklausa) metodą, tiek aprašomąjį statistinį metodą.

Tyrimo problema. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, imta vis plačiau diskutuoti apie jos struktūrinės paramos naudą didinant šalies ūkio augimą bei konkurencingumą. Neišimtis tapo ir švietimo sektorius, kuriam tiek pati Lietuva, tiek ES skyrė didžiulę finansinę paramą. Tačiau struktūrinės paramos skyrimas, atskirų regionų ugdymo įstaigoms, buvo nevienodas, nes mažesniems miestams tapo sunkiau pritraukti ES investicijas, lyginant su didžiais šalies miestais.

Tyrimo objektas – ES struktūrinė parama ugdymo įstaigoms.

Tyrimo tikslas – palyginti ES struktūrinės paramos įsisavinimo intensyvumą skirtinguose ugdymo įstaigose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Surinkti informaciją apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą švietimo sektoriui 2007-2013 m. laikotarpiu;
2. Išanalizuoti surinktus duomenis statistiniais metodais ir gauti reikšmingus rezultatus;
3. Ištirti ES struktūrinės paramos intensyvumą bei tikslus skirtinguose regionuose remiantis empiriniu tyrimu.

3.1.1 Tyrimo metodai, jų instrumentarijus ir eiga

Kiekviena mokslo sritis, o tuo labiau kryptis, turi savus tyrimo metodus (Kardelis K., 2002). Anot autoriaus, metodais galima pavadinti įvairius būdus, naudojamus moksliniuose tyrimuose rezultatams gauti. Pagrindinė metodo funkcija – vidinis pažinimo proceso arba praktinis vieno ar kito objekto pertvarkymo organizavimas ir reguliavimas (Gintalas. A, 2011).

Tyrimo metodai gali būti kiekybiniai: atvejo studija, struktūruotas ir nestruktūruotas interviu, grupės diskusija, stebėjimas, etnografinis tyrimas ir veiklos tyrimas bei kokybiniai: apklausa, antrinių

duomenų rinkimas ir analizė, bei mišraus tyrimo metodika. Remiantis tyrimo metodų klasifikacija ir siekiant efektyvesnių tyrimo rezultatų, buvo pasirinkti kokybiniai **tyrimo metodai**:

1. Mokslinių šaltinių analizė aprašomuoju statistiniu metodu;
2. Empyrinis (apklausos) metodas;
3. Statistinė apklausos analizė.

Tyrimo instrumentarijus ir eiga. Tyrimo duomenims gauti, visų pirma, buvo naudojama Lietuvos Respublikos Finansų Ministerijos paskelbta, Europos Sąjungos struktūrinės paramos Lietuvos švietimo sektoriui 2007-2013 m. laikotarpiu, statistika, kuri buvo aptarta ankstesniame skyrelyje.

Remiantis surinktais statistiniais duomenimis, buvo siekiama plačiau išanalizuoti ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimą skirtinguose ugdymo programose pagal veiksmų programas, ugdymo įstaigas bei apskritis.

Aprašomasis statistinis metodas. Šis metodas pasirinktas remiantis Olsson U., Engstrand U. ir Rupšiu P. (2007), kurių teigimu, aprašomosios statistikos tikslas yra pateikti duomenų visumines charakteristikas. Anot autorių, šio tyrimo metu, galima įvairiais metodais „sukinėti“ savo tyrimo duomenis, kol pamatomos esminės reiškinių savybės ir jos įvertinamos.

Remiantis Bekešiene S. (2015), aprašomoji statistika leidžia sutvarkyti ir apibendrinti tiriamas imtis bei apibrėžti pagrindinius statistinius parametrus (vidurkį, dispersiją, modą, medianą, asimetriją ir ekscesą). O, anot Čekanavičiaus V. ir Murausko G. (2011), vienas didžiausių aprašomosios statistikos privalumų yra tai, kad ji leidžia koncentruotai užrašyti informaciją, esančią dideliuose duomenų masyvuose. Todėl aprašomoji statistika gali būti taikoma ir visos populiacijos duomenims apdoroti.

Taigi, atliekant antrinę duomenų analizę, buvo taikyti aprašomosios statistikos metodai: vidurkis, standartinis nuokrypis ir skaičiuota aritmetinė suma (žr. 2 priedą.). Aritmetinė suma skaičiuota tam, kad būtų galima pamatyti ES struktūrinės paramos lėšų bendrą sumą ir taip pat tam, kad kai kuriose srityse buvo tik vienas projektas, todėl kitokių skaičiavimų nebuvo įmanoma atlikti. Vidurkio ir statistinio nuokrypio skaičiavimas buvo taikomas skaičiuojant ES paramos panaudojimo intensyvumą apskrityse pagal švietimo sritį, o statistiniai skirtumai tarp vidurkių nebuvo skaičiuojami, kadangi daugelyje švietimo sričių pagal apskritis buvo tik vienas projektas. Skaičiuojant ES paramos intensyvumą pagal apskritis buvo skaičiuojama suma, vidurkis standartinis nuokrypis ir vidurkių statistiniam skirtumui nustatyti naudotas neparametrinis Kruskal – Wallis (Kruskalo-Valiso) testas, kuris yra taikomas, kai kintamųjų skirtiniai yra nenormalieji ir daugiau nei dviem nepriklausomoms imtims. Kintamųjų skirtinių normalumui nustatyti buvo taikomas Kolmogorovo-Smirnovo testas. Tyrimo imtis pasirinkta 7 metai, t.y.: 2007-2013 m. laikotarpis.

Empyrinis (apklausos metodas). Antrojo tyrimo duomenims gauti buvo naudojamas empyrinis (apklausos) metodas. Kadangi, pradžioje buvo atliktas aprašomasis statistinis tyrimas, kuriame

atsispindėjo reali ES struktūrinė parama Lietuvos švietimo sektoriui, tai antrajame tyrime, buvo atskleista tikslinės grupės (ES struktūrinės paramos gavėjų) nuomonė dėl ES struktūrinės paramos lėšų skyrimo.

Empyrinį tyrimą (apklausą) sudarė 12 klausimų, atsižvelgiant į tai, kad dauguma respondentų, į daugiau klausimų turinčias apklausas, nėra linkę atsakinėti (žr. 1 priedą). Tyrimo metu, apklausa buvo paskelbta internetinėje svetainėje www.apklausa.lt, o jos nuoroda išsiųsta 922 ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo bei specialiojo ugdymo įstaigoms, vaikų namams, profesinio rengimo mokykloms, kolegijoms ir universitetams, tačiau tik maža dalis – 107 (N-107) respondentai užpildė šią apklausą.

Anketos pradžioje pateikti 3 bendro pobūdžio klausimai, kurie padėjo nustatyti ugdymo įstaigų tipą, miestą, kuriame įsikūrusi ši įstaiga bei darbuotojų skaičių. Likusieji – 9 klausimai buvo skirti išsiaiškinti ugdymo įstaigų skaičių, kurie pasinaudojo ES teikiama struktūrine parama, finansavimo tikslus bei problemas, su kuriomis susidūrė šios ugdymo įstaigos vykdant projektus, skirtus ES struktūrinės paramai gauti.

Anketinės apklausos statistinei analizei atlikti buvo pasirinkta IBM SPSS Statistics 21 programa, kurios pagalba, naudojant įvairius statistinius kriterijus, buvo tikrinami statistiškai reikšmingi skirtumai - hipotezės. Ši analizė pasirinkta remiantis Pukėnu K. (2009), kurio teigimu, koreliacijos koeficiento negalima taikyti tarpusavio ryšiui tarp vardinių kintamųjų, turinčių daugiau dviejų kategorijų, apibūdinti, nes jie yra tarpusavyje nepalyginami, jų negalima surikiuoti. Todėl, priklausomybei tarp tokių kintamųjų nustatyti paprastai naudojamas χ^2 kriterijus.

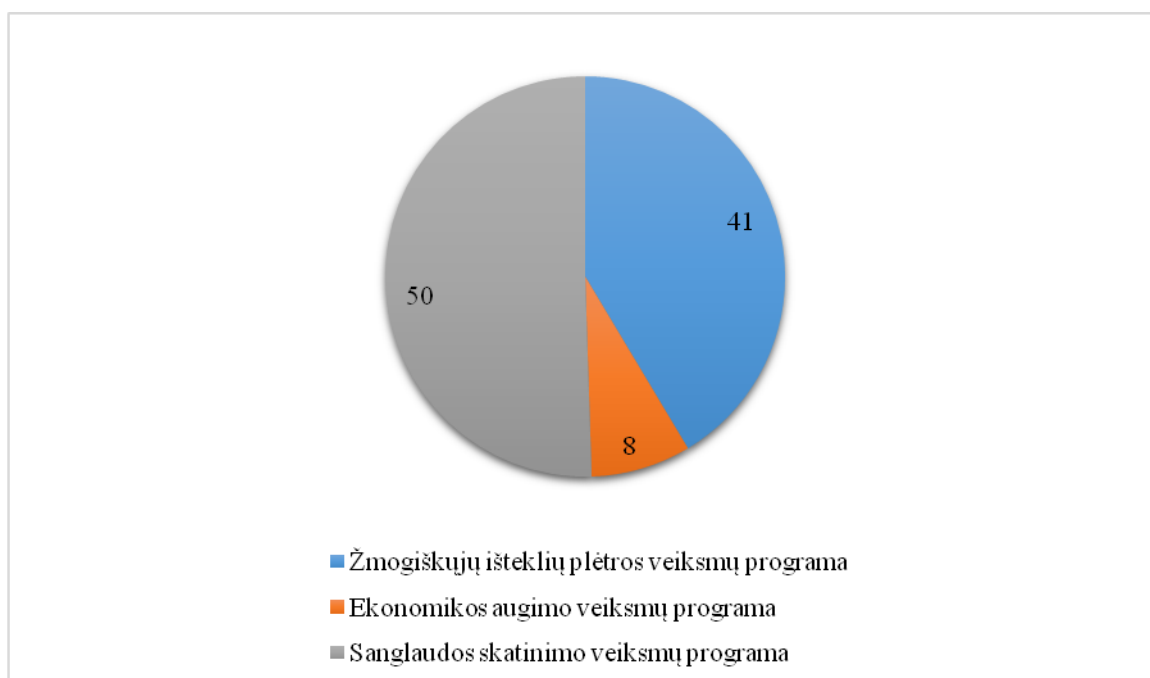
Analizuojant anketinės apklausos duomenis buvo siekiama išsiaiškinti, kiek švietimo įmonėse buvo finansuota projektų ES lėšomis, kokiose srityse buvo vykdomi projektai ir ar įvykdytų projektų skaičius švietimo įmonėje turėjo įtakos projektų vykdymui t.y., su kokiomis problemomis susidūrė bei kokiose srityse buvo vykdomi projektai. Tam anketos duomenys buvo analizuojami pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių ir statistiniams ryšiams nustatyti tarp įmonių pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių naudotas neparametrinis χ^2 kriterijus, jam taikytas α – reikšmingumo lygmuo 0,05. Koreliacijos statistiniam reikšmingumui įvertinti gauta p reikšmė (stebimasis reikšmingumo lygmuo) buvo palyginta su reikšme $\alpha=0,05$ (reikšmingumo lygmuo). Buvo laikomasi nuostatos, kad, jei SPSS programa apskaičiuota p reikšmė mažesnė už 0,05, tai priimama hipotezė, jog koreliacija statistiškai reikšminga (žr. 2 Priedą).

Siekiant išsiaiškinti ES finansuojamų projektų tikslus pagal ES paramos sritis buvo naudojamos duomenų požymių dažnių lentelės (crosstabs). Anot Bilevičienės T. ir Jonušausko S. (2011), požymių dažnių lentelės atskleidžia tarp kintamųjų esančius ryšius. Todėl tokios dažnių lentelės paprastai sudaromos nominaliniams ir ranginiams kintamiesiems su palyginus mažu stebimų reikšmių (kategorijų) skaičiumi. (97 ps.)

4. TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA

4.1 Aprašomasis statistinis metodas

Kaip buvo minėta ankstesniame skyrelyje, atliekant pirmąjį tyrimą, buvo siekiama išsiaiškinti, kuriose apskrityse ir kokiose veiksmų programose buvo skirta daugiausia ES struktūrinės paramos 2007-2013 m. laikotarpiu. Tyrimo rezultatams gauti, duomenys buvo naudojami iš Lietuvos Respublikos Finansų Ministerijos paskelbtų statistinių duomenų. Iš jų matyti, jog švietimo srityje didžiausias ES struktūrinių fondų lėšų skyrimas bei projektų įgyvendinimas buvo vykdomas Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje, o mažiausias – Ekonomikos augimo veiksmų programoje (žr. 7 pav.).

7 pav. Priemonės prioritetas, finansuotas iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 m. (kartų skaičius) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje iš ES struktūrinių fondų buvo finansuota 50 projektų, skirtų gerinti ikimokyklinio, priešmokyklinio bei bendrojo ugdymo įstaigų, kolegijų ir universitetų veiklai. Nemažai projektų (41 projektas), gavusių ES struktūrinę paramą ugdymo įstaigoms, buvo įgyvendinta Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje, o mažiausiai – Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje, kurioje įgyvendinta tik 8 projektai.

Kaip matyti, iš antrinės duomenų analizės (žr. 4 lentelę), didžiausias ugdymo įstaigų finansavimas iš ES struktūrinių fondų buvo skirtas vykdant Ekonomikos augimo veiksmų programą, kurios metu projektų vykdytojams išmokėta daugiau kaip 160 mln. Eur. paramos. Reikia atkreipti

dėmesį, jog šioje veiksmų programoje buvo vykdoma mažiausiai projektų, skirtų gerinti ugdymo įstaigų veiklai.

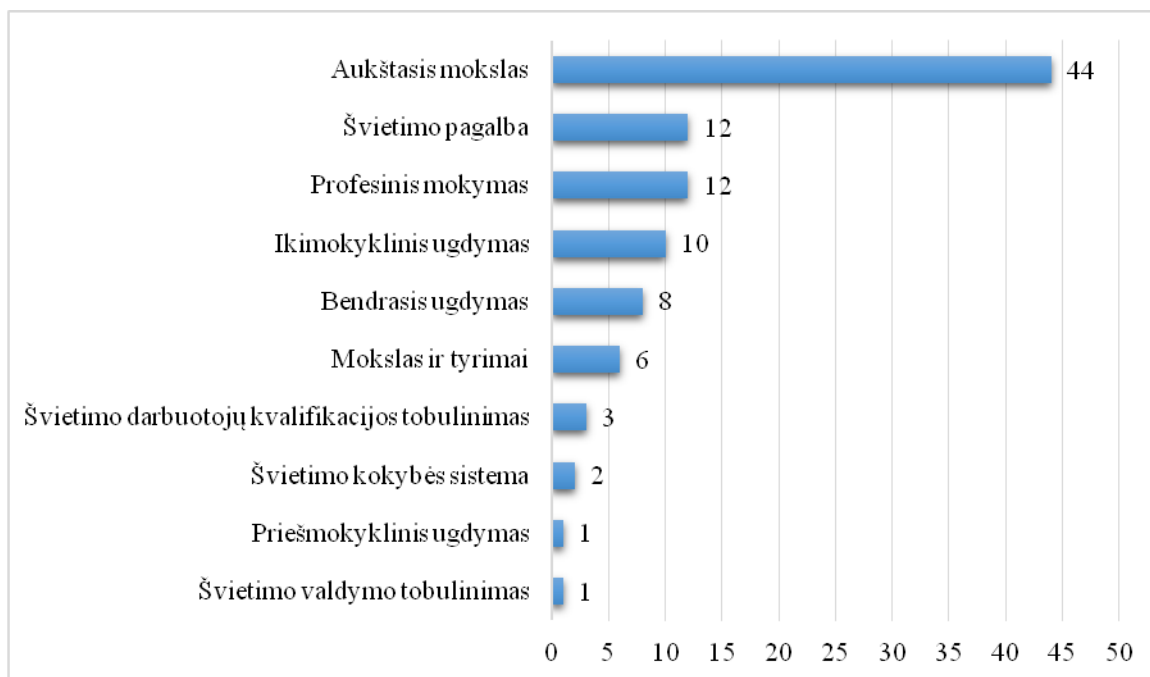
4 lentelė. Gautos lėšos iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 metais pagal priemonės prioritetą (vidurkis) Eur.

Priemonės prioritetas	Suma (Eur.)	Vidurkis (Eur.)	Standartinis nuokrypis	N
Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	160 615 996,06	3 917 463,31	5 549 202,04	41
Ekonomikos augimo veiksmų programa	276 041 726,88	34 505 215,86	59 110 909,22	8
Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	244 752 486,23	4 895 049,72	6 442 685,89	50

Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje, kurioje įgyvendinta daugiausiai ES finansuojamų projektų, jų vykdytojams išmokėta daugiau kaip 244 mln. Eur. struktūrinės paramos, o Žmogiškųjų išteklių veiksmų programoje – virš 160 mln. Eur. paramos.

Remiantis aprašomosios statistikos metodu, didžiausias aritmetinis vidurkis ir standartinis nuokrypis buvo Ekonomikos augimo veiksmų programoje, o mažiausias - Sanglaudos skatinimo bei Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programose. Atlikti skaičiavimai pavaizduoti 2 priede.

Atlikus gilesnę antrinių duomenų analizę, matyti, jog daugiausiai kartų, ES struktūrinės paramos lėšos 2007–2013 m. laikotarpiu, buvo skirtos aukštajam mokslui, jo infrastruktūros tobulinimui bei studijų kokybės gerinimui (žr. 8 pav.). Kiek mažiau kartų - švietimo pagalbos įvairiems švietimo lygmenims (švietimo prieinamumo didinimui specialiųjų poreikių asmenims, psichologinei, specialiajai ir socialinei pagalbai besimokantiems asmenims, pedagoginės psichologinių tarnybų, specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų ir logopedų, aplinkos gerinimui) teikimas bei profesiniam mokymui. Trečioje vietoje liko ikimokyklinis ugdymas, kuriam ES struktūrinės paramos lėšos, 2007-2013 m. laikotarpiu, buvo išmokėtos 10 kartų, o ketvirtoje vietoje - bendrasis ugdymas, kuriam šiuo periodu ES savo struktūrinę paramą skyrė net 8 kartus. Mažiau kartų, ES struktūrinės paramos, skirta mokslui bei tyrimams, o po tris, du ir vieną kartą - švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, švietimo kokybės sistemos gerinimui ir priešmokykliniams ugdymui bei švietimo valdymo tobulinimui.

8 pav. Švietimo sistemos sritys finansuotos iš ES struktūrinės paramos 2007-2013 m. (kartų skaičius) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

Daugiausiai lėšų, iš ES struktūrinių fondų 2007–2013 metais, skirta aukštajam mokslui – virš 414 mln. Eur., profesiniam mokymui – virš 115 mln. Eur. bei bendrajam lavinimui – virš 41 mln. Eur. paramos. Švietimo pagalbai skirta virš 28 mln. Eur., o švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui daugiau kaip 22 mln. Eur. paramos. Ikimokyklinio ugdymo sričiai gerinti, ES skyrė virš 21 mln. Eur. paramos, o mažiausiai lėšų skirta mokslui ir tyrimams – virš 8 mln. Eur. bei švietimo valdymo tobulinimui – virš 4 mln. Eur. paramos (žr.5 lentelę.).

5 lentelė. Lėšos skirtos iš ES paramos švietimo sistemos sritims 2007-2013 metais

Švietimo sritis	Suma (Eur.)	Vidurkis (Eur.)	Standartinis nuokrypis	N
Švietimo kokybės sistema	16 743 994,67	8 371 997,33	8 498 162,54	2
Švietimo valdymo tobulinimas	4 364 067,34	-	-.	1
Švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas	22 920 467,97	7 640 155,99	12 078 085,74	3
Aukštasis mokslas	414 644 267,62	9 423 733,35	27 208 050,07	44
Profesinis mokymas	115 941 233,15	9 661 769,42	7 810 131,11	12
Priešmokyklinis ugdymas	7 863 314,51	-	-.	1
Švietimo pagalba	28 320 548,28	2 360 045,69	3 747 631,33	12
Mokslas ir tyrimai	8 028 050,69	1 338 008,44	1 669 370,94	6
Bendrasis ugdymas	41 007 859,34	5 125 982,41	6 328 713,62	8
Ikimokyklinis ugdymas	21 576 405,60	2 157 640,56	536 790,27	10

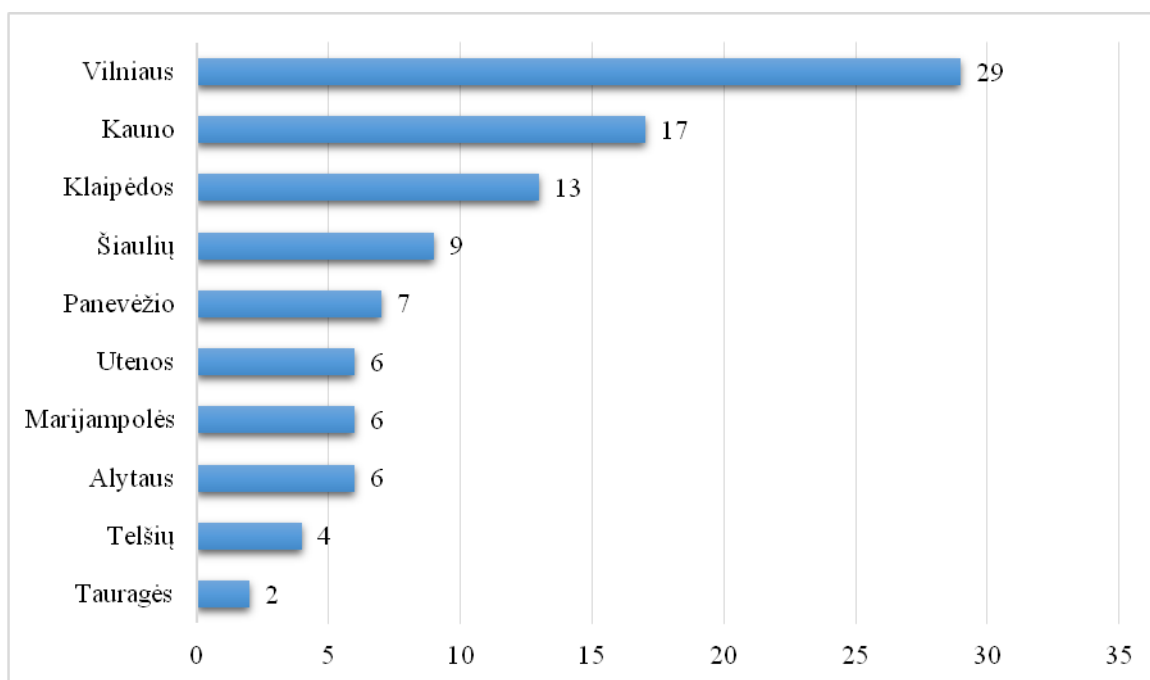
Remiantis aprašomosios statistikos metodu, vidutinė suma, skirta aukštajam mokslui, buvo 9.423.733,35 Eur., profesiniam mokymui – 9.661.769,42 Eur., švietimo kokybės sistemos gerinimui –

8.371.997,33 Eur. ir švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui – 7.640.155,99 Eur. Mažiausias aritmetinis vidurkis buvo bendrajam ugdymui – 5.125.982,41 Eur., švietimo pagalbai - 2.360.045,69 Eur., ikimokykliniam ugdymui – 2.157.640,56 Eur. bei mokslui ir tyrimams – 1.338.008,44 Eur.

Iš atliktų skaičiavimų (žr. 2 Priedą), matyti, jog didžiausias standartinis nuokrypis yra aukštojo mokslo srityje bei švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinime, o mažiausias – moksle bei tyrimuose ir ikimokykliniame ugdyme. Tačiau, reikia atkreipti dėmesį, jog švietimo valdymo tobulinimo bei priešmokyklinio ugdymo sritims nebuvo galima atlikti aritmetinio vidurkio bei standartinio nuokrypio skaičiavimų, nes šiose švietimo srityse buvo patvirtinta po vieną projektą.

Daugiausiai kartų, ES struktūrinės paramos 2007-2013 m. laikotarpiu, buvo išmokėta Vilniaus apskrities ugdymo įstaigoms. Kiek mažiau Kauno bei Klaipėdos apskričių ugdymo įstaigoms, o mažiausiai – Tauragės apskrities ugdymo įstaigoms. Utenos, Marijampolės bei Alytaus ugdymo įstaigoms, ES struktūrinė parama, buvo teikta 6 kartus (žr.9 pav.).

9 pav. Apskritis, gavusios finansavimą iš ES paramos 2007-2013 m. (kartų skaičius) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

ES struktūrinės paramos švietimo sektoriui, 2007-2013 metais, skirta daugiau kaip 681 mln. Eur. Jos vidutinė suma siekia virš 6,8 mln. Eur., o standartinis nuokrypis – daugiau kaip 18 mln. Eur. Minimali suma yra apie 44 tūkst. Eur., o maksimali – apie 15,6 mln. Eur. (žr. 6 lent.). Didžiausias standartinis nuokrypis nustatytas Vilniaus apskrįčiai, o mažiausias – Tauragės apskrįčiai.

6 lentelė. ES struktūrinių fondų lėšų pasiskirstymas pagal apskritis 2007-2013 m. (vidurkis, Eur.)

Apskritis	Suma (Eur.)	Vidurkis (Eur.)	Standartinis nuokrypis	N
Alytaus	9 406 489,43	1 567 748,23	1 834 403,93	6
Kauno	175 112 504,63	10 300 735,56	23 396 990,23	17
Klaipėdos	53 555 853,58	4 119 681,04	6 085 461,03	13
Marijampolės	6 403 404,18	1 067 234,03	1 368 886,24	6
Panevėžio	7 706 949,04	1 100 992,72	1 290 016,72	7
Šiaulių	20 817 585,56	2 313 065,06	3 668 072,36	9
Telšių	6 193 530,09	1 548 382,52	1 447 734,91	4
Tauragės	1 743 823,36	871 911,68	815 349,90	2
Utenos	11 968 158,68	1 994 693,11	2 564 918,15	6
Vilniaus	388 501 910,62	13 396 617,60	28 251 111,53	29

Pritaikius Kolmogorovo-Smirnovo testą nustatyta, kad kintamųjų skirstiniai nėra normalieji, nes $p < 0,05$. Todėl lyginant vidurkius taikytas Kruskal-Wallis (Kruskalo-Voliso) testas, kurį pritaikius, matome, kad statistiškai reikšmingi skirtumai lėšų pasiskirstyme, pagal apskritis, yra, nes $p < 0,05$ ($p = 0,000$). Galima daryti prielaidą, kad šiuos statistiškai reikšmingus skirtumus lėšų skyrimo lemia demografiniai bei švietimo įstaigų koncentracijos faktoriai.

Analizuojant ES struktūrinės paramos skyrimo tendenciją 2007-2013 m. laikotarpiu, pastebima, jog Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Telšių ir Utenos apskrityse daugiausiai ES lėšų skirta profesiniam mokymui. Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus apskrityse daugiausiai ES struktūrinės paramos skirta ikimokykliniam ugdymui. O mažiausiai lėšų skirta švietimo pagalbai Alytaus, Kauno, Marijampolės, Panevėžio ir Utenos apskrityse, mokslui ir tyrimams – Klaipėdos apskrityje, ikimokyklinio ugdymo gerinimui – Vilniaus ir Telšių apskrityse, bendrajam ugdymui – Šiaulių apskrityje bei profesiniam mokymui – Tauragės apskrityje (žr.7 lentelę).

7 lentelė. ES struktūrinių fondų lėšų pasiskirstymas pagal apskritis ir švietimo sritis 2007-2013 m. (vidurkis, Eur.)

Švietimo sritis	Suma (Eur.)	Vidurkis (Eur.)	Standartinis nuokrypis	N
Alytaus apskritis				
Aukštasis mokslas	2 126 739,94	708 913,31	332 107,23	3
Profesinis mokymas	5 151 773,87	-	-	1
Švietimo pagalba	343 218,29	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	1 784 757,33	-	-	1
Kauno apskritis				
Švietimo kokybės sistema	2 362 888,97	-	-	1
Švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas	570 865,44	-	-	1
Aukštasis mokslas	147 560 748,3	16 395 638,70	31 238 697,54	9
Profesinis mokymas	17 785 058,21	-	-	1
Švietimo pagalba	245 274,66	-	-	1
Mokslas ir tyrimai	2 425 907,08	1 212 953,54	1 067 039,47	2
Bendrasis ugdymas	1 283 156,27	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	2 878 605,74	-	-	1
Klaipėdos apskritis				
Aukštasis mokslas	31 346 502,65	4 478 071,80	5 909 256,71	7
Profesinis mokymas	17 477 922,63	-	-	1
Švietimo pagalba	306 025,26	153 012,63	25 623,00	2
Mokslas ir tyrimai	105 964,11	-	-	1
Bendrasis ugdymas	1 789 570,68	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	2 529 868,25	-	-	1
Marijampolės apskritis				
Aukštasis mokslas	423 317,47	211 658,73	70 829,48	2
Profesinis mokymas	3 554 200,67	-	-	1
Švietimo pagalba	154 104,03	-	-	1
Bendrasis ugdymas	475 597,22	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	1 796 184,79	-	-	1
Panevėžio apskritis				
Aukštasis mokslas	1 275 924,12	318 981,03	289 143,19	4
Profesinis mokymas	3 554 200,67	-	-	1
Švietimo pagalba	716 627,70	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	2 160 196,55	-	-	1
Šiaulių apskritis				

Aukštasis mokslas	5 602 564,98	1 120 512,99	845 860,83	5
Profesinis mokymas	11 815 703,48	-	-	1
Švietimo pagalba	782 822,89	-	-	1
Bendrasis ugdymas	82 661,89	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	2 533 832,32	-	-	1
Telšių apskritis				
Aukštasis mokslas	1 148 743,81	574 371,90	440 930,75	2
Profesinis mokymas	3 594 447,82	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	1 450 338,46	-	-	1
Tauragės apskritis				
Profesinis mokymas	295 372,23	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	1 448 451,13	-	-	1
Utenos apskritis				
Aukštasis mokslas	1 680 941,75	840 470,87	969 642,38	2
Profesinis mokymas	6 994 801,42	-	-	1
Švietimo pagalba	190 352,39	-	-	1
Mokslas ir tyrimai	985 805,19	-	-	1
Ikimokyklinis ugdymas	2 116 257,93	-	-	1
Vilniaus apskritis				
Švietimo kokybės sistema	14 381 105,70	-	-	1
Švietimo valdymo tobulinimas	4 364 067,34	-	-	1
Švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas	22 349 602,53	11 174 801,27	14 724 062,18	2
Aukštasis mokslas	223 478 784,6	22 347 878,46	47 321 895,30	10
Profesinis mokymas	45 717 752,15	15 239 250,72	10 472 246,04	3
Priešmokyklinis ugdymas	7 863 314,51	-	-	1
Švietimo pagalba	25 582 123,06	6 395 530,76	4 332 316,16	4
Mokslas ir tyrimai	4 427 712,42	-	-	1
Bendrasis ugdymas	37 459 535,17	7 491 907,03	7 156 383,13	5
Ikimokyklinis ugdymas	2 877 913,10	-	-	1

Remiantis aprašomosios statistikos metodu ir apskaičiavus aritmetinį vidurkį bei standartinį nuokrypį matome, jog Alytaus apskrityje, aukštojo mokslo srityje, dominuoja virš 708 tūkst. Eur. aritmetinis vidurkis ir daugiau kaip 332 tūkst. Eur. standartinis nuokrypis. Kitoms, šios apskrities ugdymo įstaigoms, nebuvo atliktas aritmetinio vidurkio ir standartinio nuokrypio skaičiavimas, nes, 2007-2013 m. laikotarpiu, buvo vykdyta tik po vieną projektą.

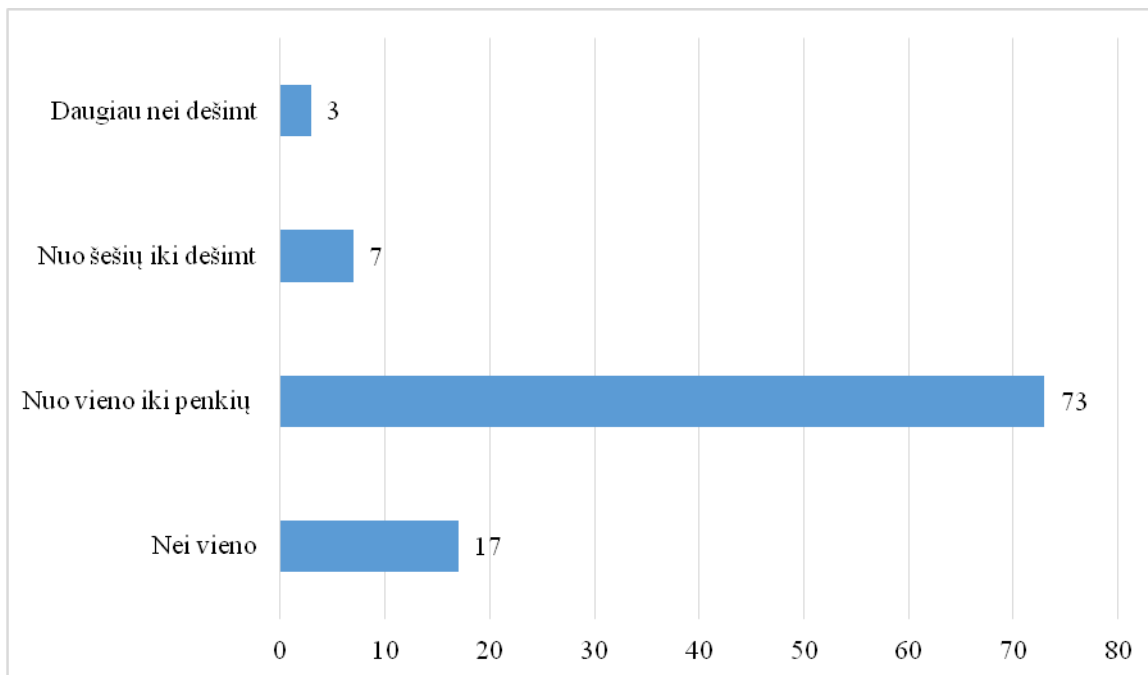
Kauno apskrityje, aukštojo mokslo srityje, standartinis nuokrypis yra virš 31,2 mln. Eur., o aritmetinis vidurkis – virš 16,3 mln. Eur. Taip pat šioje apskrityje, tik tyrimų srityje, standartinis nuokrypis yra virš 1 mln. Eur., o aritmetinis vidurkis – virš 1,2 mln. Eur. Klaipėdos apskrityje, aukštojo mokslo srityje, standartinis nuokrypis yra daugiau kaip 5,9 mln. Eur., o aritmetinis vidurkis – 4,4 mln. Eur. Švietimo pagalbos srityje, standartinis nuokrypis yra virš 25 tūkst. Eur, o aritmetinis vidurkis – virš 153 tūkst. Eur. Marijampolės ir Panevėžio apskrityse aritmetinį vidurkį ir standartinį nuokrypį turi tik aukštojo mokslo sritis. Marijampolėje aritmetinis vidurkis sudaro virš 211 tūkst. Eur., o standartinis nuokrypis – virš 70 tūkst. Eur. Tuo tarpu Panevėžyje aritmetinis vidurkis sudaro daugiau kaip 318 tūkst. Eur., o standartinis nuokrypis – daugiau kaip 289 tūkst. Eur.

Šiaulių apskrityje, aukštojo mokslo srityje, aritmetinis vidurkis yra virš 1,1 mln. Eur., o standartinis nuokrypis – virš 845 tūkst. Eur. Telšių ir Utenos apskrityse, aukštojo mokslo srityje, aritmetinis vidurkis atitinkamai sudaro virš 574 tūkst. Eur. ir virš 840 tūkst. Eur., o standartinis nuokrypis – virš 440 tūkst. Eur. ir virš 969 tūkst. Eur.

Apžvelgiant Vilniaus apskritį, matome, jog aritmetinį vidurkį ir standartinį nuokrypį turi švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas, aukštasis mokslas, profesinis mokymas, švietimo pagalba bei bendrasis ugdymas, nes, 2007-2013 m. laikotarpiu, buvo vykdomi keli projektai, skirti ES struktūrinei paramai gauti.

4.2 Empyrinis apklausos metodas

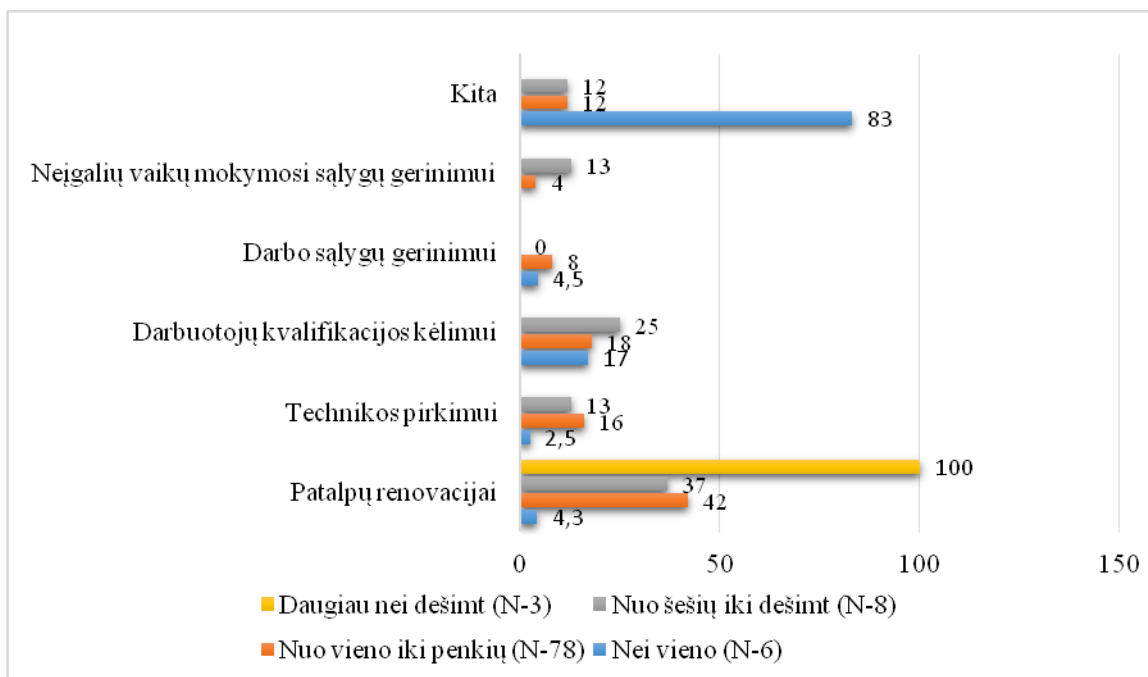
Kaip buvo minėta ankstesniame skyrelyje, siekiant išsiaiškinti ugdymo įstaigų, kurios pasinaudojo ES teikiama struktūrine parama, nuomonę apie ES paramą bei sritį, kurioje ši parama buvo skirta, buvo atlikta anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 107 ugdymo įstaigos (N-107). Iš surinktų duomenų matyti, jog daugumoje švietimo įstaigų (N-73), 2007 – 2013 m. laikotarpiu, buvo vykdoma nuo vieno iki penkių projektų, kurie finansuoti ES lėšomis. Tačiau nemažai anketą atsakiusių respondentų (N-17) teigė, jog jų švietimo įstaigose nebuvo vykdomas nei vienas, ES lėšomis, finansuojamas projektas (žr. 10 pav.).

10 pav. Europos Sąjungos lėšomis finansuojamų projektų skaičius švietimo įstaigose 2007-2013 m. (proc.) (N-107) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

Daugiau kaip dešimt projektų buvo įgyvendinta 3 ugdymo įstaigose, o nuo šešių iki septynių projektų įgyvendino 7 ugdymo įstaigos.

Daugumoje švietimo įstaigų, kuriose buvo vykdoma nuo vieno iki penkių projektų, jie buvo skirti patalpų renovacijai (N-42), darbuotojų kvalifikacijos kėlimui (N-18), technikos pirkimui (N-16) bei darbo sąlygų gerinimui (N-8). Įstaigose, kuriose buvo įvykdyta nuo šešių iki dešimties projektų, jie buvo vykdomi patalpų renovacijos (N-37) bei darbuotojų kvalifikacijos kėlimo srityse (N-25). Ne maža dalis įstaigų projektus vykdė neįgaliųjų vaikų mokymosi sąlygų gerinimo srityje (N-13) ir technikos pirkime (N-13). Tačiau nebuvo nei vienos švietimo įstaigos, kuri, vykdant nuo šešių iki dešimties projektų, ES struktūrinę paramą skyrė darbo sąlygų gerinimui. Švietimo įstaigos, kurios įgyvendino daugiau nei dešimt projektų, visus projektus vykdė patalpų renovacijos srityje (N-100) (žr. 11 Pav.).

11 pav. Europos Sąjungos struktūrinės paramos švietimo įstaigoms panaudojimo sritis pagal finansuojamų projektų skaičių 2007-2013 m. (proc.)

Analizuojant projekto vykdymo sričių ir finansuojamų projektų skaičiaus statistinius ryšius, buvo naudojamas neparametrinis χ^2 kriterijus, o jam taikytas α –reikšmingumo lygmuo 0,05. (žr. 8 lent.). Atlikus skaičiavimus, kurie buvo paremti Pirsono formule, χ^2 kriterijus parodė, kad vertinant projekto vykdymo sritis statistiškai reikšmingi skirtumai pagal finansuojamų projektų skaičių yra, nes $p < 0,05$ ($p = 0,015$).

8 lentelė. χ^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (1)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,150 ^a	15	,015
Likelihood Ratio	25,457	15	,044
Linear-by-Linear Association	8,087	1	,004
N of Valid Cases	95		

Švietimo įstaigose, kuriose buvo vykdoma nuo vieno iki penkių ES finansuojamų projektų, dauguma jų buvo vykdomi siekiant gerinti švietimo rezultatus (N-37) bei mažinti socialinę atskirtį (N-23). Mažesnėje šių įstaigų dalyje, projektai vykdyti dėl to, kad buvo siekiama užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymosi sistemas (N-16) bei didinti švietimo sistemų atvirumą, ir

tinkamumą kuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas, ir geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių (N-11). Šios įstaigų grupės nevykdė projektų su tikslu sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių bei stiprinti aukštojo mokslo ir įmonių bendradarbiavimą (N-0). Didžioji dalis švietimo įstaigų, vykdžiusių nuo šešių iki dešimties projektų, jie buvo vykdomi dėl siekio gerinti švietimo rezultatus (N-38). Vieni respondentai (N-13), kurie vykdė nuo šešių iki dešimties projektų, teigė, kad pagrindinis tikslas buvo sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių ir didinti švietimo sistemų atvirumą ir tinkamumą, o kiti respondentai (N-12), teigė, jog pagrindinis tikslas buvo užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymo sistemas visais lygmenimis, skatinti jaunimo integraciją į darbo rinką bei stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą (žr.9 lent.)

9 lentelė. ES finansuojamų projektų vykdymo tikslai pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.)

Tikslai	Nei vieno (N-6)	Nuo vieno iki penkių (N-74)	Nuo šešių iki dešimt (N-8)	Daugiau nei dešimt (N-3)
Užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymo sistemas visais lygmenimis (nuo darželių iki aukštųjų mokyklų)	-	16	12	33
Gerinti švietimo rezultatus	-	37	38	34
Sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių	-	-	13	-
Didinti švietimo sistemų atvirumą ir tinkamumą kuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas ir geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių	17	11	13	-
Jaunimo integraciją į darbo rinką skatinti integruotais veiksmais, apimančiais pvz.: profesinį orientavimą, konsultacijas ir praktiką	-	1	12	-
Stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą	-	-	12	33
Mazinti socialinę atskirtį	-	23	-	-
Kita	83	12	-	-

Švietimo įstaigos, vykdžiusios po daugiau nei dešimt projektų, beveik vienodomis dalimis siekė įgyvendinti šiuos tikslus: užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymosi sistemas (N-33), gerinti švietimo rezultatus (N-34) bei stiprinti universitetų ir įmonių bendradarbiavimą (N-33). Tačiau šios grupės švietimo įstaigos nesiekė kitų paminėtų tikslų.

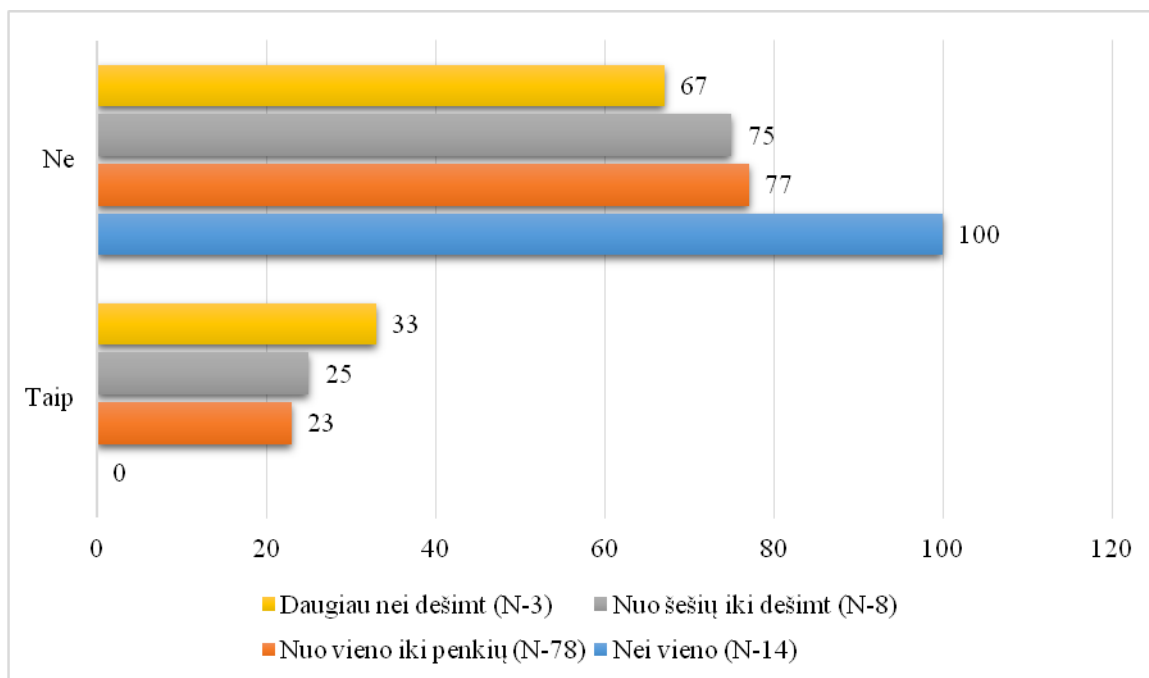

Analizuojant finansuojamų projektų tikslų ir finansuojamų projektų skaičiaus statistinius ryšius X^2 kriterijus parodė (žr. 10 lent.), kad vertinant finansuojamų projektų tikslus statistiškai reikšmingi skirtumai pagal finansuojamų projektų skaičių yra, nes $p < 0,05$ ($p = 0,000$).

10 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (2)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	70,159 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	36,246	6	,000
Linear-by-Linear Association	6,466	1	,011
N of Valid Cases	95		

Analizuojant verslo konsultantų, padedančių su projektų rengimu, poreikiu, matome, jog didžioji dalis švietimo įstaigų nesinaudojo verslo konsultantų paslaugomis rengiant projektus, tačiau apie trečdalis įstaigų šiomis paslaugomis pasinaudojo (žr. 12 pav). Galime tik pastebėti, jog verslo konsultantų paslaugomis visiškai nesinaudojo nei vieno projekto nevykdžiusios įmonės.

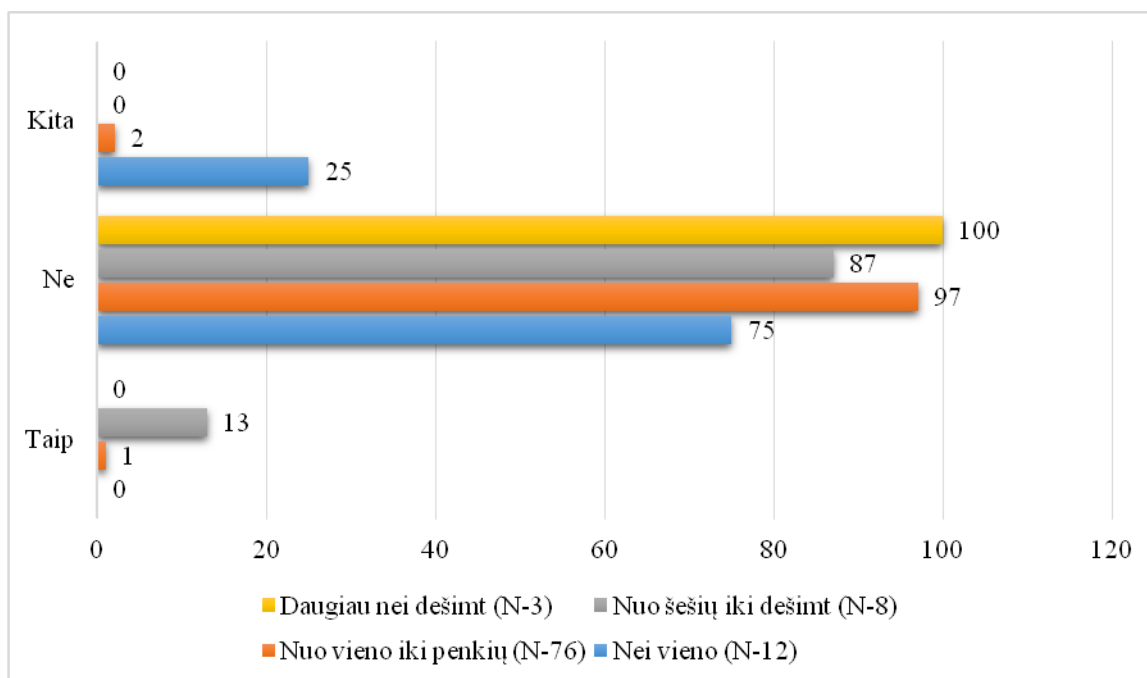
12 pav. Verslo konsultantų paslaugų poreikis pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių 2007-2013 m. (proc.) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

Vertinant verslo konsultantų paslaugų pasinaudojimą χ^2 kriterijus parodė (žr. 11 lent.), kad statistiškai reikšmingų skirtumų pagal finansuojamų projektų skaičių nėra, nes $p > 0,05$ ($p = 0,226$).

11 lentelė. χ^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (3)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,347 ^a	3	,226
Likelihood Ratio	7,094	3	,069
Linear-by-Linear Association	2,871	1	,090
N of Valid Cases	103		

Apklausa atskleidė, jog švietimo įstaigos, gavusios ES struktūrinę paramą, pilnai įgyvendino projektus, o tik nedidelė dalis respondentų (N-13), kurie vykdė nuo šešių iki dešimties projektų, teigė, jog gavus ES struktūrinę paramą, iki galo neįvykdė projekto tikslų (žr. 13 pav.).

13 pav. Projekto neįgyvendinimas gavus finansavimą pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.) (sudaryta autorės remiantis esparama.lt duomenimis)

Vertinant projektų įgyvendinimą gavus finansavimą, χ^2 kriterijus rodo (žr. 12 lent.), kad statistiškai reikšmingi skirtumai pagal finansuojamų projektų skaičių yra, nes $p < 0,05$ ($p = 0,002$).

12 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (4)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,327 ^a	6	,002
Likelihood Ratio	12,113	6	,059
Linear-by-Linear Association	8,400	1	,004
N of Valid Cases	99		

Iš apklausos duomenų matyti (žr. 13 lent.), jog švietimo įstaigos, kurios vykdė nuo vieno iki penkių projektų (N-31), neturėjo jokių problemų, o susidūrus su jomis, pagrindinė problema buvo ta, jog trūko informacijos apie ES paramą (N-22). Taip pat respondentai įvardijo, kad susidūrė ir su kitomis problemomis: sutarčių netinkamu administravimu (N-18), teisingo veiksmų programos prioritetų parinkimu (N-14) bei įstatymų nežinojimu (N-11). Švietimo įstaigos, vykdžiusios nuo šešių iki dešimties projektų, daugiausiai susidūrė su sutarčių administravimo (N-37), įstatymų nežinojimo (N-25) problemomis, o kiek mažiau apklaustųjų susidūrė su šiomis problemomis: teisingo veiksmų programos prioritetų parinkimu (N-13), informacijos apie ES paramą trūkumu (N-12). Įstaigos, vykdžiusios daugiau nei dešimt projektų, dažniausiai susidūrė su informacijos trūkumu apie ES paramą (N-67) bei teisingo veiksmų programos prioritetų parinkimo (N-33) problemas.

13 lentelė. Problemos įgyvendinant projektą pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.)

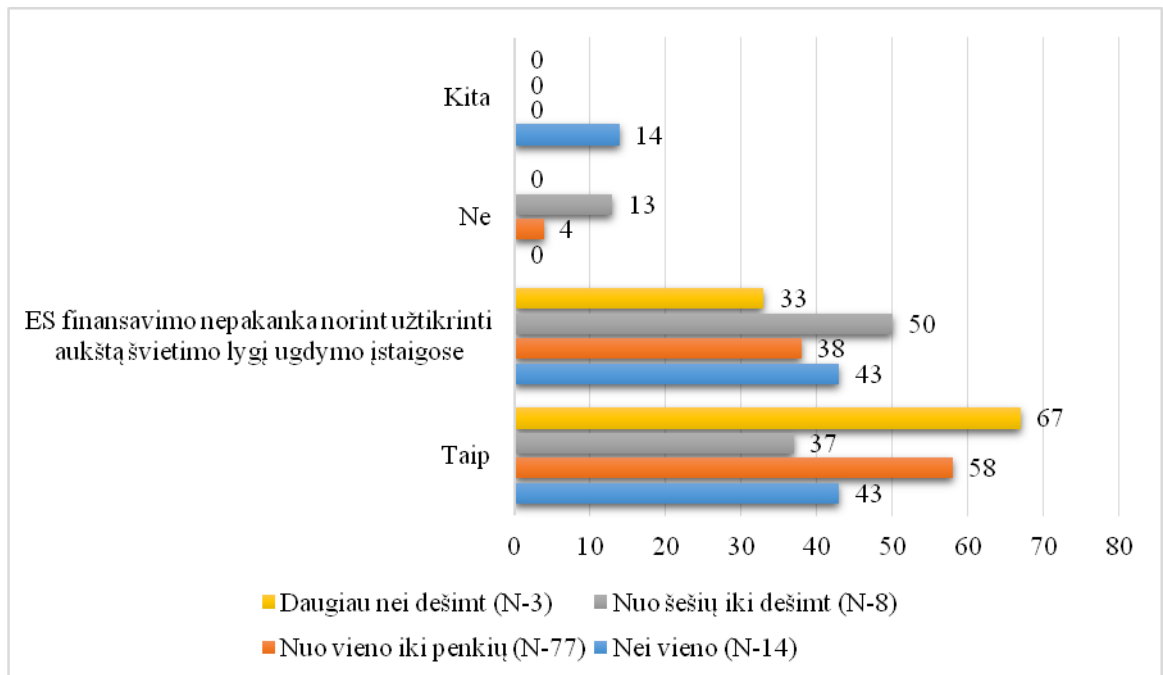
Problemos	Nei vieno (N-8)	Nuo vieno iki penkių (N-78)	Nuo šešių iki dešimt (N-8)	Daugiau nei dešimt (N-3)
Įstatymų nežinojimas	-	11	25	-
Sutarčių administravimas	-	18	37	-
Teisingo veiksmų programos prioriteto parinkimas	-	14	13	33
Informacijos apie ES paramą trūkumas	25	22	12	67
Nebuvo jokių problemų	13	31	-	-
Kita	62	4	13	-

Analizuojant projekto problemų ir finansuojamų projektų skaičiaus statistinius ryšius, X^2 kriterijus parodė, kad vertinant problemas, su kuriomis susidūrė švietimo įmonės įgyvendinamos projektus, statistiškai reikšmingi skirtumai pagal finansuojamų projektų skaičių yra, nes $p < 0,05$. ($p = 0,000$). (žr. 14 lent.)

14 lentelė. χ^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (5)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	42,698 ^a	15	,000
Likelihood Ratio	35,111	15	,002
Linear-by-Linear Association	7,219	1	,007
N of Valid Cases	97		

Dauguma švietimo įstaigų, įvykdžiusių daugiau nei dešimt projektų, mano, kad ES parama užtikrina geresnę švietimo įstaigų veiklą (N-67), nors daugiau nei trečdalis mano, kad ir to nepakanka (N-33). Švietimo įstaigos, įvykdžiusios nuo vieno iki penkių projektų, taip pat mano, kad ES parama užtikrina geresnę švietimo įstaigų veiklą (N-58), nors daugiau nei trečdalis mano, kad to irgi nepakanka (N-38). Dauguma švietimo įstaigų (N-50), įvykdžiusių nuo šešių iki dešimties projektų, mano, kad ES skirto finansavimo nepakanka siekiant užtikrinti aukštą švietimo lygį, o tik trečdalis (N-37) apklaustųjų mano, kad ši parama užtikrina geresnę švietimo įstaigų veiklą. Reikia atkreipti dėmesį, jog dalis apklaustųjų, kurie net nevykdė projektų, skirtų ES struktūrinei paramai gauti, atsakė, jog ši parama tiek užtikrina geresnę švietimo įstaigų veiklą (N-43), tiek jos ir nepakanka (N-43) (žr.14 pav.).

14 pav. ES struktūrinės paramos užtikrinimas geresnei švietimo įstaigų veiklai pagal finansuojamų įmonėje projektų skaičių (proc.)

Analizuojant ES struktūrinės paramos naudingumo ir finansuojamų projektų skaičiaus statistinius ryšius, X^2 kriterijus parodė (žr. 15 lent.), kad vertinant paramos naudingumą švietimo įstaigų veikloje, statistiškai reikšmingų skirtumų pagal finansuojamų projektų skaičių nėra, nes $p > 0,05$. ($p = 0,064$).

15 lentelė. X^2 kriterijaus skaičiavimas remiantis Pirsono formule (6)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,160 ^a	9	,064
Likelihood Ratio	11,703	9	,231
Linear-by-Linear Association	1,047	1	,306
N of Valid Cases	102		

Apklaustos duomenimis, daugelis švietimo įstaigų, siekdamos pagrindinio tikslo – gerinti švietimo rezultatus, įgyvendino projektus technikos (N-64), darbo sąlygų gerinimo (N-67) ir neįgaliųjų vaikų mokymosi sąlygų gerinimo (N-40) srityse (žr. 16 lent.). Siekiant sumažinti socialinę atskirtį, švietimo įstaigos įgyvendino projektus neįgaliųjų vaikų mokymosi sąlygų gerinimo (N-40), darbų sąlygų gerinimo (N-33), technikos pirkimo (N-29) bei patalpų renovacijos (N-16) srityse.

Siekdami didinti švietimo sistemų atvirumą ir tinkamumą kuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas ir geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių, švietimo įstaigos įgyvendino projektus darbuotojų kvalifikacijos kėlimo (N-50) bei neįgaliųjų vaikų mokymosi sąlygų gerinimo (N-20) srityse. O siekdami stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą, vykdė projektus technikos pirkimo (N-7) bei patalpų renovacijos (N-3) srityse.

Norėdami užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymo sistemas visais lygmenimis (nuo darželių iki aukštųjų mokyklų), švietimo įstaigos, anot respondentų, vykdė projektus patalpų renovacijos (N-35) bei darbuotojų kvalifikacijos kėlimo (N-11) srityse. Siekdami sumažinti mokyklų nebaigusių asmenų skaičių, švietimo įstaigos vykdė projektus patalpų renovacijai (N-3), o siekiant jaunimo integracijos į darbo rinką skatinant integruotais veiksmais, apimančiais pvz.: profesinį orientavimą, konsultacijas ir praktiką, buvo vykdomi projektai patalpų renovacijos (N-5) srityse.

Analizuojant projekto sričių ir tikslų bei panaudojimo sričių statistinius ryšius, χ^2 kriterijus parodė, kad vertinant ryšius tarp projekto srities ir tikslų statistiškai reikšmingi skirtumai pagal ES paramos panaudojimo sritį yra, nes $p < 0,05$ ($p = 0,000$).

16 lentelė. ES finansuojamų projektų tikslai pagal ES paramos panaudojimo sritį. (proc.)

Tikslai	Patalpų renovacijai (N-37)	Technikos pirkimui (N-14)	Darbuotojų kvalifikacijos kėlimui (N-18)	Darbo sąlygų gerinimui (N-6)	Neigalių vaikų mokymosi sąlygų gerinimui (N-)	Kita (N-16)
Užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymo sistemas visais lygmenimis (nuo darželių iki aukštųjų mokyklų)	35	-	11	-	-	-
Gerinti švietimo rezultatus	19	64	39	67	40	19
Sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių	3	-	-	-	-	-
Didinti švietimo sistemų atvirumą ir tinkamumą kuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas ir geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių	-	-	50	-	20	6
Jaunimo integraciją į darbo rinką skatinti integruotais veiksmais, apimančiais pvz.: profesinį orientavimą, konsultacijas ir praktiką	5	-	-	-	-	-
Stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą	3	7	-	-	-	-
Mažinti socialinę atskirtį	16	29	-	33	40	19
Kita	19	-	-	-	-	56

Anketinė apklausa parodė tikrąjį ES struktūrinės paramos ugdymo įstaigoms vertinimą. Nors, remiantis ES vertinimu, esame viena iš pirmaujančių ES šalių narių pagal struktūrinės paramos lėšų įsisavinimą, tačiau pastebima, jog daugiausia ES paramos tenka aukštajam mokslui. Remiantis respondentų atsakymais, matoma tendencija, jog, 2007-2013 m. laikotarpiu, daugiausia buvo vykdoma iki penkių projektų, skirtų struktūrinei paramai gauti. Taip pat pastebima, kad dauguma ugdymi įstaigų nesinaudojo ES teikiama parama. Tai daugiausiai lėmė tai, jog mažųjų miestelių ugdymo įstaigos buvo netinkamai arba per mažai informuotos dėl ES struktūrinės paramos teikimo bei projektų vykdymo procesų. Todėl pagrindinis siūlymas būtų daugiau bendradarbiauti su verslo konsultantais, kurie specializuojasi į ES struktūrinės paramos dokumentų ruošimą bei informacijos rinkimą.

Kita problema, kurią galima būtų įvardinti, remiantis Lietuvos Respublikos Finansų Ministerijos paskelbta statistine informacija apie ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimu ugdymo įstaigose bei respondentų atsakymais, yra ta, jog per mažai dėmesio skiriama neįgaliųjų vaikų mokymosi kokybės gerinimui. To pasekoje, vis dar išlieka jaunimo su negalia integracijos problema. Tačiau ši problema turi būti sprendžiama valstybės mastu, nes dauguma įstaigų, kuriose mokosi negalią turintys vaikai, nesikreipia ES struktūrinės paramos dėl per sudėtingo proceso (dokumentų rengimo, tvirtinimo, plano sudarymo ir pan.), todėl valdžia, bent jau šioms įstaigoms, turėtų supaprastinti ES struktūrinės paramos teikimo kriterijus.

Remiantis tyrimo duomenimis, mažiausiai struktūrinės paramos teikta ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, o tai labiausiai paveikė privačius asmenis, kurie, dėl per mažo paramos teikimo, nesiėmė kurti naujų ikimokyklinio ugdymo įstaigų. To pasekoje, kasmet į šias ugdymo įstaigas nepatenko daugybė mažamečių vaikų. Todėl, norint sumažinti vaikų, nepatekusių į ikimokyklinio ugdymo įstaigas, visų pirma reikia didinti struktūrinės paramos lėšų skyrimą bei įtraukti privačias investicijas.

Viena pagrindinių problemų, vyraujančių jau ne vieną dešimtmetį, yra socialiai rizikingų šeimų vaikų įtraukimas į ugdymo procesą. Nors švietimo įstaigos vykdė ne vieną projektą, skirtą mažinti socialinę atskirtį bei mokyklų nebaigusių asmenų skaičių, tačiau problema vis didėja. Nors statistika, kurią skelbia Lietuvos Respublikos Finansų Ministerija apie ES struktūrinę paramą šiai sričiai, yra gera, tačiau apklaustųjų duomenys rodo, jog tik 13 švietimo įstaigų pasinaudojo ES teikiama parama, skirta sumažinti mokyklų nebaigusių asmenų skaičių. Todėl reikia ne tik skatinti švietimo įstaigas įsitraukti į šią programą, bet ir skirti didžiausią finansavimą šiam tikslui pasiekti.

Remiantis tiek Lietuvos Respublikos Finansų Ministerijos skelbiama ES struktūrinės paramos informacija, tiek pačių korespondentų atsakymais, matyti, jog didžiausia parama buvo skirta didžiųjų miestų ugdymo įstaigoms, o mažiausiai – mažųjų miestelių bei kaimo ugdymo įstaigoms.

Iš statistinių duomenų matyti, kad mažiausiai ES struktūrinės paramos pasiekė Tauragės bei Telšių apskritys. Tačiau taip yra todėl, kad šiose apskrityse gyvena bene mažiausiai jauno amžiaus asmenų. Todėl, visų pirma, reikia teikti vienodas ugdymo sąlygas, kuriant aukšto lygio mokyklas, kolegijas bei universitetus mažesniuose miesteliuose. To pasekoje, sumažėtų jauno amžiaus asmenų demografinė padėti bei ES struktūrinės paramos skyrimo tendencija.

Apibendrinant galima teigti, kad iš tyrimo rezultatų sužinota ES struktūrinės paramos skyrimo tendencija bei ugdymo įstaigų realus šios paramos įsisavinimas.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados:

1. Išanalizavus Europos Sąjungos vykdomų politikų tikslus bei esmės galima teigti, kad Lietuvoje yra per daug dėmesio skiriama aukštajam mokslui. Tai patvirtina tai, kad 2007-2013 metų laikotarpiu buvo suteikta nemaža finansinė parama aukštajam mokslui, tačiau studijų kokybė vis tiek išliko neatitinkanti darbo rinkos ir visuomenės poreikių, fragmentiška socialinių partnerių įtraukime į studijų turinio formavimą bei stokojančia praktinių įgūdžių sistema. Taip įvyko todėl, kad dėmesys buvo susitelktas ties informacijos perteikimu, o ne verslumo ir lyderystės skatinimu. Taip pat bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo sistemoje buvo pastebėta, kad trūksta kompiuterinės įrangos ir naujo ugdymo inventoriaus. Be šių problemų išryškėjo dar ir tai, kad trūksta švietimo sistemos darbuotojams kvalifikacijos, o mokiniams, baigusiems profesinį mokymą, įsidarbinimo galimybių;

2. Atlikus ES struktūrinės paramos švietimo sektoriaus 2007-2013 metų analizę buvo pastebėta tai, kad Lietuvoje dar 2004-2006 metais buvo pradėtos vykdyti ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti. 2007-2013 metų programos tikslas Lietuvoje pašalinti konkurenciją tarp viešojo sektoriaus projektų, taikant regionų projektų atranką. Tačiau Lietuva vykdo tik dalį ES projektų, kurie yra orientuoti į socialinę politiką ir jai nepakanka ES investicijų, skirtų švietimo sistemos tobulinimui.

3. Ištyrus ES struktūrinės paramos švietimo sektoriuje intensyvumą 2007-2013 metų laikotarpiu, taikant aprašomąjį ir empirinės apklausos metodus, paaiškėjo, kad didžiausias ugdymo įstaigų finansavimas iš ES struktūrinių fondų buvo skirtas aukštajam mokslui, jo infrastruktūros tobulinimui bei studijų kokybės gerinimui ir vykdant Ekonomikos augimo veiksmų programą. Nepaisant to, kad Lietuva yra pirmaujanti tarp ES šalių narių pagal struktūrinės paramos lėšų įsisavinimą, tačiau buvo skiriama per mažai dėmesio neįgaliųjų vaikų mokymosi kokybės gerinimui ir socialinės rizikos šeimose gyvenančių vaikų įtraukimui į ugdymo procesą.

Rekomendacijos mokymo įstaigų vadovams:

1. pagerinti Lietuvos švietimo sistemą, reikia:
  - a) suteikti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, taip sumažinant socialinę atskirtį bei skirtumus tarp miestų ir kaimelių;
  - b) tobulinti bendrojo ugdymo švietimo sistemos darbuotojų kvalifikaciją, pašalinti trūkumus specifinės kompiuterinės ir programinės įrangos, atnaujinti dabartinį ugdymo inventorių;
  - c) tobulinti profesinių mokyklų mokymą ir jį pritaikyti prie darbo rinkos;

d) iš naujo peržiūrėti aukštojo mokslo programas, kad jos nesidubliuotų ir atitiktų darbo rinkos poreikius. Daugiau dėmesio skirti verslumo, lyderystės kompetencijos ugdymui.

2. Siekiant padidinti struktūrinių paramos lėšų įsisavinimo efektyvumą reikia sumažinti administracinius reikalavimus, taip pat pagreitinti paraiškų vertinimą ir didinti pasitikėjimą. Taip pat siekiant didinti efektyvumą yra svarbu informacijos sklaida – t.y. teikti konsultacijas ir vykdyti seminarus ir sukurti pastovią teisinę bazę. Didinti skaidrumą yra siūloma pateikti informaciją viešai tiek prieš įsisavinimą, tiek po įsisavinimo. Pateikti daugiau informacijos viešai, kituose puslapiuose, nei kad tik esparama.lt, apie paramos gavimo galimybes.

3. Remiantis tyrimo metu gautais rezultatais apie tai, kad miestelių institucijos rečiau pasinaudojo parama dėl informacijos stokos, svarbu sukurti kompetentingą konsultacijų ir konsultantų (projektų kuratorių) instituciją, kuri padėtų kandidatams paruošti projektų teikimo dokumentus ir vėliau padėtų administruoti projektus.

Literatūros sąrašas

- Barynienės J. ir Paužaitės Ž. (2015). *Towards the Internationalisation Process of Lithuanian Universities*. No.9/2015, 6-10.
- Bilevičienė T., Jonušauskas S. (2011). *Statistinių metodų taikymas rinkos tyrimuose*. Mokomoji knyga, Vilnius, 75.
- Burneika D. (2013). *Regioninė politika Europoje*. Mokomoji knyga, Vilnius, 35-36.
- Bužinskas G., Kublickienė L., Samulevičius S., Šutinienė I., Trakšelis K., Trakšeliene S. (2005). *Švietimo pagalba bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams*. [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą:
https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Svietimo_pagalba_b_1_vid_mok_ataskaita.pdf
- Cechin-Crista P. ir Mihut A. (2013). *The Social Policy of the European Union*. Vol. 4 No. 10, 2-10.
- Čaplikas V. (2006). *Lietuvos ir Europos Sąjungos regioninė politika*. Mokomoji knyga, Vilnius, 62.
- Čekanaavičius V., Murauskas G. (2001). *Statistika ir jos taikymai*. Mokomoji knyga, Vilnius, 23-62.
- Davulis G. (2012). *Socialinės politikos principai Europos Sąjungoje ir Lietuvoje*. Mokomoji Knyga, No. 1(1), 587.
- Deacon B., Ortiz I., Zelenev. S. (2007). *Regional Social policy*. DESA Working Paper No. 37, 4.
- Denapienė G., Kasiulevičius V. (2008). *Statistikos taikymas mokslinių tyrimų analizėje*. Mokomoji knyga, Vilnius, 9(3): 176–180.
- Dumbliauskienė M., Braukylaitė S. (2010). *Šeimų socialinės atskirties teritorinė sklaida Lietuvoje*. [žiūrėta 2016-03-12]. Prieiga per internetą: <http://www.lmaleidykla.lt/publ/1392-1096/2010/1-2/43-51.pdf>
- Dumčiuvienė D. (2015). *Relationship between Structural Funds and Economic Indicators of the European Union*. Vol 26, No (5) ,2-3.
- Dumčiuvienė D. (2010). *Europos Ekonominė integracija*. Mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.
- Dromantienė L. ir Česnuitytė V. (2011). *Europos Sąjungos socialinė politika*. Mokomoji knyga, Vilnius, 1-50.
- Gintalas A. (2011). *Metodologijos ir metodo samprata*. Mokomoji knyga, 2011, 3(3), p. 983–996.
- Gumuliauskienė A. (2013). *Švietimo politikos formavimas ir įgyvendinimas: dermės aspektas*. Nr.1 (13),3.

Ekonominės veiklos plėtros agentūra (2006). Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti. *Tyrimų apžvalga* [žiūrėta 2016-04-20] Prieiga per internetą: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:olnDSe9JrqAJ:www.evpa.lt/UserFiles/strategijos-projektas2007-2013.doc+&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>

ES priemonės prioritetai. [žiūrėta 2016-04-17] Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/priemone?priem_id=000bdd5380003ddc

Europos socialinio fondo agentūra (2013). Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimas. [žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/esf-produktai?id=090bdd53801aded2>

Funck B., Pizzati L. (2003). *European integration, regional policy and growth*. Washington, 33-95.

Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas*. Mokomoji knyga, Kaunas, 14.

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras. (2012). Lietuvos kvalifikacijų sandaros susiejimo su Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandara ir Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara. [žiūrėta 2016-03-19] Prieiga per internetą: http://www.kpmpc.lt/LTKS_EKS/LTKS_EKS_ataskaita.pdf

Lietuvos edukologijos universitetas. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimo ataskaita. [žiūrėta 2016-03-12]. Prieiga per internetą: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir574/dir28/dir1/15_0.php

Lietuvos Respublikos Seimas. *Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo* (2013 m. birželio 17 d. Nr. IX-1630) [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0546D91E9C63>

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2007). *Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo* (2007 m. gegužės 23 d. Nr. ISAK-970). [žiūrėta 2016-03-13]. Prieiga per internetą: http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/UT_strategija_2007-05-23.pdf

Lietuvos Respublikos Seimas (2014). Dėl profesinio mokymo politikos formavimo ir įgyvendinimo. [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=9495&p_d=147896&p_k=1

Lietuvos Respublikos Seimas (1997). *Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas* (1997 m. spalio 14 d. Nr. VIII-450). [žiūrėta 2016-03-19] Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.44FA08A7226F>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2011). *Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo* (1998 m. liepos 21 d. Nr. 914). [žiūrėta 2016-03-19] Prieiga per internetą:

<https://www.smm.lt/web/lt/veikla/nuostatai>

Lietuvos Respublikos statistikos departamentas. *Valstybinių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2010-2014 m.* [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą:

[http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-](http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=b0740b95-6183-4187-83bb-61da4831ab57)

[analize?portletFormName=visualization&hash=b0740b95-6183-4187-83bb-61da4831ab57](http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=b0740b95-6183-4187-83bb-61da4831ab57)

Lietuvos statistikos departamentas. Valdžios aukštojo mokslo finansavimas 2010 – 2014 m. laikotarpiu. [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą: [http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-](http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1493&status=A)

[analize?id=1493&status=A](http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1493&status=A)

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2007). *Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programos patvirtinimo* (2007 m. rugsėjo 19 d. Nr. 1057). Situacijos analizė.

[žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/rs/legalact/TAR.75474FE79AC8/>

Lietuvos socialinei apsaugai skiriamos lėšos. [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą:

http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/images/2/2d/Total_general_government_expenditure_on_social_protection%2C_2014_%28%25_of_GDP_%25_of_total_expenditure%29.png

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2011). *Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas* (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242). [žiūrėta 2016-03-19] Prieiga per internetą:

<http://www.vgtusa.lt/wp-content/uploads/2014/04/mokslo-ir-studiju-istatymas.pdf>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2007). *Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas* (2007 m. spalio 17 d. Nr. 1139). [žiūrėta 2016-03-19] Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=307810&p_query=&p_tr2=

Lietuvos Respublikos Seimas (2007). *Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas* (2007 m. spalio 17 d. Nr. 1139). Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430961&p_query=&p_tr2=2

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2003). *Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo* (2003 m. gruodžio 22 d. Nr. 1646). [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą:

<https://www.e-tar.lt/rs/legalact/TAR.2E2A58B6723F>

- Lietuvos statistikos departamentas. Socialinės apsaugos išmokų struktūra 2008-2014 m. [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=81258a94-84ec-4f31-aa99-597f99279817>
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2008). *Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo* (2008 m. liepos 23 d. Nr. 787). [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407105&p_query=VP3-2.2-%D0MM-06-R&p_tr2=2
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2008). *Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo* (2008 m. liepos 23 d. Nr. 787). [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407105&p_query=VP3-2.2-%D0MM-06-R&p_tr2=2
- Midelfart H.K., Overman G.H. (2002). *European Integration and the Functioning of Product Markets*. Mokomoji knyga, UK, 6-7.
- Muravska T., Aprans J. (2014). EU region policy. Riga, University of Latvia Press, 2014, 59 p., il., 1-15.
- Monkevičienė O., Glebuviienė V., Jonilienė M., Montvilaitė S., Stankevičienė K., Mauragienė V., Trasonienė A. (2008). Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai. Vilniaus universitetas. [žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/VPU-atask-paslaug-ivairove.pdf>
- Monkevičius A. Švietimo politika. [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą: <http://algirdas.m.home.mruni.eu/wp-content/uploads/2009/10/Paskaitu-gaires.pdf>
- Mohl, P., & Hagen, T. (2009) *Do EU structural funds promote regional growth? Evidence from various panel data approaches*. Germany, 27.
- Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2015). Mokyklų vertinimas. [žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą: <http://www.nmva.smm.lt/isorinis-vertinimas/vertinimai/>
- Nazelskis E., Laurinaitis A. (2014). Nuo profesinio orientavimo švietimo sistemoje programos Nacionalinės profesinio orientavimo programos link. Kaunas, 62-72.
- NEVEDOMSKAS, M.; ŽYGELYTĖ, J. (2000) *Europos lėšos ir patirtis – šansas kiekvienam regionui*. Vilnius: Europos komitetas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės, 9-10.
- Naomi H., Scott L., and Shepherd A. (2012) . *Education Policy Guide*. Vol 1, No 4, 11.
- Olsson U., Engstrand U., Rupšys P. (2007). *Statistiniai metodai*. Mokomoji knyga, Akademija, 8-21.
- OECD (2010). *Region development policies in OECD countries*. Mokomoji knyga, 310-311.

Pukėnas K. (2009). *Kokybinių duomenų analizė SPSS programa*. Mokomoji knyga, Lietuvos kūno kultūros akademija. – Kaunas: LKKA, 2009. – 93 p.

Struktūrinė paramos analizė. *Švietimo ir mokslo ministerija*. (2012). [žiūrėta 2016-04-02] Prieiga per internetą:

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2011MVP/Svietimo_ir_mokslo_srities_prioritetu_20142020_programavimo_laikotarpiui_strateginis_vertinimas_SANTRAUKA.pdf

Snitka V. (2002). „Mokslinių tyrimų, technologijų, inovacijų politika ir žinių ekonomikos plėtra“. Kaunas, 26.

Švietimo ir mokslo ministerija (2006). *Ikimokyklinio ugdymo plėtra: ar keisime finansavimo modelį?* [žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą:

<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/ikimokyklinio-ugdymo-pl%C4%97tra-Ar-keisime-finansavimo-model%C4%AF-2006-lapkritis.pdf>

Švietimo ir mokslo ministerija (2011). *Scenarijus: „Lietuvai“*. [žiūrėta 2016-03-12] Prieiga per internetą:

http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/scenarijai/Civitta_Scenarijus.pdf

Švietimo ir mokslo ministerija (2015). *Mokymosi pagalba bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams: padėtis ir problemos*. [žiūrėta 2016-03-13] Prieiga per internetą:

http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/575_3f665aceea7a8e7e37471acc7e14a7f3.pdf

Švietimo ir mokslo ministerija (2013). *Lietuvos švietimas Europos švietimo siekių kontekste*. [žiūrėta 2016-04-20] Prieiga per internetą:

http://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Lietuvos-svietimas-Europos-svietimo-siekiu-kontekste-2013-11.pdf

Vaughan-Whitehead, Daniel C. (2003). *The European Social model and EU Enlargement*. In: Vaughan-Whitehead, D. C., *EU enlargement versus social Europe?The Uncertain Future of the European Social Model*. Edward Elgar, 4.

Vidaus reikalų ministerija (2015). *Lietuvos regioninė politika*. [žiūrėta 2016-04-12] Prieiga per internetą: <http://www.nrp.vrm.lt/>

Vilkas E. (2001). *Lietuvos mokslo ir technologijų Baltoji knyga*. Kaunas, 11.

1 PRIEDAS. Anketinė apklausa.

Jūsų įstaigos, kurioje dirbate, tipas?

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga

Pradinė mokykla

Vidurinė mokykla

Pagrindinė mokykla

Progimnazija

Gimnazija

Specialioji mokykla

Kolegija

Aukštoji mokykla

Vaikų globos namai

Kita (įrašykite)

Kuriame mieste yra įsikūrusi ugdymo įstaiga, kurioje Jūs dirbate? (įrašykite)

Nurodykite (apytiksliai) ugdymo įstaigos, kurioje dirbate, darbuotojų skaičių.

1 - 20 darbuotojų

21 - 50 darbuotojų

51 - 70 darbuotojų

71 - 100 darbuotojų

101 - 120 darbuotojų

120 ir daugiau darbuotojų

Kita (įrašykite)

Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirašyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (Įrašykite)

Kur daugiausiai buvo naudojama Europos Sąjungos parama Jūsų įstaigoje?

Patalpų renovacijai

Technikos pirkimui

Darbuotojų kvalifikacijos kėlimui

Darbo sąlygų gerinimui

Neįgalių vaikų mokymosi sąlygų gerinimui

Kita (įrašykite)

Jūsų įstaigos, kurioje dirbate, vykdomų projektų finansavimo rūšis.

Pilnai finansuojama

Dalinai finansuojama

Kita (įrašykite)

Kokių tikslų buvo vykdomi ES finansuojami projektai įstaigoje, kurioje Jūs dirbate? (Galimi keli atsakymo variantai)

Užtikrinti deramas investicijas į švietimo ir mokymo sistemas visais lygmenimis (nuo darželių iki aukštųjų mokyklų)

Gerinti švietimo rezultatus

Sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių

Didinti švietimo sistemų atvirumą ir tinkamumą kuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas ir geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių

Jaunimo integraciją į darbo rinką skatinti integruotais veiksmais, apimančiais pvz., profesinį orientavimą, konsultacijas ir praktiką

Stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimą

Užtikrinti pakankamą mokslo, matematikos ir inžinerijos absolventų skaičių

Mažinti socialinę atskirtį

Kita (įrašykite)

Ar naudojotės verslo konsultantų paslaugomis Europos Sąjungos paramai gauti?

Taip

Ne

Ar buvo toks atvejis, kai projekto finansavimas buvo gautas, tačiau pats projektas nebuvo įgyvendintas?

Taip

Ne

Kita (įrašykite)

Ar turėjote pakankamai informacijos apie ES struktūrinę paramą švietimo sektoriui 2007-2013 m. laikotarpiu?

Taip

Iš dalies

Ne

Kita (įrašykite)

Su kokiais problemomis susidūrėte rengdami ir įgyvendindami projektą?

Įstatymų nežinojimas

Sutarčių administravimas

Teisingo veiksmų programos prioriteto parinkimas

Informacijos apie ES paramą trūkumas

Nebuvo jokių problemų

Kita (įrašykite)

Kaip manote, ar ES parama užtikrina geresnę švietimo įstaigų veiklą?

Taip

ES finansavimo nepakanka norint užtikrinti aukštą švietimo lygį ugdymo įstaigose

Ne

Kita (įrašykite)

2 priedas

Pagal apskritis:

Case Processing Summary

apskritis		Cases					
		Included		Excluded		Total	
		N	Percent	N	Percent	N	Percent
Alytaus	Skirtos lėšos	6	100,0%	0	0,0%	6	100,0%
Kaunos	Skirtos lėšos	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Klaipėdos	Skirtos lėšos	13	100,0%	0	0,0%	13	100,0%
Marijampolės	Skirtos lėšos	6	100,0%	0	0,0%	6	100,0%
Panevėžio	Skirtos lėšos	7	100,0%	0	0,0%	7	100,0%
Šiaulių	Skirtos lėšos	9	100,0%	0	0,0%	9	100,0%
Telšių	Skirtos lėšos	4	100,0%	0	0,0%	4	100,0%
Tauragės	Skirtos lėšos	2	100,0%	0	0,0%	2	100,0%
Utenos	Skirtos lėšos	6	100,0%	0	0,0%	6	100,0%
Vilniaus	Skirtos lėšos	29	100,0%	0	0,0%	29	100,0%

Report

Skirtos lėšos

apskritis	Mean	N	Std. Deviation	Sum
Alytaus	1567748,2383	6	1834403,93474	9406489,43
Kaunos	10300735,5665	17	23396990,2357 6	175112504,63
Klaipėdos	4119681,0446	13	6085461,03029	53555853,58
Marijampolės	1067234,0300	6	1368886,24632	6403404,18
Panevėžio	1100992,7200	7	1290016,72824	7706949,04
Šiaulių	2313065,0622	9	3668072,36191	20817585,56
Telšių	1548382,5225	4	1447734,91291	6193530,09
Tauragės	871911,6800	2	815349,90943	1743823,36
Utenos	1994693,1133	6	2564918,15364	11968158,68
Vilniaus	13396617,6076	29	28251111,5389 9	388501910,62

Pagal priemonės prioritetą:

Report

Skirtos lėšos

Priemonės prioritetas	Mean	N	Std. Deviation	Sum
Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	3917463,3185	41	5549202,04914	160615996,06
Ekonomikos augimo veiksmų programa	34505215,8600	8	59110909,22869	276041726,88
Sauglaudos skatinimo veiksmų programa	4895049,7246	50	6442685,89427	244752486,23

Pagal švietimo sritį:

Report

Skirtos lėšos

finansuota švietimo sritis	Mean	N	Std. Deviation	Sum
Švietimo kokybės sistema	8371997,3350	2	8498162,54755	16743994,67
Švietimo valdymo tobulinimas	4364067,3400	1	.	4364067,34
Švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas	7640155,9900	3	12078085,74317	22920467,97
Aukštojo mokslo tobulinimas	9423733,3550	44	27208050,07888	414644267,62
Profesinis mokymas	9661769,4292	12	7810131,11841	115941233,15
Priešmokyklinis	7863314,5100	1	.	7863314,51
Švietimo pagalba	2360045,6900	12	3747631,33528	28320548,28
Mokslas, jo tyrimai	1338008,4483	6	1669370,94180	8028050,69
Bendrasis lavinimas	5125982,4175	8	6328713,62597	41007859,34
Ikimokyklinis	2157640,5600	10	536790,27111	21576405,60

Apklauso dažniai:

Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irašykite)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Nei vieno	18	15,8	16,8	16,8
1-5	78	68,4	72,9	89,7
6-10	8	7,0	7,5	97,2
Daugiau nei 10	3	2,6	2,8	100,0
Total	107	93,9	100,0	
Missing				
System	7	6,1		
Total	114	100,0		

Jusu istaigos, kurioje dirbate, vykdomu projektu finansavimo rusis.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Pilnai finansuojama	45	39,5	45,0	45,0
	Dalinai finansuojama	48	42,1	48,0	93,0
	Kita (irasykite)	7	6,1	7,0	100,0
	Total	100	87,7	100,0	
Missing	System	14	12,3		
Total		114	100,0		

Ar naudojotes verslo konsultantu paslaugomis Europos Sajungos paramai gauti?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	21	18,4	19,1	19,1
	Ne	89	78,1	80,9	100,0
	Total	110	96,5	100,0	
Missing	System	4	3,5		
Total		114	100,0		

Ar buvo toks atvejis, kai projekto finansavimas buvo gautas, taciau pats projektas nebuvo igyvendintas?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	2	1,8	1,9	1,9
	Ne	96	84,2	92,3	94,2
	Kita (irasykite)	6	5,3	5,8	100,0
	Total	104	91,2	100,0	
Missing	System	10	8,8		
Total		114	100,0		

**Ar turejote pakankamai informacijos apie ES strukturine parama svietimo sektoriui
2007-2013 m. laikotarpiu?**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	28	24,6	25,7	25,7
	Is dalies	58	50,9	53,2	78,9
	Ne	22	19,3	20,2	99,1
	Kita (irasykite)	1	,9	,9	100,0
	Total	109	95,6	100,0	
Missing	System	5	4,4		
Total		114	100,0		

Crosstab

			Kur daugiausiai buvo naudojama Europos Sąjungos parama Jūsų įstaigoje?					Total	
			Patalpų renovacijai	Technikos pirkimui	Darbuotojų kvalifikacijos kelimui	Darbo sąlygų gerinimui	Neigalių vaikų mokymosi sąlygų gerinimui		Kita (rašykite)
Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	Nei vieno	Count % within Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	0 0,0%	0 0,0%	1 16,7%	0 0,0%	0 0,0%	5 83,3%	6 100,0%
	1-5	Count % within Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	33 42,3%	13 16,7%	14 17,9%	6 7,7%	3 3,8%	9 11,5%	78 100,0%
	6-10	Count % within Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	3 37,5%	1 12,5%	2 25,0%	0 0,0%	1 12,5%	1 12,5%	8 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	3 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
Total	Count % within Kiek įstaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamų projektų? (rašykite)	39 41,1%	14 14,7%	17 17,9%	6 6,3%	4 4,2%	15 15,8%	95 100,0%	

Crosstab

			Jusu istaigos, kurioje dirbate, vykdomu projektu finansavimo rūs.			Total
			Pilnai finansuojama	Dalinai finansuojama	Kita (irasykite)	
Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	Nei vieno	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	1 12,5%	1 12,5%	6 75,0%	8 100,0%
	1-5	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	39 50,6%	38 49,4%	0 0,0%	77 100,0%
	6-10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	3 42,9%	4 57,1%	0 0,0%	7 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	3 100,0%
Total	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (IraSykite)	44 46,3%	45 47,4%	6 6,3%	95 100,0%	

Crosstab

			Ar naudojotes verslo konsultantu paslaugomis Europos Sajungos paramai gauti?		Total
			Taip	Ne	
Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	Nei vieno	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	0 0,0%	14 100,0%	14 100,0%
	1-5	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	18 23,1%	60 76,9%	78 100,0%
	6-10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	2 25,0%	6 75,0%	8 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	1 33,3%	2 66,7%	3 100,0%
	Total	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	21 20,4%	82 79,6%	103 100,0%

Crosstab

			Ar buvo toks atvejis, kai projekto finansavimas buvo gautas, tačiau pats projektas nebuvo įgyvendintas?			Total
			Taip	Ne	Kita (irasykite)	
Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	Nei vieno	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	0 0,0%	9 75,0%	3 25,0%	12 100,0%
	1-5	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	1 1,3%	74 97,4%	1 1,3%	76 100,0%
	6-10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	1 12,5%	7 87,5%	0 0,0%	8 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	0 0,0%	3 100,0%	0 0,0%	3 100,0%
Total	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Iraškite)	2 2,0%	93 93,9%	4 4,0%	99 100,0%	

Crosstab

			Ar turejote pakankamai informacijos apie ES struktūrines paramas viešajam sektoriui 2007-2013 m. laikotarpiu?				Total
			Taip	Is dalies	Ne	Kita (irasykite)	
Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	Nei vieno	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	1 7,1%	4 28,6%	8 57,1%	1 7,1%	14 100,0%
	1-5	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	24 30,8%	44 56,4%	10 12,8%	0 0,0%	78 100,0%
	6-10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	0 0,0%	7 87,5%	1 12,5%	0 0,0%	8 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
Total		Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sąjungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	26 25,2%	57 55,3%	19 18,4%	1 1,0%	103 100,0%

Crosstab

			Su kokiomis problemomis susidurete rengdami ir igyvendindami projekta?					Total	
			Istatymu nezinojimas	Sutarcu administravimas	Teisingo veiksmu programos prioriteto parinkimas	Informacijos apie ES parama trukumas	Nebuvo joki problemu		Kita (irasykite)
Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	Nei vieno	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 25,0%	1 12,5%	5 62,5%	8 100,0%
	1-5	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	9 11,5%	14 17,9%	11 14,1%	17 21,8%	24 30,8%	3 3,8%	78 100,0%
	6-10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	2 25,0%	3 37,5%	1 12,5%	1 12,5%	0 0,0%	1 12,5%	8 100,0%
	Daugiau nei 10	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
	Total	Count % within Kiek istaigoje, kurioje dirbate, per 2007-2013 m. buvo pasirasyta Europos Sajungos finansuojamu projektu? (Irasykite)	11 11,3%	17 17,5%	13 13,4%	22 22,7%	25 25,8%	9 9,3%	97 100,0%